

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

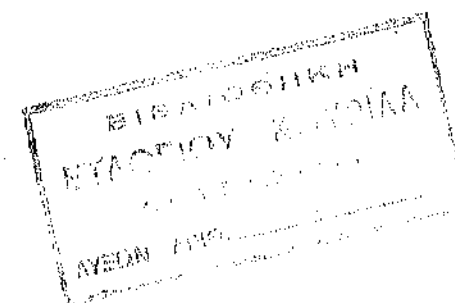
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κ.λ.

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

1858.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 187.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

ΠΕΡΙΤΕΡΟΙ ΤΙΝΕΣ ΦΙΛΟΚΡΙΟΥΜΕΝΑΙ,
Η ΕΠΑΝΟΡΘΟΥΜΕΝΑΙ.

(*Ιδ. φυλλ. 183 σελ. 338).

—*—*—*

1. Ἡ Ἀμυλιακή ἐπιγραφή.

Ἀπὸ τῆν νῆσον Ἀῆλον ἔφερον εἰς τὴν Γαλλίαν ποτὲ ὁ Τουρνεφόρτιος, καὶ μετέπειτα ὁ Φουρμόντιος ἐπιγραφήν ληφθεῖσαν ἐκ λίθου, ἧστις ἐγραφέμευε, λέγουσιν, ὑπόπδιον εἰς Κολοσσίων Ἀνδριάντα τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸ ὑπόπδιον τοῦτο σώζεται ἀκόμη ἕως καὶ σήμερον εἰς τὴν νῆσον, ὅπου πρότινων χρόνων εἶχεν ἰδῆ αὐτὸ ὁ Ἀῆκιος (Id. Travels in Northern Greece, vol. III, p. 97) φέρον ἐπι

μὲν τοῦ μετώπου ἀναγινωσκόμενα καθαρῶς ΝΑΣΙΟΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπίσθεν μέρους τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιγραφήν ὅχι πλέον εὐανάγνωστον. Ἡ ἐπιγραφή λοιπὸν αὕτη, ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸν Μοντεφλόνιον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ Παλαιογραφίαν (Palaeogr. Gr. L. II, C. I, p. 121), ἕστερον δὲ καὶ ἀπ' ἄλλους, καὶ τὸν Βαίκιον τελευταῖον εἰς τὸ Σῶμα τῶν ἐπιγραφῶν (Vol. I. N°. 10), ἔχει οὕτως:

ΟΑΓΥΤΟΑΙΘΘΕΜΙ ΑΝΔΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΣΦΕΛΑΣ.

Τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, τὸ Ο, ἐδιώρθωσεν ὁ Δωδέσιος (Mitsch, Cr. p. 120) ΤΟ, προεικασάντος ἐτέρου, ὡς λέγει, τοῦ Σχουκφορδίου· συνείδε δὲ καὶ ἐμμελικὴν εἰς Λιολικὴν διάλεκτον τρίμετρον, ἀναγινώσκων:

τ' αὐτῶ λθω ἡμ' ὁ τ' ἀνδριάς καὶ τὸ σφέλας

ἢ τ' αὐτῶ λθω ἡμ' ὁ τ' ἀνδριάς καὶ τὸ σφέλας.

Ἄλλὰ στοχάζομαι ὅτι ἄφειλε ν' ἀναγινώσῃ μάλλον ἀνευ παραλλαγῆς, καθὼς καὶ ἀνευ βίας τῶν κανόνων τοῦ μέτρου.

Ἐαυτὸ λίθο ἐμ. Βανδρίας καὶ τὸ σφέλας, ἦτοι κατὰ τὴν νεωτέραν ὀρθογραφίαν.

ταύτου λίθου εἰς ἀνδρίας καὶ τὸ σφέλας διότι ἢ εἰς οὐ κατάλληλός τῶν Γενικῶν πτώσεων ΑΥΤΟ καὶ ΛΙΘΟ κείτῃ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς εἰς οὐ, καθὼς καὶ εἰς τὸ ΕΜΙ τὸ ε ἀντὶ τοῦ εἰ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀμφότερα διατύπων ἐκείνη τῶν διαβόλων, περὶ τῆς ὁποίας εἶπε ἱκανὰ ἐν τῇ ἐξέτασιν τῆς Συγγραμμῆς ἐπιγραφῆς ὡςτα οὐδεμία λοιπὸν ἦτον ἀνάγκη οὐτε τὸ ΕΜ νὰ γραφῆ ἢ μὴ ἢ μὴ, οὐτε καὶ πρὸ τοῦ ΑΝΔΡΙΑΣ νὰ προστεθῆ τὸ ἄρθρον καὶ ὁ σύνδεσμος τε τὸ γράζον ἄρθρον εὐρίσκειται ἤδη συντημένον κατὰ κράσιν μετὰ τοῦ α τοῦ ἀνδρίας, καθὼς κατὰ κράσιν εὐρίσκειται πολλάκις εἰς τὸ ἀνθρ, ἀνθροπος (ἴδ. Ἀπολλών. περὶ συνδέσ. 495, 25. Bekker); ἢ δὲ δασεία αὕτη ὑπάρχουσα, στο γράζουσι, ἀρχῆθεν εἰς τὸν λίθον πρὸ τοῦ ΑΝΔΡΙΑΣ, ἐπειδὴ αὕτης δὲν διακρίνεται πλέον παρὰ μόνον μία ἐκ τῶν κεραιῶν, ἐξελήφθη ὡς ἀπλοῦν Ἰ ἐπειτα ὑπὸ τοῦ ἀπογράφαντος τὴν ἐπιγραφὴν, καὶ ἐκ τούτου ἢ ἀνάγνωσις, ὡς τῶρα φαίνεται εἰς τὰς ἐκδόσεις ΕΜΙ ΑΝΔΡΙΑΣ ἀντὶ ΕΜΙΑΝΔΡΙΑΣ. φέρει δὲ τὸ νόημα τοῦ λόγου α τοῦ αὐτοῦ λίθου εἶμαι ὁ ἀνδρίας καὶ ἢ βῆσις » ἢτοι α βχι ἐξ ἐτέρου ὁ μὲν, ἐξ ἐτέρου ἢ δέ ».

Ὡμως κριτικὸς τις Ἄγγλος ἐπέβηκεν εἰς τὴν Κλασικὴν λεγομένην ἐφημερίδα (Classical Journal) T. I, p. 94-100) νῆαν τινὰ εἰκασίαν περὶ τῶν τριῶν πρώτων λέξεων ΟΛΦΥΤΟ ΛΙΘΟ. Εἰκάζει οὗτος ὅτι αὗται κείνται ἀντὶ ΟΥΦΥΤΟΣ ΛΙΘΟΣ, ὁ αὐτὸς λίθος, Ὀνομαστικῆς δὲ τῶν ἀναλόγων τῶν Δωρικῶν Ἰκπότα, Ουέστα καὶ τῶν τοιοῦτων καὶ ἐνταῦθεν καὶ διάφορον δίδει ἐξήγησιν α ὁ αὐτὸς λίθος εἶμαι ὁ ἀνδρίας καὶ ἢ βῆσις ».

Ὅσον ἄγγλους καὶ φαίνεται ἢ εἰκασία τοῦ ἀνωτέρου Ἄγγλου, ἔχει τὸ ἀσθενὲς ὅμως ὅτι ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου βοηθεῖται παραδείγματος εἰς ΟΣ ὀνόματος ἐκφερομένου ἀνευ τοῦ Σ. Ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ληκτικῶν συμφώνου ἀπαντᾷ κατὰ διαλεκτικὴν ἀρχαίαν μόνον εἰς τὰ εἰς ας τῆς πρώτης κλίσεως ὀνόματα, εἰς τὰ ὁποῖα συμβαίνει τοῦτο καὶ τακτικῶς τρόπον τινὰ διὰ τὸ νὰ ἐκφέρωνται καὶ τὰ ἠηλικῆς τῶν ὀνομάτων ἐκατέρου τοῦ γένους τῆς κλίσεως ταύτης ἢθελε θεωρηθῆναι μᾶλλον τὸ α, ὡς τοῦτο δείχνουσι καὶ τὰ τῆς πρώτης Λατινικῆς ὀνόματα, ἐνῶ, τούνητον, εἰς τὴν δευτέραν κλίσιν καὶ τὰ ἠηλικῆς ἀκολουθοῦσι τὴν κατάληξιν τῶν ἀρσενικῶν καὶ ἐπειτα δὲν ἐπρεπεν ἢ υποτιθεμένη αὕτη Ὀνομαστικὴ τοῦ ἄρθρου νὰ ἔχη πρὸ αὐτῆς τὸ δασὺ Η, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον γραφομένου, διὰ νὰ μὴ προσθέσω καὶ ὅτι ἢ ἐπιγραφῆ, οὕσα, ὡς εἶδα μαν, λαμδικὸν τρίμετρον, δεῖ ἢθελε πλέον ἔχη τὸ προσῆλον μέτρον διὰ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, ὅσον παράδοξος καὶ ἀν φαίνεται. Ἡ γνώμη μολοντοῦτο τοῦ Ἄγγλου τόσον ἤρθεσαν εἰς ἕνα τῶν κατ' ἡμᾶς ἐκδόξων ἀρχαιολόγων Γάλλων, ὅστε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δι' ὅλου ἀποδέχεται καὶ συμμερίζεται αὐτήν. α' J'avoue, λέγει Ρουόλ ὁ Ρουκστίος, (Deux lettres à Mylord Aberdeen sur l'authenticité des

inscriptions de Fourmont p. 51, note 1), j'avoue que je partage entièrement son opinion. » Καὶ εἰς τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὸν συμμερισμὸν τούτου ἐκινήθη, διότι ἀπολογούμενος εἰς τὸν Πανιδίον, ὁ ὁποῖος πολεμῶν τὴν γνησιότητα τινῶν ἀρχαιοτάτων ἐπιγραφῶν τῆς Φουρμοντιανῆς Συλλογῆς, εὐρισκα σιμὰ εἰς ἄλλα κατ' αὐτὸν πλαστογραφίας τεκμήρια, καὶ τὴν γενικὴν ὀνόματός τινος ΚΑΛΙΚΕΡΑΤΟ (Καλλικράτους) ἀνευ τοῦ Σ ἐναντίον τῶν κανόνων τῆς γλώσσης, ἀπολογούμενος, ἐπαναλαμβάνω, ὁ Ρουκστίος εἰς τὴν ἐνστασιν ταύτην, στογάζεται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν λειψόσημον Γενικὴν, ὑποθέτων ὅτι χάριν οἰκονομίας ἐσυγκόπτοντο εἰς ἀρχαῖα μνημεῖα ἢ παρελείποντο τινες χαρακτῆρες; τῆς ὁποίας παραλείψεως μαρτύριον ἀρίθμητον πιστεύει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἢ ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου τῆς Κλασικῆς ἐφημερίδος δημιουργηθεῖσα ἐκείνη Ὀνομαστικὴ ὁ αὐτὸ Ἰθθὸ εἰς ταύτην τὴν Ἀηλικὴν ἐπιγραφὴν. Ἀλλὰ τοιαύτη οἰκονομία, ἀν ἀληθεύῃ, ἢθελεν ἔχει μόνον τόπον ἐν τῷ μέσῳ μᾶλλον τῆς λέξεως, παραλειπομένου ἐνὸς τῶν συμφώνων, ὅτε διπλά, ἢ καὶ κἀνεὸς τυχὸν φωνήεντος, ὡς φαίνεται γινόμενον τοῦτο ἐνίοτε εἰς πάνυ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ ἐπιγραφὰς καὶ νομισμάτα. Οὕτως εἰς πετράδιον τοῦ Στωαχίου Μουσαίου τοῦ εἶδους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον διὰ τὸ σχῆμα συνήθως ὀνομάζεται κἀνθρος, ὅπου παριστάνονται πέντε ἀπὸ τοὺς ἐπὶ Θήβας ἤρωας, κείτῃ ΦΥΑΝΙΣΣ ἀντὶ ΦΥΑΥΝΙΣΣ, τούτῃσι Πολυνείκης (ἴδ. Winkelman Stor. dell'arte T. I, p. 162, ἐκδ. Tea). Ἡ δὲ παράλειψις αὕτη ἔχει ἀρχὴν, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς γλώσσης καὶ ἀπὸ τὴν Αἰγυπτιακὴν ἀκόμη, εἰς τῆς ὁποίας τὰ Ἰερογλυφικὰ πολλὰ ἀνάγνωσιν ὀνόματα κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκθεμενῶν Καμπολλίων (Champlion) ὁ νεώτερος. Εἰς τὸν Καμπεσιανὸν Ὀβελίσκον, τὸν ὑπὸ Λυγούστου εἰς Ἰώμην μετακομισθέντα ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἀναγνώσκειται μὲ τὴν μέθοδον τοῦ Καμπολλίου τὸ ὄνομα Φαμητήγος, ἐνῶ ὑπάρχουσι τὰ παραστατικὰ τῶν συμφώνων ΠΕΜΚΤ σχήματα (ἴδ. Revue Britann. Avril 1827). Ἀλλὰ καὶ ἢ παράλειψις ὅμως αὕτη, ἀν ἐπράττετο ἐνίοτε καὶ εἰς Ἑλληνικὰ μνημεῖα, οὐδέποτε εἶχε πάλιν χώραν εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν μέρος τῆς καταλήξεως θεωρεῖται τοῦτο τοῦλάχιστον εἰς ἐπιγραφὰς μόνον νομισμάτων, ὅπου τὸ στενὸν τοῦ διαστήματος δὲν ἐσυγχώρει νὰ χαρασσεται ὀλόκληρος ἢ λέξις. Ἠδύνατο ὁ βρεῖται; σοφὸς νὰ ὑπερασπίσῃ ἀρμόντως τὴν γνησιότητα τῆς εἰς ο γενικῆς εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τοῦ Φουρμοντιῶν, ἀπαντῶν μόνον ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶχαν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κλίσιν ἐπαμφοτερίζουσαν, Καλλικράτους καὶ Καλλικράτους, ὡς καὶ μετέπειτα εἰς τοὺς Ἀττικὸς πολλὰ τοιαῦτα. Οὐδὲ μόνον τὸ ὄνομα τοῦτο ἐφρίσκειται εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ἐκείνας μὲ τοιαύτην κλίσιν εἰς αὐτὰς προσέτι ἀπαντῶσιν, ἀν γνήσια, Ευρυκρατεο, Αλλαμενεο, Κλεομενεο, τὰ ὁποῖα, ἀφοῦ μετέβησαν εἰς τὴν πρώτην, διέφωσαν καὶ τὴν λίθουσαν οὐ εἰς εἰ, ὡς τὰ τῆς αὐτῆς, εἰς τὸν Ἠρόδοτον

των, Ἀστυάγειο, Καμβύσεω, καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπιστρέφει εἰς τὸ προκείμενον.

Ὅχι εἰς ὀλίγην ἀπορίαν προσέτι ἐπέβηκε τοὺς ἀρχαιολόγους ἢ θίσις τοῦ F πρὸ τοῦ Y εἰς τὴν λέξιν ΑΥΤΟ, ἐνῶ παντοῦ αὕτη γνωρίζεται δι-σύλλαβος. Ἐκ τούτου ὀρμηθεὶς ὁ Δασείος (ἐνθ. ἀνωτ.), κρατεῖ πολλὰ ὑποπτον τὴν γραφὴν, καὶ πε-θεταὶ νὰ ἐχαραχθῇ κατὰ πρώτον ἢ λέξις ΑΥΤΟ. Ἐπειτα δὲ ἀπὸ νεωτέρων χεῖρα νὰ ἐπροστέθῃ τὸ Y πρὸς δεξιῖν, ὡς λέγει, τῆς δυνάμεως; ἢτις πρέπει ν' ἀποδίδεται εἰς τὸ F σπανιωτέρως ἀπαντῶμενον. Ὁ λόγος οὗτος ἐν μὲν ἀφ' ἐαυτοῦ ἀνίκανος, ὅμως καὶ ἀπὸ νεωτέρων χεῖρα ἀν ἦτο προσθεμένον τὸ Y, ἐπρεπεν αὐτὸ νὰ φαίνεται ἐπάνω τῆς λέξεως χα-ραγμένον, ὡς οὕτω φαίνονται καὶ εἰς ἄλλας ἐπι-γραφὰς τὰ προσθεμένα τυχὸν γράμματα. Ἄλλοι δὲ, οἱ μὲν καταδικάζοντες, οἱ δὲ καὶ δικαιώνοντες τὴν γραφὴν, ἐξηνέχθησαν εἰς διαφόρους περὶ τού-του γνόμους. Ὁ Πανιδίος εἰς τὰ εἰς τὸν Ὀμηρον προλεγόμενα (LXXV) θέλει ὅτι ὁ χαρακτῆρ, τα-λαντευόμενος μεταξὺ τῆς ἀρχαίας διὰ τοῦ F γρα-φῆς τῆς διφθόγγου ΑΥ καὶ τῆς διὰ τοῦ Y νεωτέ-ρας, καὶ διατάζων ποῖαν νὰ προτιμήσῃ, ἐμεταχει-ρίσθη καὶ τὰς δύο. Ἐτεροι ἐκρίναν ὅτι ἐκ παρα-λήλου ἐχάραξε καὶ τὰς δύο φωνὰς διὰ νὰ δώσῃ, λέγουσιν, δασυσμὸν περισσώτερον εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Y, καὶ ἕτεροι πάλιν ὅτι ἐξ ἀπροσεξίας ἐσυνέθη ἢ διπλῆ γραφῆ, καὶ τέλος ὁ Θειρίσιος (Griech. Gr. § CLX) ἀποδέχεται τὰ δύο γράμματα FY ὡς πα-ραστατικὰ ἐνὸς καὶ μόνου τοῦ F, ὡς δηλοῦν, νὰ ἦτο ἢ λέξις γραμμένη ἀπλῶς ΑΥΤΟ.

Ἐὰν αὕτη μόνη ἢ ἐπιγραφὴ ἐσώζετο, εἰς τὴν ὀ-ποῖαν τὸ F νὰ εὐρίσκειται πρὸ τοῦ Y, ἢτοι ἢ συλ-λαβὴ ΑΥ νὰ γράθεται ΑFY, ἴσως ἢθελε κλῆναι τις ν' ἀποδώσῃ τὴν τοιαύτην τοῦ διγγύμματος θέσιν καὶ εἰς λάθος τοῦ χαρακτῆρος, ἀφ' οὗ βέβαια ἤρ-κει τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο τῶν γραμμάτων πρὸς ἐκφρα-σιν τῆς ΑΥ συλλαβῆς. Ἀλλ' εἰς ἡμᾶς τῶρα ὑπάρ-χει ἐγνωσμένον καὶ ἕτερον μνημεῖον ἀρχαῖον, ὅπου ἢ ΑΥ ὄχι ἀπᾶξ, ἀλλὰ πεντάκις ἢ ἑξάκις παριστά-νεται μετὰ παρενήθης τοῦ διγγύμματος, ΑFY. Τὸ μνημεῖον τοῦτο, ἐπιγραφὴν ἐκ τῶν χαρακτικῶν τῶν ἐβρεθειςῶν ἐν Βοιωτίᾳ, ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸν ἠμετέρον Μελέτιον (ἴδ. Γεωγρ. σελ. 337 τοῦ Β'. τίμου τῆ; νεωτ. ἐκδ.), μετεξέδωκεν ἀπ' αὐτοφίας ὁ Κλάρκιος εἰς τὰς Περιουσίας αὐτοῦ (Travels. Vol. IV. p. 158) ἀρθότερον, καθότι εἰς τὸν Μελέτιον τὸ F παριστάνεται κατ' ἐσφαλμένην ἀνάγνωσιν ἢ τύπων, ὡς Ε. Αὐτοῦ λοιπὸν μὲ παρομοίαν θέσιν τοῦ διγγύμματος κείτῃ ΡΑΨΑΡΥΔΟΣ, ΑΥΑΑΡΥ-ΔΟΣ, ΚΙΘΑΡΑΡΥΔΟΣ, ΤΡΑΓΑΡΥΔΟΣ, ΚΟΜΑΡΥ-ΔΟΣ. Οἱ Βοιωτοὶ, ὡς γνωστὸν ἀπ' ἄλλα καὶ ἀπὸ τῆς Ὀρχομενίας ἐπιγραφῆς, ἐμεταχειρίζοντο ἀντὶ τῆς ΟΙ διφθόγγου τὸ Y, ὡς τε τὰ ἀνωτέρω ἰσοδου-ναμοῦσιν ὡς ἐάν ἦσαν γραμμένα βραχυσυδῶς, ἀλα-οιδῶς καὶ καθεξῆς. Τῶρα, ἐὰν εἰς τὰς ἀνω Βοιωτι-κάς μορφὰς, τὰς διὰ τοῦ Y, ἔλειπε τὸ πρὸ αὐτῶν δίγαμμα F, ἢθελε βέβαια τὸ ΑΥ προφέρεσθαι εἰς μίαν

συλλαβὴν αὐ, καθὼς αὐτὸ τοῦτο τὸ ΑΥ προφέρεται οὕτως εἰς τὴν πρώτην τοῦ ΑΥΑΑΡΥΔΟΣ τῆς αὐτῆς ἐπιγραφῆς, καὶ ὄχι πλέον εἰς δύο συλλαβὰς αὐ, δη-λαδὴ αα, πρὸς τὸ ὅποιον ἀντιτίθει μετὰ τοῦ λοι-πὸν τῶν δύο γραμμάτων, τοῦ Α καὶ Y, ἐγνωροῦσες κατὰ τὴν προφορὰν αὐτῶν τὸ φωνητικὸν στοιχεῖον F, τὸ ὅποιον παριστάνεται καὶ διὰ τῆς γραφῆς, ὡς φαίνεται εἰς τὰ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀνωτέρω φερθέντα παραδείγματα, ὅπου ἢ μετὰ τοῦ Α καὶ Y παρεν-θήθη τοῦ χαρακτῆρος τούτου ἀπατέλεσεν ἐξ ἀπαν-τος δύο συλλαβὰς τὸ ΑΥ, ἐνῶ χωρὶς αὐτοῦ ἢθε-λεν εἶσθαι μία, καθὼς μία ἐν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ΑΥΑΑΡΥΔΟΣ, καὶ ἢθελε πάντως συγγέσθαι μὲ τὴν αὐ διφθόγγον.

Ἐκ τούτων συμπεραίνω, ὅτι καθὼς εἰς τὴν Βοιω-τικὴν διάλεκτον τὸ ΑΥ προφέρετο ποῦ μὲν ὡς μία συλλαβὴ ποῦ δὲ ὡς δύο, διακρίνομενον διὰ πα-ρενήθης τοῦ διγγύμματος, τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τοὺς χρόνους, ἢ καὶ εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶχε ὁ γρ-φεὺς ἢ ὁ γλύπτης τῆς Ἀηλικῆς ἐπιγραφῆς, τὸ αὐ-τὸ ΑΥ εἰς τὴν λέξιν αὐτῆς ἐπροφέρετο ὡς δύο συλ-λαβῶν αὐ, ὅστε ὄχι δισύλλαβον ἀλλὰ τρισύλλα-βον νὰ ἐκφωνεῖτο τὸ αὐτὸς, αὐτὸς δηλαδὴ, καὶ διὰ τῆς παρενήθης τοῦ F ἀΦυτῆς, παρενήθης ταύτης πολλὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἐκκοπὴν τοῦ χάσματος, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο, προφερομένου τοῦ ΑΥ ὄχι εἰς μίαν πλέον ἀλλ' εἰς δύο συλλαβὰς, καὶ πρὸς διά-κρισιν ἀκόμη διφθόγγου αὐ ἀπὸ τῶν μονοφθόγγ-ου αὐ. Οὐδὲ παράξενον νὰ ἐκφωνεῖτο δισύλλαβως ἢ πρώτη τοῦ αὐτοῦ εἰς κανὲν τῆς ἀρχαίας Ἑλλά-δος μέρος, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰωνας εἰς δισύλ-λαβον διελέτο ἢ δευτέρα τῆς συνθέτου ἀντωνυ-μίας ἐαυτοῦ (ἐαυτοῦ). Εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Λέρου ὁ Ρόσσιος (Inscr. Gr. fasc. II, n° 188) ἐστοχάσθη νὰ διέκρινε χαραγμένον ΛΟΥΟΥΣ καὶ ΤΑΟΥΤΑ ἀντὶ ΑΥΤΟΥΣ καὶ ΤΑΥΤΑ, τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ ἄλλους τοιοῦτους τρόπους γραφῆς διφθόγγων, ὅσον ΦΕΟΥΕΒΙΝ ἀντὶ ΦΕΥΓΒΙΝ ἐν Ἀμφιπόλειος ἐ-πιγραφῆς (C. I, n° 2008), ΕΟΥΑΜΟΝΟΣ ἀντὶ ΕΥ-ΠΑΜΟΝΟΣ ἐν Βοσπορανῶ λίθῳ τῆς Φαναγορίας (αὐτ. n° 2,121). Ἐκφωνοῦντο λοιπὸν δισύλλαβως ἢ ΑΥ καὶ ἢ ΕΥ διφθόγγος ἀπὸ λαοῦς τινος Ἑλλη-νικοῦς, καθὼς ὄλονεν καὶ σήμερον τῆς ἀντωνυμίας αὐτῆς ἢ πρώτη ἐκφωνεῖται δισύλλαβως ἀπὸ τοῦς περὶ τὸν Πόντον ὁμογενεῖς ἡμῶν αὐθῶς ἀντὶ αὐτῆς ἐκφέροντας.

Ἡ διὰ τοῦ διγγύμματος διάκρισις τοῦ ΑΥ εἰς δύο συλλαβὰς, ΑFY, δείχνει φανερὰ ὅτι τὸ ΑΥ χωρὶς τὸ ῥῆθὲν διακριτικὸν ἐπροφέρετο κοινῶς ἐνω-μένως, ὡς τὸ προφερομεν, ἐξω τῶν Τραπεζούντιων, ὅλοι ἡμεῖς τῶρα. Ἐνι λοιπὸν τὸ ΑΥΤΟ τῆς Ἀη-λικῆς ἐπιγραφῆς, τὸ ὅποιον παραγγέγει δυσχερῆς καὶ ἀκολούθως ὑποθέσεις διαφόρους, γενικῆ πτώσεως αὐτοῦ (αὐτοῦ), ἐκφερομένη τρισύλλαβως κατ' ἀρχαῖ-σμων ἢ κατὰ τοπικὴν ἰδιαιτέραν συνήθειαν.

3. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ Ναρϊανοῦ Κίλορος. Κατὰ μέγιστον εἰς τοὺς ἀβλακὰς βιβλίου τινος

κίονος τῆς ἐν Βενετία Πανιανῆς Συλλογῆς, φερθέν-
τος ἐκεῖ ἀπὸ τῆς νῆσον Μήλου, καί μιν δὲ τῶρα
ματ' ἄλλων ἀρχαίων τῆς αὐτῆς Συλλογῆς εἰς τὸ
Τραπεζοῦ Παλάτιον, εὐρίσκειται χαραγμένη ἐπιγρα-
φὴ ἀποτελοῦσα ἐπιγράμμα, ἐκ δύο στίχων συγκέ-
μενον, τοῦ μὲν ἠρωϊκοῦ, τοῦ δὲ ἐλεγείου. Οἱ χα-
ρακτῆρες τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης εἶναι ὅμοιοι μὲ τῆς
βουστροφιδῶν Σιγειακῆς τοῦ χαρακτῆρα. ἔχει δὲ
οὕτως, ὡς τελευταίον ἐξέδωκεν αὐτὴν ἀπ' αὐτοφίας
Βιρηνάιος ὁ Θείριος (ιδ. Griech. Gr. p. 51).

ΠΑΙΔΙΟΣ ΕΚ ΠΑΝΤΟΙΣ ΔΕΚΣΑΙΤΟΣ
ΑΜ. ΝΠΗΣ ΑΓΑΜΑ
ΣΟΙ ΓΑΡ ΕΠΕΥΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΤ'
ΒΙΕΛΕΣΣΕ ΡΟΠΗΝ

ἦτοι
Παι Διος Ἐκφάντος δεξιά τοῦ ἀμ[ε]νης ἀγάλμα
Σοι γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσε. ροφον

Εἰς τὸ χάσμα ὅμως, τὸ πρὸ τῆς τελευταίας λέ-
ξεως, τὰ ἀρχαιότατα ἀπόγραφοι ἔχουσι τὸν χαρα-
κτῆρα Γ ἢ τοῦ ὄλον τῆς λέξεως ΤΡΟΠΗΝ.

Ἐνταῦθα τὸ Φ καὶ τὸ Χ παριστάνεται διὰ τῶν
συνιστανόντων αὐτὰ γράμμάτων ΠΗ, ΚΗ, ὡς δη-
λαδὴ τὸ πάλαι ἐγράφητο αἰ φωναὶ αὗται κατὰ τὸν
Σχολιαστὴν Διονύσιον τοῦ Θρακῆς πρὸ τῆς εὐρέσεως
τῶν ἰσοδυνάμων μονογράμμάτων (ιδ. Villosis. A-
need. T. II, pag. 161, Priscian. L. 1. cap. de
numero litterarum). ἡ ὁποία γραφὴ ἐσυνειθίσθη
κοινῶς ἀπὸ τοῦ Ρωμαίου ἐπειτα πρὸς παρὰστα-
σιν τῶν Ἑλληνικῶν Θ, φ, Χ, (ΓΗ, ΡΗ, ΣΗ). Καὶ
ὑπάρχει, ὡς σημειώσωμεν, τὸ μόνον ἀρχαῖον μνη-
μεῖον ἢ ἐπιγραφὴ αὕτη, ὅπου τὸ Φ καὶ Χ φαίνον-
ται οὕτως γραφόμενα. Τὸ μνημεῖον λοιπὸν, ἂν ὄχι
ἀρχαιότερον τῶν δύο τούτων γραμμάτων, εἶναι τοῦ
λάχιστον ἐκείνων τῶν χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους,
ἀγκαλὰ παραδεγμένα εἰς ἰδιαιτέραν καὶ δημοσίαν
γραφὴν ἀπὸ τοῦ Ἰωνᾶς τῆς Ἀσίας τὰ συμπληρω-
τικὰ τοῦ Ἀλφάβητου γράμματα, δὲν ἐσυνειθίζοντο
ὅμως ἀκόμη ἀπὸ τοῦ λοιποῦ; Ἕλληνας, ἀκαλοῦ-
θούτας τὴν ἀρχαίαν τοῦ γράφειν συνήθειαν εἰς τὰ
δημόσια αὐτῶν μνημεῖα, ὡς παρετήρησα εἰς τὸν
περὶ Σιγειακῆς ἐπιγραφῆς λόγον, ἀνότου καὶ πρέ-
πει αὐτὸ ν' ἀνάγεται εἰς τὴν ε. ἢ ἢ καὶ τὴν σ'. ἢ
σως π. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐξέδωκε πρώτην φερῶν
Ἰερώνυμος ὁ Ζανέτιος εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον Anti-
chissime Greche Iscrizioni spiegate e individua-
zate a S. E. il Sign. Giacomo Nani. Venez.
1755, 4^ο ἐπειτα δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Κορσίνιος,
καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι τε καὶ Κλήμης ὁ Βλάσιος (Bi-
agi) εἰς τὸ Monumenta Graeca, et Latina ex
Museo Jac. Nanni Venet., Romae 1787, 4^ο, καὶ
τελευταίον ὁ Βαϊκίος εἰς τὸ Σάμν τῶν Ἐπιγρα-
φῶν (n^ο 8). Διαφόροι δὲ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν ἐξη-
γήσεις κατὰ καιροῦς οἱ πεπαιδευμένοι, ἐγνωσθέντες
αὐτὴν εὐχὴν Ἐκφάντου τινος πρὸς τὸν Βάκχον ὅπως
δεχθῆ τὸ ἀγαλμα οἱ μὲν τῆς τροφῆ αὐτοῦ Δευ-

κοθέας, ὡς στοχάζεται ὁ Θείριος (ἐνθ. ἀν.) οἱ δὲ
τοῦ τροφῆ αὐτοῦ Σειληνοῦ, ὡς ὑπέλαβον ἄλλοι
πρότερον καὶ ὁ Κορσίνιος; μάλιστα ἐν τῷ συντάξι-
ματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφόμενῳ Spiegazione di due
antichissime Iscrizioni Greche, etc. Romae 1756
4^ο. Ἐνόμισαν λοιπὸν οὗτοι ὅτι τὸ πρὸ τοῦ Ρ γράμ-
μα εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἦτο
παρὰ τὸ στοιχεῖον Γ, καὶ ἐκ τούτου καὶ νόημα συν-
έλαβαν ἀκριτὰ ξενίζον, μάλιστα ὁ Θείριος, ὅστις
ἐξηγεῖ αὐτὸ Διὸς, ἀπὸ τὸν Ἐκφάντον, δέξει τοῦτο τὸ
ἀμεμπτον ἀγαλμα, διότι, μὲ τὸ νὰ ἔταξεν εἰς αὐ-
τοῦτο, αὐτὸς ἐξέτελεσε τὴν τροφὸν σου. Ἐνι πε-
ριττὸν νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὸ παράξενον τοῦτο
νόημα ἀπαιτοῦσε κἄν τὴν μετοχὴν εἰς Ἀόριστον,
ἐπευξάμενος, ὅχι εἰς τὸν Ἐκφάντον, ἐπευχόμενος. Ὁ
περικλεῆς δὲ Βαϊκίος (C. J. p. 8), ἐκλαμβάνων
τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο ὡς Γ, ἀναγινώσκει ΓΡΟΠΗΝ
γρόφον, κατὰ Δωρικὴν δηλαδὴ τροπὴν τοῦ α εἰς ο
ἀντὶ γράφων καὶ ἐξηγεῖ πρῶτον μὲν γλύφον ἢ
ῥέον, ἐνοῶν τὴν ξέσιν αὐτὴν τοῦ κίονος εἰς ῥάβ-
δους, μὲ ὄλον ὅτι, ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος γίνεται
φανερὸν νὰ ἐξέτελεσε ὁ Ἐκφάντος τὸ ἀγαλμα τοῦ
παιδὸς τοῦ Διὸς, ὅχι δὲ νὰ ἐξέσεν ἀπλοῦν τὸν κί-
ονα διὰ τὸ λάβῃ τὸ γράφειν τὴν σημασίαν τοῦ ξέειν.
Ἐπειτα δὲ ὁ αὐτὸς, πάλιν ἐξηγεῖ ζωγραφῶν, μὲ ὑ-
πόθεσιν ὅτι τὸ ἐπιγεγραμμένον ἀγαλμα ἦτο ζωγραφη-
μένον. Ὅμως, οὐδὲ, καὶ ἂν ἠλείφοντο ἐνίστη τὰ
πρόσωπα τῶν ἀγαλμάτων μὲ χρῶμα, καθὼς μὲ ἱ-
εροῦρον ἢ μιλτινον ἀναφέρει ὁ Πausanias (Κορ-
σιν. Β') νὰ ἐφαίνοντο εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ξέαν-
τοῦ Διονύσου χρωσμένα, καὶ καθὼς μὲ τὸ αὐτὸ
χρῶμα ἦτο ἀλειψμένον τὸ ἀγαλμα τοῦ Καπτωλί-
νου Διὸς, ὡς σημειοῦναι ὁ Πλίνιος (L. XXXIII, cap.
VII), φέρει πάλιν εἰς ὑπόθεσιν τοιαύτης ἀλοιφῆς
ἢ χρώσεως ἢ ἐνοῶν τοῦ δευτέρου ἡμιστιχίου. Ὁ
λόγος εἰς αὐτὸ γίνεται προφανῶς περὶ ὅχι τινὸς ἐν
μέρει, ἀμυῆ ὀλοτελοῦς ἐξεργασίας, πρὸς δὴ ἄλλωσιν
τῆς ὁποίας ἀνάμνηστον ἤθελεν εἶσθαι ν' ἀναφέρεται
ἀπλοῦν τι μόνον συμβεβηκός, ὅλον τὸ τῆς γραφῆς.
Ὁλίγον τι πιθανώτεροι ἔρχονται, οἵτινες ἐξέλα-
βαν τὴν λέξιν ὡς κύριον ὄνομα Τρόφον ἢ Γρόφον,
ἐγνωσθέντες νὰ ἐπροσφέρῃ μὲν τὸ ἀγαλμα ἀπὸ τὸν
Ἐκφάντον, ἀλλὰ νὰ ἐξτελεσθῆ ἀπὸ τὸν τεχνίτην,
τὸν φέροντα τὸ εἰκασθὲν ἐκεῖνο κύριον ὄνομα. Πλὴν
καὶ οὕτω φαίνεται πάλιν πολὺ ἀσυνάρτητον εἰς τὸ
πρόσωπον τοῦ Ἐκφάντου, ὅστις προσφέρει τὸ ἀ-
μεμπές τοῦτο ἀγαλμα, νὰ μὴ πρόσκειται κανὲν ἐκ-
πρακτικὸν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐλαθείας αὐτοῦ ἢ
εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ τοῦτο, καθὼς εἰμπαρεῖ νὰ ση-
μαίνῃ τὸ ἐπευχόμενος, ν' ἀποδίδεται ἐξεναντίας
εἰς τὸν τεχνίτην. Εἰς τὸν ἀναθέτοντα μᾶλλον ἀρ-
μόζει τὸ ἐπευχέσθαι, ὅχι εἰς τὸν γλύπτην.
Ἀλλὰ πρὶν ὅμως ἔλθω εἰς τὴν πιθανὴν γραφὴν
τῆς λέξεως, ὡς ἐξέταξω πρότερον τὴν σημασίαν
καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λοιπῶν τοῦ δευτέρου στίχου.
Ὁ Βαϊκίος (ἐνθ. ἀν.), περιστρέφων τὸν νοῦν τῶν
λέξεων α σοὶ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσε »,
μεταφράζει αὐτὰς λατινιστῶ, tibi enim supplicans

hoc perfecit: sculptando, ἦτοι, διότι σὲ ἱκατεύων
τοῦτο ἐξέτελεσε γλύφον. Ἐνι ἀδιάφορον τῶρα ἂν
μόνος τοῦ ὡς τεχνίτης, ἢ δι' ἄλλου ἐξεργασθῆ τὸ
ἀγαλμα ὁ Ἐκφάντος. Ἡ δυσχέρεια δὲν κείται εἰς τὴν
σημασίαν τοῦ ῥήματος ἐτέλεσε. Ἀλλὰ τί νόη-
μα ὀρθὸν ἤθελε προκύψῃ μὲ τὸ νὰ εἴπῃ τις ἐτελείω-
σε τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Ἐκφάντος δεόμενος καὶ πα-
ρακαλῶν καὶ ἱκατεύων; ἢ ὕπαγει νὰ εἴπῃ ἄρα γε
ὅτι εἰς τὴν ἐργασίαν δὲν ἔκαμιν ἄλλο τι, παρὰ τὸ
λοῦν νὰ προσεύχεται καὶ νὰ παρακαλῇ; Τὸ ἐπευχο-
μαι ἔχει μὲν τὴν σημασίαν τοῦ ἀπλῶς προσεύχο-
μαι καὶ ἱκατεύω, ἀλλὰ ἔχει ἀκόμη καὶ τοῦ, ἐπευ-
χὴν ποιῶμαι, ἦτοι τάσσω καὶ ὑπόσχομαι νὰ ἐκ-
πληρώσω τι, καὶ πολλάκις ἀκόμη τοῦ καυχῶμαι
εἰς τι ἢ διὰ τι. Ἡ πρώτη τῶν σημασιῶν τούτων
δὲν ἀρμόζει ἐνταῦθα, ὡς ἤδη ἐπαρτήρησα, ἐκ δὲ
τῶν ἄλλων δύο, δύναται μὲν ἢ τελευταία ν' ἀρμό-
ζῃ ὅπως μὲ ἐνοῶναι, ὅλον εἰς σὲ κυχόμενος, ἢ
σὲ ἔχων κἀρχημα, καὶ ὡς ἠθέλομαι εἴπει κοινῶς,
καμάριον, ἔφραεν εἰς τέλος τοῦτο τὸ ἀγαλμα ὁ Ἐκ-
φάντος. Ἀλλὰ προσφορτώτερα πολὺ ἤθελεν εἶσθαι ἢ
σημασία τῆς εὐχῆς, ἦτοι τοῦ τάγματος, ὡς λέγο-
μεν, καὶ κατὰ ταύτην τὴν σημασίαν ὁ Ἐκφάντος,
προσφέρων τὸ ἀγαλμα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς τὸν
παρακαλεῖ νὰ τὸ δεχθῆ, διότι, λέγει, αὐτὸ ἐξέτε-
λεσεν, ἐκπληρῶν εὐχὴν (votum), τὴν ὁποίαν ποτὲ
ἔκαμιν εἰς ἐκεῖνον τὸν Θεόν. Τοιούτων δὲ ἐξ εὐχῆς
ἀναθημάτων ἢ χρῆσις κοινὴ, ὡς φαίνεται, διὰ τὸ
παραλείψω ἄλλα, καὶ εἰς ἐπιγράμμα τοῦ Πλάτωνος
(Ἀποθ. γί., 43), ἐθα ὁ λόγος περὶ ὀδοιπόρου, βε-
τις βέταρχον χαλκοῦν ἀνέθηκεν ὡς εὐχὴν.

βέταρχον
χαλκῆ μορφώσεως τις ὀδοιπόρος εὐχος ἔθηκε
καύματος ἐχθροτάτην δίψαν ἀνεσάμενος.

Λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ αὐθόδου ὁ Θεόφραστος (ιδ.)
« δεινὸς δὲ καὶ τοῖς Θεοῖς μὴ ἐπευχέσθαι », ἐνοῶν
δηλ. ὅτι φθάνει ὁ ποιητὸς εἰς τόσον ἀπάνοιαν, ὡς
τε καὶ εἰς τοὺς Θεοὺς νὰ μὴ κάμῃ ἐπευχὴν, ἦτοι
τάγμα ἐπὶ ἀπαλλαγῆ αὐτοῦ ἢ ἀπὸ ἀσθενείας ἢ ἀπὸ
κινδύου καθυπόθεσιν. Ἀλλ' ἂς ἔλθω τῶρα εἰς τὴν
τελευταίαν λέξιν, τῆς ὁποίας καὶ χάριν ἀνέστησα
τὴν μικρὰν ταύτην διατριβὴν.

Ἡ ἀληθὴς γραφὴ τῆς λέξεως ΤΡΟΠΗΝ, κατὰ
τὴν ἰδική μου κρίσιν, εἶναι ΠΡΟΠΗΝ, πρόφον δηλ.
ὅχι δὲ γρόφον, ἢ Γρόφον οὔτε τροφὸν ἢ Τρόφον.
Τὸ πρόφον, ὡς ἀναγινώσκω ἐκλαμβάνων τὸ γράμ-
μα Γ μὴδὲν ἄλλο παρὰ τὸ ἀρχαῖον Γ, ἀποβελόν
τὸ βραχύτερον σκέλος ἐκ παλαιώσεως, ὑπάρχει τὸ
αὐτὸ καὶ πρόφρον, ἐπιθέτως ἢ ἐπιβήματι καὶ λαμ-
βανόμενον εἰς τὴν σημασίαν τοῦ πρόθυμος, προθύ-
μως καὶ εὐχάριστος. Ἡ ἐκθλιψίς τοῦ ρ ἀπὸ τὴν λέ-
ξιν ὑπῆρχε τῶν Δωρικῶν κατὰ τὸν Κορίνθου Γρηγό-
ριον (Dial. p. 462. Schaeferen) ἢ δὲ ἐκθλιψίς τῶν
Δωρικῶν μόνον ἐστίν, ὅλον σκῆπτρον σκῆπτρον, περὶ
τοῦ ὁποίου τούτου πάθους λαλῶν ὁ Μετταίρος (Gr.
Dial. p. 146) προσσημαίνει παράδειγμα ἄλλο ἐκ
τοῦ Καλλιμάχου (Γερμ. CCC, Reutl.) τὸ, κύμαλα

ἀντὶ κρῆφλα. Τῶρα ἢ ἐκθλιψίς τοῦ ρ ἐνταῦθα δύ-
ναται καλῶτα νὰ ὑπάρχῃ δωρισμός, ὅστις καὶ
οὐδὲν παράδοξον νὰ κείται εἰς ἐπιγραφὴν τῆς Μή-
λου, ἀποικίας οὖσης παλαιότερον τῶν Λακεδαιμονίων,
ὡς ἀπὸ τὸν Θεουκλίδην μακρόνομον (βιβλ. ε. κεφ.
81). Πέδαια τὸ πρόφρον εἰς τὸ Δωρικὸν ἢ ἀρχαῖον
αὐτοῦ σχῆμα δὲν εὐρίσκειται εἰς τὰ λεξικά σήμερον
τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλ' ὁ Ἡσύχιος, ὅστις
μᾶς ἐφύλαξε πολλὰς τῶν διαλέκτων ἀρχαίας λέ-
ξεις, ἔχει τὸ θηλυκὸν αὐτοῦ πρόφρασσα, α πρόφρα-
σσα, πρόθυμος, εὐνοῦσα καὶ προνοηθεῖσα ». Τὸ πρό-
φρασσα τοῦτο ταυτίζεται, παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ρ,
μὲ τὸ Ὀμηρικὸν πρόφρασσα, τὸ ὁποῖον φέρει ὁ
αὐτὸς λεξικογράφος ὀλίγον κατωτέρω μὲ ἐξηγήσιν
« πρόθυμος, εὐνοῦσα, διανοουμένη », καὶ δὲν πι-
στεύω νὰ ἐπανελάθε δις τὴν αὐτὴν λέξιν, γράψας
τῆρα πρῶτον κατὰ λάθος πρόφρασσα, διότι καὶ τὰ
δύο εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀλφειοβητικὴν αὐτῶν σειρὰν,
καὶ μὲ διαφορὰν εἰς τὰ; λέξεις τῆς ἐξηγήσεως ἀλλ'
ἐξάπαντος ἐσημαίωσεν αὐτὴν ὡς τύπον διαλέκτι-
κὸν διάφορον τοῦ; πρόφρασσα. Καθὼς τούτου λοι-
πὸν ἀρσενικὸν εἰς χρῆσιν δὲν φαίνεται ἄλλο παρὰ
τὸ, πρόφρων; οὕτως ἀρσενικὸν τοῦ, πρόφρασσα, ἐ-
πειδὴ ἐνὶ ἢ αὐτῇ λέξει; τῆ ἑλλείψει τοῦ ρ, δὲν πρέ-
πει ἀναλόγως νὰ ὑπάρχῃ ἄλλο ἀμυῆ τὸ πρόφρον,
τὸ ὁποῖον ἔχει, καθὼς τὸ θηλυκὸν του, τὸ ἐν μέσῳ
ρ, ἐκθλιμμένον, κατ' ἔθος Δωρικὸν, ὡς ἐπαρτήρη-
σα ἀνωτέρω. Σημαίνον δὲ ὅτι τὸ πρόφρον, τὸ ταυ-
τικὸν τοῦ πρόφρον, κείται μετὰ ῥήματος τῆς αὐτῆς,
ὡς εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, σημασίαν ἀκόμη καὶ
παρ' Ἀπολλωνίῳ (Ἄργ. Α., 838).

... Αἴπε δ' ἡμῖν ἔπος τὸ κεν ἐξανύσαιμι
πρόφρον, ἦν ἄρα δὴ με θεοὶ δώσωσι τελέσθαι.
Ἡ ἐπιγραφὴ λοιπὸν κατὰ ταῦτα θέλει ἀναγινώσκε-
σθαι εἰς τὸν ἐξῆς; γαρζομένη καὶ στιχομένη πρόφρον.

Παι Διος, Ἐκφάντω δέξει τοῦ ἀμεμπές ἀγάλμα
σοὶ γὰρ ἐπευχόμενος τοῦτ' ἐτέλεσε πρόφρον.
ἦτοι, υἱὲ Διὸς (Ἀπολλων ἢ Βάκχε ἢ Ἐρμῆ), δέξου
ἀπὸ τὸν Ἐκφάντον τοῦτο τὸ ἀμεμπτον ἀγαλμα
διότι, εἰς σὲ οὕτως ἀπευθύνων εὐχὴν (τάγμα) καὶ
ἐκπληρῶν αὐτὴν, ἔφραεν αὐτὸ εἰς τέλος πρόθυμος
καὶ μὲ εὐχάριστον καρδίαν. Ἡ Δωρικὴ Ἐκφάντω,
ἀντὶ παρ' Ἐκφάντου ἔχει τὴν σύνταξιν αὐτῆς πρὸς
τὸ δέξει, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐπιγράμμα τῶν Λακε-
δαιμονίων, τὴ χαραγμένον εἰς τὸν παρ' αὐτῶν ἀ-
ναθεθέντα Δία ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀπόθεν τὸ μετέγρα-
ψεν ὁ Πausanias (Ἠλιακ. ΚΔ') ἔχον οὕτως.

δέξου, ἀναξ Κρονίδα Ζεῦ Ὀλύμπιε, κἀλὸν ἀγαλμα
ἐκῶ θυμῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις.
ἢ ὁποία σύνταξις ὑπάρχει πάλιν ἢ Ὀμηρικῆ (Il.
B'. 186).
δέξατο οἱ σκῆπτρον πατρώϊον ἄφρονον αἶε.
Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἀρχαῖως εἰς τὴν λέξιν
ΑΜΕΝΠΗΣ, ἀμενπές, τὸ ν μὲναι ἀτραπτον πρὸ
τοῦ φ, πιθανῶς κατ' ἰδιαιτέραν τινὰ προφορὰν. Οὐ-
τως εἰς τὴν Ἠλιακὴν ἐπιγραφὴν, ἄλλο τόσον ἀρ-

χάιν, καίτοι ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ ΣΥΝΗΜΑΧΙΑ, ἀντι-συνμαχία, καὶ στίχῳ ἔκτω ΟΑΥΝΗΠΟΙ, ἀντι-Ὀλυμπία. Βίς νεωτέρας ἄμως ἐπιγραφῆς ὁ τρόπος οὗτος τοῦ φυλάττειν τὸ Ν πρὸ τῶν χειλικῶν ἢ ὑπερωϊκῶν γράμματων ἀτρέπτον, εἰσῆχθη καὶ κατ' ἀντιποίησιν ἀρχαιότητος, ἂν ὄχι κατ' ἰδιωτισμὸν μοναχῶν ἐκείνων ἡσέως.

ΧΡ. ΦΙΑΝΤΑΣ.

ΕΛΟΙΖΑ ΚΑΙ ΑΒΕΛΑΡΔΟΣ.

(Τέλος. Βλ. φιλ. 183, σελ. 341.)

—οοο—

Π'.

Ἡ Ουσία ἐτελέσθη. Ἡ σκιά τοῦ μοναστηρίου ἐκάλυψεν ἀκολούθως τὴν Ἑλοΐζαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, δίκην πυρῆς ἀφανοῦς μὲν, ἀλλὰ μηδέποτε σβεσθείσης. Ὁ δὲ Ἀβελάρδος ἔφερον ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Διονυσίου, τὴν ἀνησυχίαν, τὰς γνώσεις, τὴν φιλοδοξίαν του, τὴν αὐτὴν μὲν πάντοτε ἀλλὰ μόνον φύσιν μεταβαλοῦσαν, καὶ τὸν ἀτίθασον ἐκείνον ζῆλον τῶν καινοτομιῶν δι' ὧν οἱ νεόφυτοι γρονθοῦσι πολλὰκις ὅτι ἐξαγορεύουσι τὰ παραπτώματά των. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ διδασκαλίαι του ἠρέθισαν τοὺς διαζωρμένους μοναχὰς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς γαλιανὸν μετόχιον τῆς μονῆς ἐκεῖνης εἰς Deuil. Ἐκεῖ, ἐπανήγειρε τὴν φιλοσοφικὴν ἔδραν του, κ' ἐπλήρωσεν ἐκ νέου τὰς σχολὰς τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς φήμης τῶν διδασκαλικῶν καὶ τῶν ὀρθοκευτικῶν νεωτερισμῶν του.

Ταῦτα ἐσκαιδάλισαν τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἐν συνάδῳ κατεδίκασεν αὐτὴν πανδημίως. Μετ' ἐξορίαν δὲ, ἥς τινας ἀπῆλαξεν αὐτὸν ὁ ἐξαρχὸς τοῦ Πάπα, εἰς τὴν κατὰ κλίματον μονὴν τοῦ ἁγίου Μεδάρδου, κατέφυγεν, ὑφ' ἐνὸς μόνου ἀκολουθούμενος μαθητοῦ, εἰς ἐρημὸν τινα τῆς Καμπανίας.

« Ἐκεῖ, λέγει, πρὸς τὸ χεῖλος ποταμίου, σκιαζομένου ὑπὸ δρυῶν καὶ καλαμώνων, ἔκτισα μὲ τὰς χεῖράς μου εὐκτήριον μικρὸν οἰκίσκον ἐκ κλαδίων καὶ καλάμης, Ἡμῖν μόνος καὶ ἠδυνάμην νὰ ψάλλω μετὰ τοῦ προφήτου. » Ἐφυγον, ἐκακρόνθη, καὶ κατῴκησα τὴν ἐρημὸν ! »

Ἄλλ' ἐπὶ πολὺ δὲν διέμεινε μόνος· διότι ἡ νεότης τοσαύτην εἶχε κατὰ τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον διψῶν τῆς ἀληθείας, ὥστε ἔτραξε ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἀναχώρητῆρον τοῦ οἰλοσφύρου.

« Ὅτε ἐμῶν τὸ καταφύγιόν μου οἱ μαθηταί μου, προσέειπε ὁ Ἀβελάρδος, συνέβησαν πανταχόθεν, ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἀγρῶν, ἵνα κτίσωσιν ἐξουτοῖς ταπεινὰ κελλῖα εἰς τὴν ἐρημὸν μου. Ἀφῆκαν τὰς μαλακὰς στρωμνὰς ἀντὶ χαμηνῶν ἐκ φυλλώματος, τὰς πολυτελεῖς τραπέζας ἀντὶ ἀγρίων χερσῶν. Οὕτως, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος, οἱ φι-

λόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος ἔφραγον τὰς πόλεις, τοὺς κήπους, τοὺς εὐχέλεις ἀγρούς, τὰς τερπνὰς σκιάς, τ' ἄσπρα τῶν πτηνῶν, τὴν δρόσον τῶν πηγῶν, τὰ μνηυρίζοντα βρύκια, ἵνα μακρόνωσιν ἀπ' αὐτῶν τὴν τέρψιν τῆς δόξσεως καὶ τῆς ἀκρῆς καὶ τὴν πλάτην τῶν αἰσθήσεων. Οὕτως οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ἔζων μονῆρας ἐντὸς καλυβῶν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, ἐσθίοντες ἀκριδὰς καὶ μέλι ἄγριον, μακρὰν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν. Ἄλλ' ὅσῳ ἤξανε ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν μου τοσαύτω ὁ βίος των ἐγένετο ἅγιος καὶ καθιερωτὸς τῆ σπουδῆ. Καὶ ἔτε πλέον τὰ κελλῖα δὲν ἤρουν εἰς αὐτοὺς, φηροδόμησαν εὐρὸ κτίριον ἐκ λίθων καὶ ἔδλων, ὅπερ ὠνόμασα Παράκλητον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Παρηγόρου Θεοῦ. »

Θ'.

Ἄλλὰ κ' ἐνταῦθα οἱ ἐχθροὶ του δὲν ἀφῆκαν αὐτὸν ἥσυχον. Ἡ Ἐπωνυμία Πνεῦμα Παρηγόρου ἐνηγῆθη ὡς βλασφημία κατὰ τοῦ Ὁμοουσίου τῆς Τριάδας, καὶ ὁ Ἅγιος Βερνάρδος κατήγγειλεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡναγκάσθη λοιπὸν νὰ φύγῃ καὶ αὐτὴ τὴν ἐρημὸν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς Βρετανίας ἀκτῆς, ὡς εἰς ἄσυλον ἀπόριτον εἰς τε τὸν φθόνον καὶ τὸν διωγμὸν. Ἄλλ' οὐδ' ἐνταῦθα ἔδρεν ἡσυχίαν· διότι οἱ μοναχοὶ τοῦ μοναστηρίου, ἐν ᾧ ἐξήγησε καταφυγὴν, ἀπεκδυθέντες τὴν ἀγιότητα τοῦ σχήματός των, ἐγένοντο μεστοὶ κακιῶν καὶ βερβαρότητος.

Ἄγριον ἦτο τὸ μέρος, ἀλλ' ἡ ἀγριότης τῶν ἀνθρώπων ὑπερέβαινε τὴν τῆς τοποθεσίας. Καταδιώχθεις παρ' αὐτῶν ἀποπειραθέντων καὶ δολοφονίαν, ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ εἰς θέσιν πάντα ἔρημον.

Γ'.

Ἐν τούτοις, καταναλωθέντα εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῶν μαθησῶν, τῆς φήμης, τῆς ἀγιότητος καὶ εἰς ὄχθας ἐκεῖνας τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς, παρήλθον δέκα ἔτη, καὶ ὁ Ἀβελάρδος οὐδὲν σημεῖον ἔδωκεν ὅτι ἐνεθυμῆτο τὴν γυναῖκα, ἥς τὴν νέαν ἐτι καὶ ζωσεν καρδίαν ἐνεταφίλασεν εἰς Ἄργεντέλον. Καὶ ὁμοῦς ἡ Ἑλοΐζα οὐδέποτε ἐγγύγισε, σεβομένη ὡς νέαν ἀρετὴν τὴν ὀλιγομίαν καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ συζύγου της, καὶ δοξάζουσα ὅτι ἡ γῆ, ὁ οὐρανὸς, αὐτὴ ἡ καρδία της ἔπρεπε νὰ προσφερθῶσιν ὅλοκαύτωμα εἰς τὸν μέγιστον ἐκείνον καὶ τὸν πλέον ἀξιολάτρευτον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Ἀβελάρδος ἐμεινεν ἄθικτος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὃν ἀνήγειρεν ἡ Ἑλοΐζα ἐν τῇ καρδίᾳ της, ἵνα τὸν λατρεύῃ. Πάντες οἱ πρὸς Θεὸν στεναγμοὶ αὐτῆς ἦσαν ὑπὲρ τοῦ Ἀβελάρδου, ἀλλὰ μάρτυς ἦν μόνος ὁ καρδιογεννώτης Θεός. Ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Ἀργεντέλου οὐδέποτε ἐξῆλθε τι προδίδον τὸν ἄπειρον ἐκείνον ἔρωτα, τὸν ἐπιζῶντα ἐν τὸς αὐτοῦ τοῦ ἁγιοστυχίου.

Ἄλλὰ διωγμὸς τις ἔθραυσε τὰς πύλας τῆς μονῆς, καὶ ἐπάταξε τὰς ἀγίας ἐκείνας νύμφας τοῦ Κυρίου. Ὁ Ἠγοούμενος τοῦ ἁγίου Διονυσίου Συγέριος, ἀπαιτῶν τὴν γυναῖκα ἐκείνην μονὴν ὡς ἀνήκου-

σαν εἰς τὸ τάγμα του, ἀπεδίωξεν ἀπανθρώπως τὰς μοναχὰς. Αἱ κραυγαὶ αὐτῶν ἔφθασαν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀβελάρδου, ὅστις κινήσας εἰς οἴκτον εἶπε ἔνεκα τῶν ἰδίων δυστυχημάτων, εἶτε ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς νεότητός του, ἐμψυχομένῳ περὶ τὴν δύσιν τῆς ζωῆς, δίκην φωνῆς ὑποκόφου ἀφοῦ ὁ θρόνος παρέλθῃ, ἔσπευσεν εἰς ἀντίληψιν τῆς πλαγυμένης καὶ διωκομένης Ἑλοΐζης. Ἴσως δὲ ἡ σύγκριστις τῆς ἀφροσύνης τῆς ἀτυχοῦς ταύτης γυναικὸς καὶ πρὸς τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ματαιότητα τῆς δόξης, ἀνεζωπύρησεν ἐν τῇ καρδίᾳ του ἐγνωμοσύνην ἀγίαν ἔρωτος μηδέποτε σβεσθέντος.

Ἐφερα λοιπὸν αὐτὴν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν εἰς τὸν Παράκλητον, καὶ δωροδότησας αὐτὴ τὴν μάστιγαν, ἥς ἐγένετο ἡγουμένη, ἐπεσκέφθη αὐτὴν πολυλάκις. Ἐξηκοντούτης ἦδη τὸν ἡλικίαν, περιβεβλημένης τοῦ ἱερατικῶν σχήμα καὶ γενομένης ἀπὸ συζύγου πνευματικῆς πατῆρ, ἐφείλουσε τὸ σέβας τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἐνώσεως δύο τρυφερῶν ψυχῶν, αἵτινες, οὐδὲν ἄλλο εἶχον κοινὸν ἢ τὸ πένθος καὶ τὰς οἰμωγὰς ἐν τῷ παρελθόντι, τὴν ἀγιότητα ἐν τῷ παρόντι, καὶ τὸν οὐρανὸν ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἄλλ' οἱ ἐχθροὶ του οὐδὲ τότε ἐσβέβασθησαν αὐτόν. Διέσπειρον συκοφαντίας περὶ τῆς ἀγιότητος τῶν ἁγίων ἐκείνων σχέσεων μετὰ τῆς πάλαι συζύγου του. Ἐκακρόνθη ἄρα ἐκ νέου, ἵνα ψύσῃ τὰς διαβολὰς, εἰς τὴν ἐρημὸν του ἐν Βρετανίᾳ, ὅπου ἀνεγράψατο ἡ ἀπομνημονεῖα τῆς ζωῆς του. Τὸ βιβλίον τοῦτο φιλικῶς μετέδωκεν εἰς τὴν Ἑλοΐζαν, καὶ ἡ καρδία της, ἀφανὸς ἔλην δεκαπενταετία, ἐβράχη ὅτε ἀνέγνωσεν αὐτό. Ἐπιστολογραφία ἄρα τρυφερὰ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους, ψυχρὰ ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἦνωσε καὶ πάλιν τοὺς δύο συζύγους, κενωρισμένους ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ χριστιανικὴ Σαπφὸ διέχυσε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῆς μετὰ πάθους ἀγάτου ὄλην τὴν φλόγα ἔρωτος ἐξαγνισθέντος ὑπὸ τῆς Ουσίας, ἔρωτος, ὃν οὐδὲν ἰσχύει νὰ σβέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, διότι θάλλει αὐτὸν πῦρ οὐράνιον.

Μὲν ἡ ἐπιγραφή τῶν ἐπιστολῶν τῆς Ἑλοΐζης εἶναι ὕμνος ἀγάπης ἀτελεύτητος, διότι προδίδει τὸν περιπαθῆ ἐνδοιασμὸν χειρὸς γυναικείας, ἥτις ἀναζητεῖ, ἀνευρίσκει καὶ ἀποβρίπτει ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ ὀνόματα, τὰ δυνάμενα νὰ ἐκφράσωσι τοὺς ἰσχυροτέρους τῶν δεσμῶν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ εὐρεθῇ οὐδὲν ἰσοδύναμον τοῦ πάθους της καὶ τῆς τρυφερότητος, καὶ ἥτις ἐπὶ τέλους σωρεῖται πάντα ὁμοῦ, ἵνα μὴ ὑπάρχῃ στοργή τις, μὴ συγκυομένη εἰς τὴν αὐτῆς.

« Πρὸς τὸν κύριόν της, ἡ μάλλον πρὸς τὸν πατέρα της, ἡ δούλη του ἡ μάλλον ἡ θυγάτηρ του, ἢ ἡ σύζυγός του ἢ μάλλον ἡ ἀδελφὴ του, πρὸς τὸν Ἀβελάρδον, ἡ Ἑλοΐζα. »

(A son seigneur, ou plutôt à son père, son esclave, ou plutôt sa fille, son épouse, ou plutôt sa sœur, à Abélard, Héloïse.)

« Μοὶ ἐκόμισέ τις, λέγει, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἐπι-

στολῶν της, ἄρα ἀναγνοῦσα τὴν διήγησιν τοῦ ἔρωτος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀβελάρδου, μοὶ ἐκόμισέ τις πρὸ μικροῦ καὶ ὅλως τυχεῶς τὴν ἱστορίαν, ἣν ἐνεπιστάειθες εἰς χεῖρας φίλου. Ἄμα πληροφορηθεῖσα ἐκ τῶν πρώτων λέξεων τῆς ἐπιγραφῆς, ὅτι σὺ ἐγραψες αὐτὴν, ἤρχισα νὰ τὴν ἀνακινώσω μετὰ τόσῳ ἐνθερμοτάτης σπουδῆς, καθόσον θεοποιῶ τὸν γραψάντα ! Αὐτὸν ἐκείνον, ὃν ἐπίστευον ὅτι ἀπώλετα, ἐπανεύρον, ὡς εἰ ἡ μορφή αὐτοῦ ἀπετυποῦτο καὶ ἐνεσκηκότο εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῆς χειρὸς του. Οὐλίβεραι καὶ πικρὰ, ὡ μόνε μου ἠσκαυρῆ, εἶναι αἱ τελίδες τῆς διηγῆσεως ταύτης περιστάσαι τὴν ἐπιστροφὴν ἡμῶν καὶ μετάνοιαν καὶ τ' ἀνεξάντλητα δυστυχήματα.

« Ἀμφιβάλλω ἂν δύναται τις, ἀναγνοῦς ἢ ἀκούσας αὐτὴν, νὰ μὴ γύσῃ δάκρυα. »

Ἐπειτα δὲ προσθέτει :

« Ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, ὅστις φάινεται προστατεύων ἡμᾶς πάντοτε, ἡμεῖς αἱ ἀνάξιοι δούλαι του, σὲ καθικετεύομεν νὰ μᾶς εἰδοποιῆς συνεχῶς περὶ τῶν τρικυμιῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εἰπέτι περισπᾶσαι, ἵνα καὶ ἡμεῖς, αἵτινες μένομεν μόναι πισταὶ ἐπὶ τῆς γῆς, συμμεριζώμεθα τῶν θλίψεων ἢ τῆς παρηγορίας σου. Διὰ τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων θὰ ἐχωμεν καὶ τὴν παρηγορίαν ὅτι μᾶς ἐνθυμῆσαι ! »

« Ὡ! πόσον γλυκεία ἡ λήψις ἐπιστολῶν παρὰ φίλων ἀπόντων ! Ἐάν αἱ εἰκόνας τῶν κεχωρισμένων φίλων ἀναζωογονοῦσι τὴν μνήμην των καὶ κατευγάζουσι τὸ πένθος διὰ ματαίας καὶ ἀπατηλῆς παραμυθίας, πόσον πλέον παραμυθητικαὶ εἶναι αἱ ἐπιστολαί, καθὼ ἐμψυχοὶ αὐτῶν εἰκόνας, καὶ ἀποτύπωμα ἀληθὲς τῶν ἀπόντων φίλων ! . . . Χάρης τῷ Θεῷ ὅτι τουλάχιστον ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων δὲν ἰσχύει νὰ μᾶς χωρίσῃ καὶ κατὰ τοῦτο ἀπ' ἀλλήλων ! »

Ἐπικαλεῖται δὲ ἀκολούθως τὴν μερίμναν του καὶ παρακαλεῖ νὰ μὴ παύῃ γράφων, νοσηθῶν, προστάττων· ἀλλ' εἶναι πρόδηλον ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦτο, ζητεῖ νὰ μετέσχη τοῦ μεγαλητέρου καὶ θελητικωτέρου μέρους τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης. « Συλλογισθητι, γράφει, συλλογισθητι κἀν τὸ πρὸς ἐμὲ μέγα χρέος σου. Ἴσως τότε, τὰ πρὸς ὅλας τῆς ἀγίας ταύτας γυναῖκας καθήκον σου ἐξορήσεις ἐυκολώτερον πρὸς μίαν μόνην, ζῶσαν διὰ σέ . . . Καὶ διατί, ἐξακολουθεῖ, ἐλέγχουσά πως μετὰ τρυφερότητος καὶ ζηλοτυπίας τὴν πολυετὴ αὐτοῦ λίθον καὶ σιωπῆν, διατί, ἐνθὺ τὴν ψυχὴν μου καταθλίβουσι τοσαῦτα πικρὰ, δὲν ἐπροσπάθησας κἀν νὰ με παρηγορήσῃς διὰ τῶν ἐπιστολῶν σου ! . . . Ἰὸςτο ἦτο χρέος σου, καθόσον ἠνώθημεν διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου. Ἴσαι δὲ τόσῳ πλέον ἐνοχος πρὸς ἐμὲ, ὅσῳ ἐγὼ ἢ τὸν λαλῶντος, ὡς μαρτυρεῖ ὁλόκληρος ἡ οἰκουμένη, σὲ ἠγάπησα ἀγάπην ἀπειρον καὶ ἀφθαρτόν. . . . »

« Ἡ Γνωρίζεις, ὡ μόνε μου ἀγάπη ! γνωρίζεις ὅτι ἀπώλετα τὸ πᾶν ὅτε ἀπώλετα σέ ! Ὅσο μίζων εἶναι ἡ Οὐλίβεραι μου, τόσῳ ἐνθερμοτέρα προσέει νὰ ἦναι ἡ παρηγορία, καὶ ὄχι παρ' ἄλλου, ἀλλὰ παρὰ σου· παρὰ σοῦ ἄρα καὶ τὴν περιμένω. Ἐλπίαι εἰς

τοῦτο ὑπόχρεως, διότι σὺ μόνος δύναισι νὰ μὲ λυπήσῃς, σὺ μόνος νὰ μὲ χαροποιήσῃς, καὶ σὺ μόνος νὰ μὲ παρηγορήσῃς! Δὲν ἐξετέλεσα τυφλῶς ἕλας τὰς θελήσεις σου; Δὲν ἀπώλεσα αὐτὴ ἐκυτὴν ἵνα σὲ ὑπακούσω; Προέβην καὶ εἰς μεγαλήτερα, ὡς τῆς ἀπιστεύτου θυσίας! Ὁ ἔρωσ μου μ' ἐσπρωξεν εἰς τὴν παραφροσύνην, εἰς σχέδια αὐτοχειρίας. Κατὰ προσταγὴν σου ἐνδύθεισα τὸ σχῆμα τοῦτο μετέβαλα, ὡς ἠθέλησας, τὴν καρδίαν, ὅπως ἴδῃς ὅτι σὺ μόνος ἄρχεις ἀπολύτως αὐτῆς! . . .

« Οὐδέποτε, μάρτυς μου ὁ Κύριος, ἠθέλησα παρὰ σοῦ ἄλλο τι ἢ σέ! Βί και ἡ ἐπωνυμία τῆς συζύγου ἦτο ἡ ἰσχυροτέρα καὶ ἀγιοτέρα τῶν ἐπωνυμιῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλα ἤθελεν ἀρκέσει εἰς τὴν καρδίαν μου, διότι ὅσο ἂν ἐταπεινούμην διὰ σέ, τόσῳ πλέον θὰ ἦμην ἀξία περιπαθεστέρως ἀγάπης παρὰ σοῦ, καὶ ὅλ' ἐδέσμευα ὀλιγώτερον τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὴν δόξαν σου! . . .

« Μάρτυς μου ὁ Θεός, ὅτι, ἂν ὁ ἄρχων ὀλοκλήρου τῆς οἰκουμένης μ' ἐκρινεν ἀξίον σύντροφόν σου καὶ μοι προσέφερε μετὰ τοῦ ὀνόματός σου καὶ τὴν ἐξουσίαν ὅλης τῆς γῆς, τὸνομα δούλης σου ὅλ' ἦτο ἐνδοξότερον τοῦ τῆς παμβασιλείδος! Τίς βασιλεὺς δύναται νὰ συγκριθῇ μετὰ σοῦ; Τίς τόπος, τίς πόλις καὶ κόμη δὲν ἦσαν ἀνυπόμονοι νὰ σὲ ἴδωσι; Τίς γυνὴ ἢ παρθένος δὲν ἐπεθύμησε νὰ στραφῶσι τὰ βλέμματά σου ἐπ' αὐτῆς; . . . Τίς βασιλεύσα δὲν ἐφύλαξε τὴν τύχην μου;

« Δὲν ἦσο προικισμένος δι' εὐγλωττίας καὶ φωνῆς ἀρμονικῆς καὶ γλυκείας, δύο δῶρων, ἅτινα μαγεύουσι πᾶσαν γυναῖκα; . . . Ἐχων τὰ δῶρα ταῦτα, ἔγραψες ἄμακα, ἅτινα ἐπαναλαμβανόμενα πανταχοῦ ἕνεκα τῆς μαγείας τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς, μετέδιδαν τὸ σὸν καὶ τὸ ἐμὸν ὄνομα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα. Οὕτω, τὸ ὄνομά μου διεημίσητο εἰς πολλὰς χώρας, καὶ πολλῶν γυναικῶν φθόνος ἐνεκὰ σοῦ ἐξήρθη κατὰ τῆς δούλης σου! . . . Καὶ τῶντι, ὅποια ἐντέλεια σώματος καὶ πνεύματος δὲν ἐκόσμηε τὴν νεότητά σου; . . .

« Σοὶ ἐπροξένησα κακόν, καὶ ὄμως, τὸ γνωρίζεις, ἦμην ἀθώα! . . . Βίπέ μοι μόνον, διατὶ ἀπ' ἧς κατεκλείσθην εἰς τὸ μοναστήριον, κατὰ θέλησίν σου, μ' ἐτιμώρησας; διὰ τῆς ὀλιγωρίας καὶ τῆς λήθης στεργῶν με τῆς παρουσίας καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν σου; Βίπέ, ἐὰν τοιμᾶς; Αἶ! τὸ γνωρίζω ἐγὼ, καὶ ὁ κόσμος τὸ ὑποπτεύει. Ὁ ἔρωσ σου δὲν ἦτο ἀγνός; ἀφιλοκέρδῆς ἦσαν ὁ ἐμός. Ἄμικ ὡς ἔπαυσας ἐπιθυμιῶν βέβηλον εὐτυχίαν, ἔπαυσας καὶ ν' ἀγαπᾶς.

« . . . Αἶ! πρᾶξε, σὲ καθικετεύω, ὅπως ζητῶ τὸσον εὐκόλον καὶ τὸσον μικρὸν εἶναι. Ὁμιλεῖ μοι τοῦλάχιστον μικροῦθιν διὰ τῶν λέξεων ἐκείνων, αἵτινες με ἀπατῶσιν ὅτι εἶσαι παρὼν ὅτε ἐπαρεύθης πρὸς τὸν Θεὸν σὲ ἠκολούθησα! . . . Ἦς εἰ ἀνεπέλει τὴν γυναῖκα τοῦ Λάω, ἐνόμισας καλὸν νὰ μὲ δεσμεύσῃς διὰ τοῦ μοναστικῆς σχήματος, ὅτε σὺ αὐτὸς ἄφινες τὰ ἐγκόμια. . . Ὡ! πόσον ὀλίγον μ' ἐγνώρισες! . . . Ἐθλίβην, ἠρυθρίασα! Ν' ἀποδιώξῃς τῶν ἐγκοσμίων ἐμέ! ἐμέ, ἥτις, ἵνα σὲ ὑπακούσω,

δὲν θὰ ἐδίωταζα τότε νὰ σὲ ἀκολουθήσω καὶ εἰς τὸν ἄδην; διότι ἡ καρδία μου ἦτο μετὰ σοῦ. . . φρόντισε λοιπόν, πρὸς Θεοῦ, ὥστε ἡ καρδία αὐτὴ νὰ ἦναι τῶντι μετὰ σοῦ, καὶ θὰ ἦναι, ἂν τὴν εἰσακούσῃς, ἂν τῆ ἀνταποδώσῃς στοργὴν ἀντὶ στοργῆς. . .

« Ἄλλοτε, δυνατόν νὰ ἀμφεβαλλέ τις περὶ τῆς ἀγνότητος τῶν μετὰ σοῦ συνδεόντων με λόγων, ἀλλὰ τὸ τέλος δὲ ἀποδεικνύει ὁποῖός τις ἦτο ὁ ἔρωσ μου ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς; Βοτηρήθην πάσης χαρᾶς ἐγκοσμίου καὶ διεφύλαξα μίαν μόνην ἐξ ὄλων, τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἦμαι σὴ διὰ παντός.

« Αἶ! ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἂν ἀφίρωσας σεαυτὸν, σὲ καθικετεύω, ἀπόδος μοι τὴν παρουσίαν σου ἐφ' ὅσον σοὶ εἶναι τοῦτο δυνατόν, γράφων μοὶ ἐπιστολάς παρηγορῶν, ἵνα ἐνισχυομένη διὰ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης, καθιερωμαι μετὰ πλείονος ζήσεως εἰς τὴν δικονίαν τοῦ Θεοῦ! . . . Ὅτε, ἐν ἄλλῃ ἐποχῇ, ἐπεθύμησας βεβήλους ἀπολαύσεις, μ' ἐπεσκέπτεσο διὰ συνεχῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἔλεγον τ' ὄνομα τῆς Ἐλοῖζης πρὸς πάντας. Καὶ πῶς! ἵνα μὲ ἀνυψώσῃς ἤδη πρὸς Θεόν, δὲν δύνασαι νὰ πρᾶξῃς ὅτι ἐπραξες ἄλλοτε, προσκαλῶν με εἰς κλίσεις γνήσιους; Αἶ! σκεψθήτω καλῶς. Τελειῶνω τὴν μακρὰν ταύτην ἐπιστολήν διὰ μόνῃς τῆς λέξεως « ὦ φίλε μου, ὑγίαινε! »

ΙΑ'

Συγκινηθεὶς δὲ ὁ Ἀβελάρδος ὑπὸ τῶν φθόγγων τούτων λύει τέλος τὴν σιωπὴν.

« Ὡ ἀδελφὴ μου, λέγει πρὸς τὴν σύζυγόν σου, ἥτις μοὶ ἦσο τόσον προσφιλέη ἐν τῷ κόσμῳ, σοὶ, ἥτις μυριάκις μοὶ εἶσαι προσφιλεστέρως ἐν Χριστῷ, σοὶ στέλλω τὴν προσευχὴν ἣν με ζῆτεῖς ἐπιμόμως. Πρόσφερε τῷ Θεῷ μετὰ τῶν ἀδελφῶν σου ὀλοκαύτωμα δεήσεως εἰς ἐξίλασμον τῶν πολλῶν καὶ θανασιμῶν ἀμαρτημάτων μας, καὶ ἐξορισμῶν τῶν περικυκλούντων με ἐν πάσῃ ὥρᾳ κινδύνων! »

Ἡ λοιπὴ ἐπιστολὴ εἶναι ψυχρά τις συζήτησις περὶ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀπὸ καινοῦ προσευχῆς τῶν γυναικῶν, καὶ περιούλατος ἐξιστόρησις τῶν ἀπειλούντων αὐτὸν κινδύνων, διότι λησμονῶν τὰς ὀλίφεις τῆς Ἐλοῖζης, σκέπτεται μόνον περὶ τῶν ἰδίων.

« Ὅμως, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς, ὁ ἔρωσ φαίνεται προδιδόμενος διὰ τινος εὐχῆς ὁσίας καὶ περιπέπλου; « Ὡ ἀδελφὴ μου, ἀναφωνεῖ, ἐὰν ὁ Θεός με παραδώσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐχθρῶν μου, ἐὰν αὐτοὶ μὲ φονεύσωσιν, ἢ ἐὰν πληρώσω με φυσικὸν θάνατον τὸ κοινὸν χρέος, φρόντισον, σοὶ τὸ προστάτω, νὰ μεταφερθῇ τὸ σῶμα μου εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς μονῆς σου, ὥστε σεῖς, ὦ κόρη μου, τί λέγοι; Ὡ ἀδελφαί μου ἐν Χριστῷ, ἔχουσαι ἀπαύστως ὑπ' ὄψιν τὸν τάφον μου, παρακινήσατε ἐτι μᾶλλον εἰς τὸ νὰ δεῖσθε τοῦ Ὑψίστου ὑπὲρ ἐμοῦ! Διότι ψυχὴ τεθλιμμένη ὑπὸ τοσοῦτων συμφορῶν καὶ μεταμελομένη ἐπὶ τοσαύταις ἀδυναμίαις, δὲν θὰ εὐρη, νομίζω, ἐναυθία κατακίαν ἀσφαλεστέρων καὶ σωτηριωδεστέρων ἢ τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸ Παρήγορον

Ἠνεῖμα: τ: Μυροφόροι γυναῖκες ἐκείδουσιν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἠγγύπησαν ἐπὶ τοῦ μνήματός σου. »

Ἐξαιρουμένης τῆς ἐκουσίας ἐπιστροφῆς ταύτης, μετὰ θάνατον, πρὸς τὸν ἔρωτα, αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀβελάρδου δὲν περιέχουσι δάκρυα, οὐδ' ὄρυγας τῆς καρδίας, οὐδὲ συμπάθειαν περὶ τὰς ἐκφράσεις ὁ ἀνθρώπος φαίνεται μὴ σκεπτόμενος εἰμὴ περὶ ἑαυτοῦ ἐνῶ ὁ νοῦς καὶ ὁ λογισμὸς τῆς Ἐλοῖζης εἶναι ὁ Ἀβελάρδος.

« Πρὸς τὸν μόνον μου μετὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, πρὸς τὸν μόνον μου ἐν Χριστῷ. Αἶ εἰς σέ ἀνέκει νὰ τελέσῃς τὴν κηδεῖαν μου, νὰ πέμψῃς πρὸς Θεόν ἄς συνήθουσας ἐνώπιόν σου! Ἀλλὰ μὴ γένοιτο νὰ ἐπιζήσωμέν σοι! ἀλλ' ἂν μᾶς προλάβῃς, θὰ σὲ ἀκολουθήσωμεν μᾶλλον, διότι ψυχρόρηχοι σαι ἡμεῖς αὐταί, δὲν θὰ ἔχωμεν δύναμιν νὰ ἐτοιμώσωμεν τὰ ἐντάριά σου. Ἐν σὲ ἀπολέσω, τί πλεόν μὲ μένει νὰ ἐλπίζω; Πῶς πλεόν νὰ διατρέξω τὴν ὁδὸν τοῦ βίου καθ' ἣν συνοδεύομαι διὰ μόνῃς τῆς ἰδέας ὅτι διατρέχεις καὶ σὺ αὐτὴν; Ὡ τῆς συμφορᾶς τῶν ταλαιπώρων γυναικῶν! Ὑψωθεῖσα παρὰ σοῦ ὑπεράνω ὄλων, ἠξιώθην λοιπὸν τὴν δόξαν ταύτην μόνον ὅπως κερμητισθῶ ἐκ τῆς ὑπερτάτης εὐδαιμονίας εἰς ἄβυσσον συμφορῶν; Ἐξῶμεν ἐν ἀγιότητι, σὺ μὲν εἰς Παρίσιον, ἐγὼ δὲ εἰς Ἀργεντέλον. Ἐχωρίσθημεν μετὰ ταῦτα ἵν' ἀφιερωθῶμεν μετὰ πλείονος ἀγιότητος, σὺ μὲν εἰς μελέτας ἐγὼ δὲ εἰς τὴν προσευχὴν ἐν μέσῳ οὐλοῦ ἀγίων παρθένων. Ἐν καιρῷ τῆς ἀγνῆς ἐκείνης ζωῆς ἐπρόχθη κατὰ σοῦ μακουργία. . . Ὅσα ὑπέφερες σὺ ἐπ' ὀλίγον παθῶν, εἶναι δικαίον νὰ ὑπερέρω ἐγὼ δι' ὄλου τοῦ βίου! »

« Ἀλλὰ τί νὰ σὲ εἰπῶ! μὴ μετενόησα ἢ ἀμάρτυρῃ, γεννημένη δούλη τοῦ Θεοῦ; Καθ' ὕπνον, ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν ἱερῶν τελετῶν, ὅτε ἡ προσευχὴ πρέπει νὰ κατευθύνεται καθαρὰ πρὸς τὸν ὕψιστον, παρούσῃζονται εἰς τὴν φαντασίαν μου οἱ τόποι, ὁ χρόνος, αἱ χαρὰὶ τῶν εὐτυχῶν μας ἡμερῶν. . . Αἶ μὴ με θεωρῆς ἀγίαν, καὶ μὴ παῖς βοηθῶν με διὰ τῶν προσευχῶν σου. »

« Ἀπῆλθες δὲ ὁ Ἀβελάρδος καὶ ἡ ἐπιστολὴ του πελειόνοι διὰ τῆς ἐξῆς δεήσεως πρὸς τὸν Θεόν: « Κύριε! σὺ ἠνωσας ἡμᾶς καὶ σὺ ἐχώρησας ἡμᾶς. Ἐνισπασον, Κύριε, διὰ παντός ἐν τῷ οὐρανῷ, οὗς ἐχώρισας ἐπὶ γῆς! »

Τέλος, ὁ ἅγιος ἐνθυμεῖται ὅτι ἦτο σύζυγος.

ΙΒ'

Ὁ διωγμὸς ἐπανερε τὸν Ἀβελάρδον εἰς τὸν Παράκλητον, ἀλλὰ νῆαι τῶν ἐχθρῶν του διαβολαὶ ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ φύγῃ καὶ πάλιν ἐνευθεν. « Πῶς, ἐραυγασεν, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, ἐπιζῆ ἢ ὑπόνοια καὶ κατὰ τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὁτινος τὸ παράπτωμα ἐξαλείφουσιν αἱ δυστυχίαι, ὁ χρόνος καὶ ἡ οὐσίτης τοῦ μοναστικῆς βίου! Ὡ! πόσον πλέον ὑπερέρω σήμερον ἕνεκα τῶν συκοφαντῶν, ἢ ὅσον ὑπέφερα ἄλλοτε ἐκ τῶν ὀνείμων! »

Ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ του ἐπέμενον κατὰδιώκοντες αὐτὸν διὰ τὴν ὁξάν μᾶλλον ἢ τοὺς ἔρωτάς του. Τὰ συγγράμματά του πολλαπλασιαζόμενα καὶ ἐνθουσιάζοντα καὶ αὐτὴν τὴν βίβλιν, καθίστων αὐτὸν ὑποπτον αἰρέσεως. Ὁ ἅγιος Βερνάρδος, ὁ ἀύστηρος ἐκείνος, ἀναμωφωτής καὶ ἐκδικητῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐν Γαλλίᾳ, ἠγέρθη δεινός κατὰ τοῦ φιλοσόφου. Κατηγορήθει; παρ' αὐτοῦ ἐνώπιον συνόδου, κατεδικάσθη εἰς διηνεκῆ κάθειρξιν ἐντὸς μονῆς, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ Παπα δυνηθέντος ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν. Καὶ ἡ κταδίαν αὐτὴ ἀπέσπασε τὸν Ἀβελάρδον ὀριστικῶς ἀπὸ τῆς εἰρήνης τοῦ Παρακλήτου καὶ τῶν ὀνείμων τῆς Ἐλοῖζης.

Ἀποκηρυχθείσας διὰ καντὸς τὴν ἐρημὸν ἐκείνην, μόνος καὶ περὶ ἑπορεύθη πρὸς τὰς Ἄλπεις, ὑπάγων ἵνα ζητήσῃ δικαιοσύνην καὶ ἄσυλον παρὰ τοῦ Πάπα κατὰ τοῦ διώκτου του. Περσέγενετο εἰς Κλουζὴ μὲν, μὲν τότε κυρίαρχον, κειμένην ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν Παρισίων καὶ Ρώμης ὁδοῦ, φιλοξενούσαν δὲ ἀδικακρίτως Πάπας, βιαιεῖς, προσκυνητὰς καὶ ἐπαίτας. Ὁ χῶρος, λέγουσιν αἱ περιγραφαί, εἶναι μεμονωμένος, τοσοῦτον δὲ ἐρημος, γαλήνιος καὶ εἰρηνοῦς, ὥστε φαίνεται ὡς τι ἀπεικόνισμα τῆς οὐρανίας μονώσεως. »

Ἀνὴρ ἐνάρετος καὶ ἐνδοξὸς Πέτρος ὁ Σεβάσμιος ἦν τότε ὁ ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου. Ἐχων καθ' ὄλον ἀντίθετον τοῦ ἁγίου Βερνάρδου τὸν χαρακτῆρα, ὁ Ἀββὰς τοῦ Κλονὺ ἐπροσωποποιεῖ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν χάριν τῆς πίστεως, ἧς ὁ ἅγιος Βερνάρδος ἐπροσωποποιεῖ τὸν τρόπον καὶ τὸν προσηλυτισμὸν. Νέος ἔτι, ὁ Πέτρος προχειρίσθη ἡγούμενος τοῦ τάγματός του ἕνεκα τῆς πολυμαθείας καὶ τῆς γλυκύτητος τοῦ χαρακτῆρός του. Παιητῆς, φιλόσοφος, συγγραφεὺς, διπλωμάτης, εὐαίδης, ὁ ἡγούμενος τοῦ Κλονὺ ἦν ἄλλος Ἀβελάρδος, ἀλλ' ἀνευ τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τούτου. Πιγῆπα δὲ τὸν Ἀβελάρδον διὰ τὴν ποίησιν, τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὰ δυστυχήματά του, καὶ ἐφάρνει ἦτι ἡ Ἐλοῖζα ἦτο ὁ θαυμασμὸς τῶν αἰώνων καὶ τοῦ ἁγιαστηρίου. Ἐπεσκέφθη δὲ καὶ τὸν Παράκλητον, ἐμπλεῖον τῆς εὐσεβείας, τῆς φήμης καὶ τῶν θαυμάτων τῆς χάριτος ἐκείνης ζωῆς ἐτι ἀνδρός, καὶ γνωρίσας αὐτὴν, διετήρησεν ἕκαστε πλήρης ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐλέους ἀλληλογραφίαν μετ' αὐτῆς. Τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ παρὰ τοῦ ὀποίου ὁ Ἀβελάρδος ἤλθε νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐπὶ μίαν νύκτα.

ΙΓ'

Καταπεπονημένος ὑπὸ τῆς ὀλίφειας, τοῦ καμῆτου καὶ τῆς ἀσθενείας, ἐφθασε πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἐζήτησε νὰ πέσῃ ἐν ταπεινώσεως πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Πέτρου· ἀλλ' οὗτος τὸν ἐδέχθη εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ τῷ ἠνοῖξε τὸν οἶκον συνάμα δὲ καὶ τὴν καρδίαν του. Συγκινηθεὶς ἐκ τῆς εὐμνοῦς ἐκείνης ὑποδοχῆς, ἐνῶ παρ' ὄλων καὶ πανταχόθεν κατεδιώκετο, διηγήθη εἰς τὸν Πέτρον τὰ νέα παθήματά του. Ὁ δὲ, κρατήσας αὐτὸν ἐπὶ εὐσεβίσι, προφάσεσιν ἐν τῇ μονῇ καθὼ ἀσθενῆ καὶ νο-

συντα, επέστειλε μυστικῶς τῷ Πάπα, ἐξαιτούμενος τὴν ἀρσενίον τοῦ Ἀβελάρδου, καὶ τὴν ἀδειαν νὰ ἐγκυβιβάσῃ ἐν τῇ μονῇ ἐκεῖνη.

Ἡ ἐπίκλησις αὐτῆ ἀνδρός, οὗτος ἦν ὁ Πέτρος, συνηγόρησεν ὑπὲρ τοῦ Ἀβελάρδου, καὶ ὁ Πάπας, μετὰ τῆς ἀφάσεως, ἐπέστρεψεν αὐτῷ τὴν ἐν Κλουυ μετάνοιαν. Ἦ δὲ Ἐλοίζα ἡ σύζυγος τοῦ λοιποῦ περὶ τῆς τύχης τοῦ συζύγου τῆς, ἠγγρύπνει μακρόθεν, διὰ τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν προσευχῶν τῆς, ἐπὶ τῆς υγιείας αὐτῆ καὶ τῆς ψυχῆς ἐκεῖνου.

Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ ἀνδρός τούτου, ὅστις ἀπώλεσε μὲν τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ διέσωσε τὸν ἔρωτα μιᾶς γυναικὸς καὶ τὴν φιλίαν ἐνὸς θεοῦ, παρήλθον εἰς συνδιαλέξεις εὐσεβεῖς καὶ ποιητικὰς μετὰ τοῦ Πέτρου, εἰς τὴν μελέτην τῶν πραγμάτων τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς τὴν περιφρόνησιν τῆς τῶν ἐγκοσμίων ματαιότητος καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς μακαρίας ἐνώσεως, ἣν ἡ Ἐλοίζα τῷ ὑπεδαίκευεν ἐν οὐρανῷ.

Δείκνυται εἰσέτι εἰς Κλουυ, εἰς τὸ πέρας δεινδροστοιχίας τινος τῆς μονῆς, καὶ παρὰ τὴν ἀραν ἐκτεταμένον λαμῶνιον, ὀριζομένον ὑπὸ δασύων, ἐκεῖ ἔσθαι μινυρίζει φνάκιον καὶ ὁ ἀνεμος πνέει εἰς τοὺς καλαμώνας λίαν ἀπεξηραμένους, ὑψηλῶς τις φιλόσοφος, ὑφ' ἧς τὴν σκίαν ἐρχόμενος ἐκλήθη ὁ Ἀβελάρδος βιβυθισμένος εἰς σκέψεις καὶ ἐστραμμένον ἔχων τὸ πρόσωπον πρὸς τὸν Παράκλητον. Οἱ μαθηταὶ, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μεταδιδόντες, διέσωσαν τὴν παράδοσιν ταύτην.

Ὁ Ἀβελάρδος, τμηόμενος ἀπᾶστως ὑπὸ τοῦ τυρός τῆς μεγαλοφυΐας του, μὴδ' ἐλπίζων πλέον εὐτυχίαν καὶ δόξαν, ἐφείρετο προφανῶς, καὶ τέλος ἐξέπνευσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του, δύο ἔτη καὶ τρεῖς μῆνας ἀρ' ἧς προσήλθε ναυαγὸς εἰς τὸν φιλόξενον ἐκεῖνον οἶκον.

Πέτρος ὁ Σεδάσιμος δὲν ἠρέσθη ἐκπληρῶν χρόος φιλίας, νὰ ἐνταριᾶσθαι τὸν Ἀβελάρδον. Ἐνόησεν ὅτι ὁ φίλος του ἐν οὐρανῷ, καὶ ἡ Ἐλοίζα ἐπὶ τῆς γῆς ἀπῆλθον παρ' αὐτοῦ τὴν τελευταίαν παρηγορίαν, τὴν τῆς ἐνώσεως ἐντὸς κἄν τοῦ τάφου. Δὲν ἐφόρει ὅτι ἡμέραν μετᾶ τῶν εὐσεβοῦς συνομιλιῶν ἔρωτος, δὲ ἐξηγίαν τσοκῦτα δάκρυα καὶ παθήματα, καὶ ματαμέλεια πολυχρόνιος. Διὲ ἐνέδοκεν εἰς τὴν ματαίαν ἐκείνην εὐχὴν τοῦ ἔρωτος, ὅστις μὴ δυναθεὶς νὰ συνδέσῃ ἐν τῇ ζωῇ δύο συζύγους, ἐνόησε τουλάχιστον ἐν τῷ τάφῳ τὴν κἄν αὐτῶν. Ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ὑπονοίας καὶ σκανδαλοῦ, μόνος καὶ διὰ νυκτὸς μετέβη εἰς τὸ κοιμητήριον, καὶ ἀνορύξας ἰδίαις χερσὶ τὸν τάφον ἐνθα ἐτέθη ὁ Ἀβελάρδος, ἀρῆσεν τὴν νεκρὸν αὐτοῦ καὶ μετέφερεν εἰς τὸν Παράκλητον, παραδοὺς τῇ Ἐλοίζῃ. Ἐπέγραψε δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ἑμμετρον ἐπιτύμβιον

« Πλάτων τοῦ αἰῶνος μας, ἴσως ἢ ἀνώτερος
» πάντων τῶν θνητῶν,
» Ἡγῆτων τῆς διανοίας, πνεῦμα ἔχορον
» τοῦς παγκόσμιος,
» Ἐπερέθη πάντας κατὰ τὴν μεγαλοφυΐαν
» καὶ τὴν εὐγλωττίαν.
» Καλεῖται δὲ τὸ δρομα αὐτοῦ ΑΒΕΛΑΡΔΟΣ. »

ΙΑ'

Ἡ Ἐλοίζα, διχθεῖσα μετὰ δακρύων τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀβελάρδου, ἐναπέθεσεν αὐτὸν εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Παράκλητου, ἐντὸς κρύπτῆς, ἐνθα διεύλαξε τὴν θείαν τῆς ὡς συμβίβας ἐπὶ τὴν κλίνην τοῦ θανάτου. Ὁ δὲ Πέτρος, παραδοὺς τὸ λείψανον τοῦ φίλου του εἰς τὴν φυλακὴν ἀτελευτήτου ἔρωτος, ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἰδίαν μονήν.

Σάζεται ἐπιστολὴ τοῦ ἀνδρός τούτου, διαβεβαίβυτα, κατ' αἰτησιν τῆς Ἐλοίζης, περὶ τῆς ἀγιότητος καὶ μακαριότητος τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀβελάρδου. « Ἀσχερὲς, γράφει πρὸς τὴν Ἐλοίζαν, νὰ εἰπῶ, ὡς ἀδελφῆ μου, τὴν ἀγιότητα, τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ φιλοσόφου τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀβελάρδου. Ἀνεγίνωσκον ἀδιακόπως, προσήχητὶ συνεχῶς, οὐδέποτε ὠμίλει ἐμῇ περὶ φιλοσοφικῶν καὶ θεῶν πραγμάτων. . . Ὁὕτω, ἀπλοῦς, εὐθύς, παρόμενος τὰ κρίματα τοῦ Κυρίου, φέγων πᾶν κακὸν, ἀφιέρου τῷ Θεῷ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς μεγάλης ζωῆς του. . . »

« Καὶ τὸ, ὡς ἀδελφῆ εἰςβασίμα καὶ φιλότατη ἐν Κυρίῳ! σὺ, ἦτις ἠνέθησεν αὐτῷ κατ' ἀρχὰς δι' ἄλων τῶν γινῶν δασυῶν, πῶν ἢ ἐνώλης διὰ τοῦ οὐραίου ἔρωτος, σὺ, ἦτις διεκόνισας ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸν Κύριον μετ' αὐτοῦ, ἐνθυμῶ αὐτὸν διὰ πάντος ἐν Κυρίῳ! . . . »

Ἦς τὸν ἀνδρα, τὸν γράψαντα ταυῦτην ἐπιστολὴν ὄφειλεν ἡ ὀρησιὰ νὰ ἐγεῖρη ἀνδρείαντα. Τὸ εὐαῖον τοῦ Σαμαρείτου δὲν ἔρρεεν ἱματικώτερον ἐπὶ τῶν μωλώπων τοῦ σώματος, ἢ ὅσον οἱ λόγοι τοῦ ἁγίου ἀνδρός ἐπὶ τῶν πληγῶν τῆς καρδίας.

ΙΒ'

Ἡ Ἐλοίζα ἐπέζησεν εἰς τὸν συζυγὸν τῆς, καὶ ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη διετέλεσεν ἰσοικία τοῦ Κυρίου, ἀφιερῶμένη εἰς τὴν λατρίαν ἐνὸς τάφου ἐν τῇ ἐρήμια τοῦ Παράκλητου. Ὅτε δὲ ἠσθάνθη προσεγγίζοντα τὸν θάνατον ἐν πρὸ τσοσούτου χρόνου ἐκλείει, ἐξήχησεν ἀπὸ τὰς ἀδελφῆς νὰ θέσωσι τὸ σῶμα τῆς παρὰ τὸ σῶμα τοῦ συζύγου τῆς, ἐντὸς τοῦ τάφου τοῦ Ἀβελάρδου. Ὁ ἔριος ὁ ἐνώσεως καὶ χωρίσας αὐτοῦ, ἐν τῷ βίῳ διὰ τσοσούτων θυμμάτων κάθους καὶ σταθερότητος, ἐφανέρωσε νέον θαῦμα ἐντὸς τοῦ τάφου. Ὅτε ἠνεώθη ὁ τάφος τοῦ Ἀβελάρδου, ἐν κατὰ τῆ ἐν αὐτῷ ἡ Ἐλοίζα, λέγεται ὅτι οἱ βραχίονες τοῦ σκελετοῦ, εἰκοσιν ἔτη πεπισμένον ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς δρύος, ἠκλώθησαν, ἠνοίχθησαν καὶ ἐφάνησαν ἀναζωογονηθέντες ὅπως ἀναγκαλιθῶσι τὴν συζυγον, ἀποδαθείσαν εἰς τὸν οὐράνιον ἔρωτα ἀτελευτήτου περιπτύξεως. Ἡ εὐπιστία αὐτῆ τῆς ἐποχῆς, μεταποιήθησεν εἰς θαυματουργίαν ἔρωτος, ἐξετέθη ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, ἐβλήθη ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ καθιερώθη εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ τὴν ἀγιότητα τῶν δύο συζύγων.

Ἀνεκαύθησεν οὕτω πεντακόσια ἔτη ἐν τινι τῶν νεοθητῶν τοῦ Παράκλητου, νῦν μὲν χωριζόμενοι ἐνεκα τῶν ἐνδοιασμῶν τῆς ἡγουμένης, νῦν δὲ ἐνούμενοι πάλιν πρὸς πληρωσιν τῆς συζυγικῆς εὐχῆς, τῆς

ἐξελευθῆσεν ἐκ τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ἐξερχομένης ἐπὶ ἐκ τοῦ τάφου τῶν. Ὅτε τὸ 1800 ἠνεώθη ὁ τάφος αὐτῶν, ἐγνωρίσθη, λέγουσιν οἱ μάρτυρες, ὅτι τὰ δύο σῶματα ἦσαν ὕψηλα καὶ ἔχοντα εὐμόρφους ἀναλογίας. Ἡ κερκὴ τῆς Ἐλοίζης, λέγει ὁ τὴν αὐτοψίαν ἐνεργήσας Κ. Λητούαρ, ἔχει θαυμασίον σχῆμα, τὸ μέτωπόν τῆς παραστάνει εἰσέτι ἐντελεστάτην καλλονήν. . .

Τὸ δὲ 1815 τὸ νεκρικὸν μνημεῖον μεταφέρθη εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Père-Lachaise. Ἐκεῖ βλέπονται εἰσέτι οἱ δύο ἀνδριάντες τῆς Ἐλοίζης καὶ τοῦ Ἀβελάρδου, κεκλιμένοι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ χεῖρ ἀρνήτης σκορπίζει καθ' ἑκάστην ἐπ' αὐτῶν νεκρικὰ ἄσθη. Βεβαίως αἱ ἐρωσὶαι ψυχῆς ἄς ἐχάρισεν ὁ θάνατος, ἢ ὁ διαγμός, ἢ ἡ σκληρότης τῶν ἀνθρώπων, ἐρμηνεύουσι διὰ τῶν μνηστικῶν τούτων ἀναθημάτων τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν ἐπὶ τῇ σταθερότητι καὶ τῇ ἀγνότητι τοῦ ἔρωτος. Φηνοῦσι τὴν μετὰ θάνατον ταύτην ἑνωσιν δύο καρδιῶν, αἰτινες μετέφεραν τὴν συζυγικὴν στοργὴν ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς τὴν ψυχὴν, αἰτινες τὸν ὑλικὸν ἔρωτα ἀνεβίβασαν εἰς σφαιρὴν πνευματικὴν, μεταβαλοῦται αὐτὸν εἰς ελοκαύτωμα, εἰς μαρτύριον καὶ σχεδὸν εἰς ἀγιότητα.

Κέρκυρα. Τὴν 19 Νοεμβρίου 1857.

Κ. Π.

ΤΑΩΣΣΑΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.

(Ἰδὲ φυλλάδ. 186, σελ. 423.)

—000—

Δ.

Δακνιά. Ἐν Ἀθήναις. Ἡ ἀλλαχὸς βουικιά, παρὰ τοῦ δάκνου. Ἀέξιος ἐναγκάλα καὶ ἀξία νὰ θλακουργισθῇ εἰς τὰ λεξικά.

Δαυιήλ. Ὄνομα κύρ. Τὸ σημεῖον χάριν τῆς παροικίας ταύτης. « Ὅτ' ἡμέρα τοῦ Δαυιήλ, πέτοι σπέρα τοῦ Χριστοῦ, » σημαίνουσης ὅτι ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων πικρεῖ πάντοτε εἰς ἡμέραν ὀμάλαν τῆς πόρτης τοῦ Δαυιήλ.

Δασκαλεῖο. Faite la leçon. Δερβένια καὶ Δερβεναρία. Défilés. Πιθανὴν παρὰ τῆς Δερβέν, πόλεως τῆς Δακίας ἢ τῆς Μοισίας, δὲν ἐνθυμοῦμαι, κειμένης εἰς στενὸν μέρος.

Δερνοθύρας. Ἐν Ἠπειρῷ, καὶ Δερνοθύρας. Ἐν Ἀθήναις. Ὁ αἰωνίως τρέχων εἰς τὰς ξένας οἰκίας, ὁ παράσιτος. Δέρω θύρα.

Διαβολεῖο. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. « Μὴ διαβολεῖς τὸ παιδί, » ἦτοι μὴ τὸ μανθάνης παρακαταρῶς πράγματα τὰ ὅπρια πρέπει ν' ἀγνοῇ.

Διαβολεμένος. Ἐν Κωνσταντ'. Ἐξυπνος, πονηρὸς, σίπ.

Διακομιάρχος. Ἐν Ἐπτανήσῳ. Ὁ ἀλλαχὸς ζήτουλας καὶ ζητιάνος, ἐπαίτης.

Διαδαλῶ. Ἐν Κωνσταντ'. Ὑπόκει συνηθία νὰ περιέρχεται ὁ κωνδολάπτης τὴν ἐνορίαν καὶ νὰ προσκαλῆ τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν ἐσπερινὸν ἢ τὴν λειτουργίαν ψάλλον τὸ ἐξῆς. « Ὁρίσθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν ». Ἐκ δὲ εἶναι μνήμη ἁγίου τινὸς ἐπισήμου προσθέτει καὶ ταῦτο: « Τοῦ Ἁγίου (φέρ' εἰπεῖν) Νικολάου νὰ ἦναι βοηθειά σας ». Τοῦτο λοιπὸν λέγεται διαδαλῶ. Τὸ αὐτὸ διαδάλλμα γίνεται καὶ ὅταν ἀποβόνη τις.

Διαδίλι. Διασελάκι, Διασελίω. Ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὰ τρία. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα σημαίνουσι λόφον καὶ λορίσιον, τὸ δὲ ῥῆμα παρὰ τὸν λόφον.

Διδάριον. Viviers, καὶ ὄχι διδάριον, ὡς λέγει ὁ Κοραῖς. Ἄτ. Α'. σελ. 374.

Διβολίω καὶ τριβολίω. Ἐν Ἀθήναις. Ἀροτριῶ δύο καὶ τρεῖς βολῆς.

Διαβαίνω. « Μὴ διαβαίνης ἀπ' αὐτοῦ », καὶ κ' διάβα ἀπ' ἐδῶ καὶ τὸ ἀλλαχὸς περῶ. « Ἐδιάβηκα τρεῖς φορές » ἦτοι ἔκαμα τρεῖς κενώσεις, ἐπὶ τῶν ἐχόντων εὐκοιλιότητα. Ἀλλαχὸς λέγουσιν « εὐγῆκα τρεῖς φορές ». Τὸ διαβαίνω, εἰς τὴν δευτέραν ταύτην σημασίαν, ἐτυμολογεῖται παρὰ τοῦ διαβήτου τῶν ἀρχαίων, ἀσθενείας τῶν νεφρῶν, καθ' ἣν τὸ οὖρον ἐξέρχεται συνέκλιον καὶ τὴν ὑγρασίαν τοῦ σώματος.

Δαυλίτης. Ἐν Ἀθήναις. Ὁ ὑπὸ τοῦ ἥλιου ἢ τῆς βροχῆς φθαρεὶς καὶ μωρὸς, ὡσεὶ ἐκὰθ' ὑπὸ τοῦ πυρός, στικός ἢ ἄλλος δημητριακὸς καρπὸς, ἐνῶ ἔτι ἦτον ἀθήριστος. « Τὸ σιτάρι αὐτὸ ἔχει πολὺν δαυλίτην. » Παρὰ τοῦ δαυλός.

Δοάκι. Ἐν Αἰγίνῃ. Οἰάκιον, οἰαξ, μετὰ διγῆματος.

Διάπλατα. Ἐν Ζακύνθῳ. « Ἀφῆκες τὰ παράθυρα διάπλατα » καὶ « ἀνοίξε τὰς θύρας διάπλαταις », ἀνοικτὰς δι' οὐλοῦ τοῦ πλάτους.

Δισάκιον. ὡς συγκείμενον ἐκ δύο σάκων, ἡσπρε. Δισάκιον. Ἐν Χίῳ. Περὶ τὰς ὥρας, ἀπαρᾶλλακτος ὡς λέγεται καὶ διημερεύω. « Δισάριος ὀλίγον ἐδῶ », ἦτοι περιέμενε ὀλίγον ὥραν.

Δράμιον. Ἐν Ἀθήναις. « Δράμιον γλήγορον. » Δραμῆς. Ἐπίρ. Ἐν Ἀθήναις. « Τρεῖς δραμῆς » ἦτοι δρομαίως.

Δρασκελιῶ. Enjambeé. Δράσσω—σκέλος. Δρόμμαι. Αἱ πρῶται ἔξ ἡμέρας τοῦ Αὐγούστου. Δὲν τὰς ἡκούσα δὲ δροματά, ὡς λέγει ὁ Κορ. Ἄτ. Α'. σελ. 106.

Δρυμνῶν καὶ Δρυμνορέω. Ἐν Πάτραις. Ταυτόσημον τοῦ λυγχοῦ καὶ λυχνίω. Ἐσφαλιμένως λέγει ὁ Κορ. (Ἄτ. Δ'. σελ. 106) δρομῶν. Πρέπει δὲ νὰ γράφεται μὲ δύο μμ., ὡς παραγόμενον, κατ' ἐμὲ, παρὰ τοῦ παρᾶ. τοῦ δρυπῶτος, δέδρομμαι, δρυμνῶν καὶ δρυμνορέω.

Δεβάμπουλον. Τῆς λέξεως ταύτης σημαίνουσης κατὰ Ζυγομαλῶν τὸ κρηνογενεῖον τὸ ὑπερὸν κρατῆ-

ται ενόπιον τῶν ἱερουργούντων πατριαρχῶν, ἀμφισβητοῦνται τὰ γενέθλια. Βέβαιον ὅμως ὅτι τὸ ἑλληνικὸν μέρος αὐτῆς εἶναι τὸ δις, διότι ὑπάρχει καὶ μονοδάμπουλον· ἀλλὰ τὸ βιάμπουλον εἰς τὴν γλώσσῃ ἀνήκει· Ὁ Σουγκήρος ἔχει περὶ διδάμπουλου μακρὸν ἄρθρον, ἐν ᾧ ἐπιφέρει πολλὰς εἰκασίας, μὴδ' αὐτὸν ὅμως τὸν συγγραφεὶα πειθούσας. Δὲν ἔχω πρόχειρον τὸν Δουκάγιον ὅπως ἐρευνήσω μὴ γράφῃ τι καὶ αὐτὸς περὶ τῆς παρούσης λέξεως. Κατ' ἐμὲ αὐτὴ σύγκριται ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ δις καὶ τοῦ ἰταλικοῦ *vanipa* (φλόξ), καθὼς καὶ τὸ μονοδάμπουλον ἐκ τοῦ *μόνον* καὶ *vanipa*· ὡς ἂν ἐλέγομεν *διφάλογον* καὶ *μονόφάλογον*· διότι τὸ μὲν πρῶτον ἔχει δύο κρητὰ, τὸ δὲ δεῦτερον ἓν.

Ε.

Ἐγγαστρόνω. Ἐνεργ. Καὶ παθ. ἔγγαστρόνωμαι, ὅταν αἱ γυναῖκες συλλαμβάνουσι. Τὸ ἐνεργητικὸν λέγεται καὶ μεταφ. « Ἀφοῦ μ' ἔγγαστρωσες δὲν με λέγεις ἕλον τὸ μυστικόν, » ὡς εἰ ἐλέγομεν δὲν με ἀνακουφίζεις ἀπὸ τοῦ βάρους τῆς περιεργείας.

Ἐγκάτω. Ἐν Μυκόνῳ. Αἰσθάνομαι κόρον μέγαν ὡς φαγὼν ὑπερμέτρως. Λέγομεν τότε « ἔγκωσα. » Παρὰ τοῦ ὀγκῶω, διότι ὁ ὑπερκορεσθεὶς ἐξογκοῦται τὴν κοιλίαν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει λέγουσιν ἐμπούχτισα καὶ μπουχτίλω, σημαῖνον καὶ τὸ ἀπείλω, κυριολεκτικῶς τε καὶ μεταφορικῶς.

Ἐλασθήμιναλος. Λέγετ, κούφος.

Ἐλιά καὶ Κρεατοελιά. Φακὸς τοῦ σώματος. Κρεατοελιά δὲ λέγεται ὁσάκις ὁ φακὸς ἐξέχει τοῦ δέρματος.

Ἐλλογον. Ἐν Ἀθήναις. « Παιδίον ἔλλογον » *intelligenti*.

Ἐμπροστέλλω. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἡ ἀλλαγὴ ποδιᾶ καὶ ἐμπροστοποδιᾶ· *tablier*.

Ἐντρεσα. Εἰς μόνον τὸν χρόνον τοῦτον καὶ τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτ. « Κύτταξε μὴ ἐντέσης, ἢ μὴ ἐμπροσδιθῆς.

Ἐφαγρίλω καὶ ἐφαγρίλωμαι. *Surprendre*. « Μ' ἐξάφνισες, » ἦτοι αἰφνης ἐπράξες τι καὶ με ἐθορύβησες.

Ἐξωμάχος. Ἐν Ζακύνθῳ. Ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργαζόμενος.

Ἐξωφύλλω. Ζῆτει ἀρεσκεία.

Ἐξωφύλλω. Ἐπὶ τῆς παιγνίως τῶν χαρτίων. *Cartes blanches*.

Ἐξαστεριά. Ὁ διάστερος οὐρανός. « Τί ὠραία ἐξαστεριά εἶναι ἀπόψε! » Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐβρίσκειται τὸ ἐξάστερον ἐπὶ τῶν πλειάδων, εἰ καὶ αὐταὶ εἶναι ἑπτὰ. Λέγομεν καὶ οὐρανός ἐξάστερος. Ἐξάστερον ἐπικαλοῦμεν καὶ τὸν ἔχοντα τὴν συνείδησιν καθάραν· ὅθεν καὶ τὸ ῥητόν· « Οὐρανός ἐξάστερος ἀστραπῆς δὲν φοβεῖται. »

Ἐξάστερα. Ἐπιφύημα. « Ὀμίλησεν ἐξάστερα » εἰλικρινῶς, καθαρῶς ὡς τὸ ἐξάστερον· *sans détours*.

Ἐξελαινω. Ἐν Τήνῳ. Διάκω, ἀλλ' εἰς μόνον τὸν προσηκτικτὸν τοῦτον χρόνον· ἀεζέλασε τὰ ὀργίλια, »

Ἐξυπνητός. Ἐν Κωνσταντινουπόλει· ἀλλ' εἰς μόνον ταύτην τὴν φράσιν· ἡ ἐξυπνητός δὲν ἔχει. « **Ἐπιστροφή.** Ἐν Μεσολογγίῳ. Ἡ ἀλλαγὴ ἀντιγράφα. (Ἴδε τὴν λέξιν ταύτην).

Ἐπτάκοιλα. Πληθ. Σταφυλὴ μεγάλας ἔχουσα τὰς βάγας.

Ἐρημάω. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δέρω ἀνηλεῶς. « Τὸν ἐρήμαξεν ἀπὸ τοῦ ξύλου. » Οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον τὸ ἐρημάω εἰς ἄλλην σημασίαν. Καὶ ἑλλειπτικῶς· « μ' ἐρήμαξεν. »

Ἐρετσόν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Αἰνίγμα.

Ἐρχω. « Ἐχε τὴν ἐνοιάν σου, » πρόσχε. Ἴδε Ἄτ. Β'. σελ. 124.

Ζ.

Ζαρόνω. Ὑποπτήσσω. « Ἐκρόωσες καὶ ἐζάρωσες. » Καὶ· « τὸν ἐπέπληξες τόσο πολύ ὥστε ἐζάρωσες. » Καὶ « Ἐζάρωσεν εἰς μίαν κόχην. » Καὶ « Πῶς ἐζάρωσεν! » ἦτοι πῶς ἐγένετο ἰσχυρὸς, καὶ συνεστάλη τὸ δέρμα τοῦ ρυτιδωθέν. Καὶ μεταφ. κτὶ ζαρωμένους· Ὅρα καὶ *κουσαριάζομαι*. Εἰς τὴν μέρη λέγεται καὶ *μουλιάω*.

Ζακόνι. Ἔθος « εἶναι ζακόνι τοῦ τόπου. » Ἡ λέξις ἀναλλοιώτως *σλαβική*.

Η.

Ἡλιακός. Ἐν Κωνσταντιν. Στέγασμα ἐν ξύλων ἠκοδομημένον ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας ὡς *galerie*, ἵνα ἀπλώνονται τὰ πλυθέντα.

Ἡμέτερα. Ἐν Μυκόνῳ. « Ὑπάγωμεν εἰς τὰ ἡμέτερα » *chez nous, à notre quartier*. Καὶ « ὑπάγετε εἰς τὰ ἡμέτερα. » Λέγουσιν ἔτι· « τὰ ἡμέτερα μου, τὰ ἡμέτερα σου » ἐνοουήντες τὰ ὑποστατικά. Περιεργον δὲ εἶναι ὅτι λέγουσι καὶ « τὰ ἡμέτερα ἐκείνου. »

Ἡχος. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τὸ ὅποιον συνείθιζον ἄλλοτε νὰ ζωγραφῶσιν ἐπὶ τῆς κεφαλίδος βιβλίου ἢ κεφαλαίου (*vignette*). Εἰκάζω δὲ ὅτι λέγεται οὕτω ὡς προσηκόμενον ὅπως καὶ ὁ μουσικὸς ἦχος (ἡμ) προτάσσεται τῶν ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων.

Θ.

Θαλασσομάχος. Ὁ μαχόμενος πρὸς τὴν θάλασσαν.

Θαλία. Ἐν Ἀθήναις. Ἀπαρλλακτικῶς ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, *gameau jeune, vert*.

Θάνατος. Θέτω τὴν λέξιν ταύτην ἐνταῦθα ὅπως σημαίωσα τὸ πλήρες ἀληθείας ἐπιτόμιον τοῦτο, τὸ ὅποιον ἀνέγνων εἰς τὸν ἐν Δούκῃ Δόμον. « Θάνατος ἀθάνατος τὰ λοιπὰ θνητὰ. » Ἡ πλάξ, ἐφ' ἧς ὁ σῖχος, δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κρυσπέδου τοῦ ἑτέρου τῶν πλαγιῶν τοίχων.

Θρακεῖα. Ἐν Λευκάδι. Ἡ ἀνθρακεῖα τῶν ἀρχαίων· *Θράψαλος*. Ἐν Κέα. Εἶδος θαλασσοῦ καλαμαρίου.

Θράσος. Ἐν Ἀθήναις. Ἄνεμος θερμὸς, ἴσως ὁ ὄρασις τῶν ἀρχαίων.

Θρασίας καὶ Θράσασμα. Ἐν Ἀθήναις. Ὁ δυτικὸς ἀνεμὸς.

Θράσσιος. Ἐν Μυκόνῳ. *Raide-mort*. Παρὰ τοῦ

Θράσσιος· τὸ συντρίβω τῶν ἀρχαίων· « Ἐπεσε θράσσιος, » ὡς εἰ ἔλεγον συνττριμμένος. Ὁραία καὶ ἀνεγκλίω λέξις.

Θράσσιος. Ἐν Ζακύνθῳ. Τὸ ἀλλαγὸν ψοφῆμι. Ἐν τῆς αὐτῆς ῥίθης τοῦ θράσσιος.

Θρίος. Ἐν Ἀθήναις. Τῶν ἀρχαίων τὸ βούτομον. Ἐν Κορίνθῳ, λέγεται *κυπελιωσός*.

Κ.

Κ. στοιχείον τοῦ ἀλφῶ. Οἱ Ἀθηναῖοι μεταχειρίζονται αὐτὸ εἰς τοὺς παρωχημένους χρόνους λέγοντες· « Ἐπέροκα », ἀντὶ ἐπέροσα· « ἐκίνηκα » ἀντὶ ἐκίνησα, κτλ.

Κάθηρσι. « Τί κάθησαι καὶ ὑβρίζεις; » « ἐκάθησα καὶ εἶπεν. » Οὕτω καὶ παρ' Ὀμ. (Ἰλ. Β. 255) ὁ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν Θερσίτην· « ἦται ὀνειδίζων. » **Καλοπιάνω.** « Μὲ καλοπιάνει τὸν ἐκαλόπιασα. » **Καζορέ.** Σημαίνει δὲ πολλὰκις καὶ τὸ μένυαγε. **Καρέ.** Ἐν Κωνσταν. *Brûle-parfum*.

Κακοφόρω. Ἐν Κωνσταν. Ἀπόη συμπτώματα τὰ ὅποια αἰσθάνονται αἱ ἐγγυοὶ, τὰ ἀλλαγὸν *σύλληψαις*.

Κάρρα. Τὸ *canon* τοῦ τουφεκίου ἢ πιστολίου. **Κάνων** ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τὸ καλῶμενον.

Καταγανός. Ἐν Κρήτῳ. Ἴδε Ἄτ. Β'. σελ. 114. Ὁ ἀλλαγὸν βρυκόλακας. Ἡ λέξις σῶζεται μέχρι τῆς σήμερον ἐν Κρήτῳ. Ἐνός καταγανῶ περιεργος περιγραφή εὑρίσκειται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ταύτης τὴν ὑπὸ τοῦ ἄγγλου *Pashley*.

Κατσαρόνω. Ἀνεβρίχωμαι, grimper.

Κατσάβραχα. Οὐδ. πληθ. Ἐν Κωνσταν. *Roches escarpées*. Κατὰ-βράχος, ὄλον βράχος.

Κατατόπια. Οὐδ. πληθ. Ἐν Κωνσταν. Οἱ διάφοροι τόποι μιᾶς οἰκίας, ἐνός ὑποστατικοῦ, κλ. « Δὲν γνωρίζω τὰ κατατόπια. »

Κατσιποδιάω. Ἐν Κωνσταν. Ἐλαττοῦμαι τὴν ἀξίαν ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν περιουσίαν· Ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς ἐλαττοπέδιαις. »

Καταδασιά. Ἐν Κέα. Ἀφρονία βροχῆς. Κατὰ-δάσις.

Κάρμαδον. Βοχάρα πλῆγῆς, ἢ καὶ ἐλλύχτιον Ὁραλλίδος.

Κατράνυλλω. Ἐν Κωνσταν. Ὁ τροχὸς τῆς ἀμάξης. Κατα-κυλέω.

Καλοθέτω. Ἐν Κωνσταν. Τοποθετῶ κατάλληλως.

Κατινάρια. Ἐν Νάξῳ. Νεφροί.

Καυκάρω. Ἐν Νάξῳ. Τὸ ἀλλαγὸν χωράφιον, ἀγρός.

Καυκαλίτρα. Ἐν Κωνσταν. Εἶδος ἀγρίου λαχάνου.

Κακογνώμιω. Ἐν Μάνῳ. Ὀργίζομαι. « Κακογνώμισα τὰ παιδιά. »

Καταβάκτης. Ἐν Ἀθήναις. *Trappe*, ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Κάρραξ! Ἐν Κωνσταν. Τῶν Γάλλων τὸ ἐπισημαστικὸν *poste!* Ἐνύνηται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν μετὰ τὸ περιδρομὸς οὕτω· « Κάρραξ, περιδρομὸς! » **Κάρραξιν ὀνομάζουσιν** αὐτὸς καὶ σπυρίον φούμενον εἰς τὸ ὄρθροπύγιον τῶν πτηνῶν, τὸ ἀλλαγὸν καλοῦ-

μεινον *κάρρι*, τὸ ὅποιον τρυπᾶται διὰ βελόνης ἕνῃ ἐξέλιθῃ τὸ πύον καὶ ἰατροεὐθὴ τὸ πτυόν.

Καρρί. Ἴδε κάρραξ.

Καλοπῆρι. Ἐν Μυκόνῳ. . . Καὶ παροιμία. « Ὁποῖος λυπᾶται τὴν σφίνα χάνει καὶ τὸ καλοπῆρι. »

Κατακοσμική. Ἐν Ἀθήναις. « Βροχῆ κατακοσμική » παχόσμιος, γενική.

Καψούλης. *Le pauvre!* ὁ ταλαπώρος.

Κατάντια. Θηλ. Εἶται, συνήθως ἐπὶ τῶν ἀπέρων. « Χωρὶς κατάντια δὲν ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνας. »

Καλοπῆχερος. Ἐν Κωνσταν. *D'une honnête condition*.

Καταβάζω. Λέγομεν μεταφορικῶς· « τὰ κατέβασε τί τὰ κατέβασες; » ἐπὶ συνθροισάζοντος, ὡς καταβιβάζοντος τοῦς ὀφθαλμούς καὶ συστέλλοντος πρὸς τὰ κάτω τὰς ὀφθαλμοὺς.

Καταφρόνιος. Ἄβγαίνε τὸ καταφρόνιο καὶ ὁ παρήγλιος· ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι « ὄνειδος καὶ ἐξουθένημα. » Ἴδε καὶ Ἄτ. Β'. σελ. 513.

Κρατητήρα. Θηλ. Ὁ ἀεττίτης λίθος καὶ ἡ καθαρὰ κόλλα ἢ στάζουσα ἀπὸ τῶν δένδρων. Λέγομεν καὶ μεταφ. « τὸ κρησίον, τὸ ἔλαιον εἶναι κρατητήρα, » ἦτοι διακυστάτον. Οἱ ἀρχαῖοι ἔθετον τὸν καθαρῶτερον οἶνον εἰς κρατητήρα. Πρόσθετε τὴν σημασίαν ταύτην εἰς τὰ Ἄτ. Δ'. σελ. 513.

Κραματερά. Τὰ ὑποζώγια. Παρὰ τοῦ ἀρχαίου κέματος. Ἐν Ἀθήναις καὶ οἱ μεταξοσιωλῆτες. Ἐν δὲ Μεγάροις καὶ αἱ προάγουσαι ῥητίνην πεύκαι, ὡς ἀποτελοῦσας ταύτης τὸ κύριον αὐτῶν εἰσόδημα.

Καθετή. *Ligne à pêcher*, διότι κάθεται εἰς τὸν μυχὸν τῆς θαλάσσης ὡς συρομένη ὑπὸ τεμαχίων μολύβδου.

Κακομορμίζω. Ἡ πλῆγῃ ἐκακομορμίζε, ἢ ἦγον ἔλαβε κακὴν μορφήν, μετεβλήθη ἐπὶ τὸ χεῖρον. Κακὴ μορφή, μεταλλαγὴ τοῦ μ. καὶ φ.

Κεφάλιας. Ὁ μεγάλῃν ἔχων τὴν κεφαλὴν. Καὶ παροιμία· « Εἶπεν ὁ γαῖδαρος τὸν πετεινὸν κεφάλαν, ἐπὶ τῶν κατακρινόντων εἰς ἄλλους ὅτι καὶ αὐτοὶ ἔχουσι. »

Κεφαλος. Εἶδος ἰχθύος, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Κλειδί. Ὅρα νόχι καὶ κρέας.

Κλειδονας. Ἡ τὴν παρωμονὴν τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου συνήθως παιζομένη παιγνία. Ὁ Κορ. τόμ. Δ'. σελ. 233, γράφει τὴν λέξιν μετὰ κληδονίς, παράγων αὐτὴν ἀπὸ τὸ κληδὸν τῶν ἀρχαίων. Ἴσως ὅμως ἀπὸ τὸ κλειδωμῶ τῶν ἀγγέλων καὶ τοῦ κλειδώματος τοῦ στόματος, ὅτε ἐξάγονται τὰ ἐν αὐτοῖς.

Κλιθαρὸς. Ἐν Ἀθήναις. Φούρνος, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι.

Κλεισμάτα. Ἐν Αἰγίνῳ. Περισκελισμένοι ἀγροί.

Κλαβαρή. Ἐν Κωνσταν. *Trappe*. Ἴδε καὶ Καταβάκτης.

Κλωθογυρίω. *Se servir des détours dans son langage*. « Τί τὰ κλωθογυρίζεις καὶ δὲν λέγεις τὴν ἀλήθειαν; »

Κλωθογυρίσματα. Πάντοτε πληθ. *détours*.

Κλωστάρι. Ἐν Μυκόνῳ. Ἴδε νόχι καὶ κρέας.

Κουλόρρατος. Ἐν Κερκύρα. Τὸ βρέφος τὸ δὲν ἔχει

τῆ κοιλία ἐστὶ τῆς μητρὸς ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατήρ.
Κοσκινιάς. Ἐν Ζακύνθῳ. Συμπρὸν ἐπιπνιδόνον, ἔ-
χον τρύπας ὡς κοσκινόν.

Κορίνθια. Πληθύντ. Εἶδος σταφυλῆς.

Κουρατί. Ἐν Κωνστ. Κορινθιακή σταφίς.

Κουρούζω. Κορούζω, ἐντείνω τὰς χορδὰς τῆς κι-
θάρας, τοῦ κυμβάλου κτλ. Λέγεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ
ὠρολογίου.

Κουρέλι. Chiffon.

Κουσουράδες. Ἐν Μυκόνῳ. Αἱ ἀλλαχοῦ πα-
πουίνες.

Κουτσιουλιὰ. Περί-τωμα πτηνῶν.

Κουτσιουριτζῶ. Ἐν Κωνσταν. Θουρωβῶ, ἀνησυχῶ.
« Τί ἐκοντοῦργιες καὶ κάμεις τὸν κόσμον ἀνοι-
χάτω ; » Καὶ τὰ δύο τ. προφέρονται ὡς ἰ.

Κουτίνα καὶ Κουτίνα. Ἰδ. Ἄτ. Γ'. σελ. 196.
Χρόμεθα τῆ λέξει καὶ ἐν μέτρῳ καὶ ἐν ἐνεργητικῇ ση-
μασίᾳ. « Τὸ βουχόν σου ἐκόντινε », καὶ « κόντινε
(κάμε κοντίστερον) τὸ βουχόν σου. »

Κούρτω. Ἰδε Ἄτ. Γ'. σελ. 201. Λέγουμεν καὶ
« μὲ κούρτω ἡ καρδιά μου, ἡ κοιλία μου, » δηλ. μὲ
πονεῖ.

Κούρμιον. Κοιλόπανος. Ὁ ἀλλαχοῦ σφάκτις καὶ
σφάξιον.

Κουτουλιῶ, καὶ ὄχι σκορδουλιῶ ὅπως γράφει ὁ Κο-
ρνήϊ. Ἄτ. Δ'. σελ. 513.

Κουχιάται. Ἐν Κωνσταντ. Ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι.
Ἐν δὲ Νάξῳ πορφέραι.

Κουβαρίζομαι. Se blottir, συστέλλομαι ὡς κου-
βάριον. Ἰδε καὶ Ζαρόνω.

Κουβάρη. « Ἐγεινεν ἓνα κουβάρη, » il s'est
blotti. Καὶ μεταφ. ἀντὶ ἐγήρασε.

Κουριάω. Τὸ αὐτὸ καὶ κουριάω. « Κούριασε,
tiens-toi coi.

Κοκκαλιζῶ. Festoyer. Κοκκαλιζῶ τὸ φαγητόν.
Ἄλλὰ καὶ μεταφ. « κοκκαλιζῶ τὰ ὑπάρχοντά μου. »

Κουρεύω. « Κουρεύσον, ἄμε νὰ κουρεύεται. » Ἄλλ.
εἰς μόνους τούτους τοὺς χρόνους. Καὶ παροιμ. « Νὰ
ἔμπνιτ' ἡ κουρεμένη καὶ νὰ ἰδῇ τὸ πάπλωμά της. »

Κουρούρος. Ἐν Μοκόνῳ. « Κουρούς—οὔρα. » Νὰ
μὴν ἔμβη μέσα εἰς τὰ ἀμπέλια μήτε σκύλος κούρ-
τουρος » ἔταν κυρίως ὁ καρπὸς εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν
του διὰ νὰ μὴ κτυπηθῇ καὶ πέσῃ.

Κουλιμβριά. Ἐν Πελοπον. Πολυομβριά διὰ τοῦ
κ ἰωνικῆς.

Καρφολογῶ. Συλλέγω τὰς κορυφὰς τῶν ἀνθέων,
δένδρων, λαχάνων.

Κότιμος. Ἐν Αἰγίνῳ. Ἡ ἀγριελαία, ὡς οἱ ἀρ-
χαῖοι.

Κουλιουριάζομαι. Se blottir, στρογγυλλεῖσθαι
συστελλόμενος ὡς κολλήριον.

Κουλιβάδες. Ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι.
Δὲν τὰς ἔκουσα κουλιβητάς, ὡς λέγει ὁ Κορνήϊ. Ἄτ.
Γ'. σελ. 240.

Κοπαριστή. Ἐν Μυκ. Εἶδος τυρίου κοπνισμένου

Κουτέλι. Ἐν Ἀθήναις. Τῶν κοτῶν ὁ κοιτῶν.

Κουκκος. Ὁ κόκκυξ. Κουκκον ὀνομάζομεν καὶ τὸν
μικρόνα.

Κοκκορέτσι. Ἡ λέξις ἀλβανική. Τὰ ἐντόπια τοῦ
ἀγρίου, ἄτινα συμπλεκόμενα ἐψήνονται καὶ τρώ-
γονται.

Κουρκοῦτι. Ἄλευρος μεμιγμένος μετ' ὕδατος. Λέ-
γομεν καὶ μεταφ. « Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔγεινε κουρ-
κοῦτι, » ἦτοι ἐγήρασε παρακοῦτό.

Κουσουμάρισις. Ἐν Νάξῳ. Ἡ διάφθορα. Παρὰ
τοῦ λατιν. consummare.

Κουτσουούρης. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Διάβο-
λος, κατ' εὐφημ. Κουτσῆ-οὔρα διότι ζωγραφεῖται
ἔχων οὐρὰν βραχεῖαν. « Ἀνάθεμά σε, Κουτσουούρη!
μ' ἐξεμυιάζεις καὶ δὲν μ' ἀφήσεις νὰ ἐξυπνήσω ἐνω-
ρὸς διὰ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν λειτουργίαν. »

Κουρώνω. Λείποτε μετὰ τοῦ ἀνάπτω, οἶον « ἀναψὲ
κ' ἐκόρωσεν, » ἐπὶ τῶν υπερβαλλόντως ὀργιζομένων.
Κορονιάω ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, τὸ ἀνυψῶ τὴν κεφα-
λήν. Καὶ ὁ ὀργιζόμενος ἀνυψοῖ τὴν κεφαλήν.

Κουφίδια. Οὐδ. Esquilles, παρὰ τοῦ κόπτω.

Κούρος. Ὁ καρπὸς τῆς πίτουρος, παρὰ τοῦ κῶνος,
ἐπειδὴ ἔχει τούτου σχῆμα.

Κουματιάζω καὶ κατακουματιάζω.

Κουσέγια. Ἐν Μυκόνῳ. Cancans παρὰ τοῦ con-
silij.

Κρεμασταριά. Ὑψηλὸν μέρος ὅπου κρεμῶνται
ρόδια, σταφυλαὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, διὰ τὸν χειμῶνα
σηκῆδας.

Κρούδια. Ἐν Ἀθήναις. Ἀκρόδρυα πάντα τὰ ὀψι-
ροφῆρα δένδρα, ἀπαρραλλάκτως ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι
Ἀθηναῖοι.

Κυκελισσός. Ἐν Κορίνθῳ. Ὁ ἐν Ἀθήναις ὄριος
(ἴδε τὴν λέξ.), τὸ βοῦτομον τῶν ἀρχαίων.

Κυττάρι. Ἐν Ἀθήναις. Ἐὶ ἀλλαχοῦ ἀκλουθον,
ἀκλόουθον καὶ ὕστερον (blasphem). Παρὰ τοῦ κυττός
καὶ κύτταρος τῶν ἀρχαίων, οὕτως τὴν σημασίαν
ζητητέον εἰς τὰ λεξικά. Σώζεται δὲ ἡ λέξις ἀπα-
ράλλακτος κυττάριον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Οἱ Ἀ-
θηναῖοι προφέρουσι τὸ ν ὡς η γαλλικόν.

Λ.

Λαπάς. Ὁρύζιον πολυδράσμενον, καὶ ἐντεῦθεν πᾶν
τι ὑπὲρ τὸ δέον βραχέον. Ἴσως παρὰ τοῦ ἀρχαίου
Λαπάσα. Ἄτ. Β'. 216, ἐν λέξ. λαγαρίζω.

Λαμπήρης, Λαμπήρα. Ἐν Μυκόνῳ. Misérable,
ἐπὶ καταφρονήσεως.

Λαπτήρα. Ἐν Κωνσταν. Εἶδος ἰχθύος.

Λάλος. Ἐν Κωνσταν. Poignard. Παρὰ τοῦ ἀρ-
χίου λάλω, λακτιζῶ.

Λαζαρώτρα. Ἐν Χίῳ, ἡ ἀλλαχοῦ σαβανώτρα,
παρὰ τοῦ σαβανωθέντος καὶ ἀναστηθέντος τεταρ-
ταίου Λαζάρου.

Λαγάμερος. Ἐν Κωνσταν. Celui à qui nous
faisons allusion sans le nommer.

Ληνάς. Ἐν Κωνσταν. Τὰ ἀλλαχοῦ πατατήρια
τῶν σταφυλῶν.

Λιθόσκα. Ἐν Ζακύνθῳ. Τὰ πρωτοφανῆ μεγάλα
σκά, τὰ ἀλλαχοῦ λεγόμενα ἀγματοστολιάτικα, ἀμ-
προυκόντες καὶ βούσκα (ἴδε τὰς λέξ.).

Λιθόρεος. Τῶν ἀρχαίων, ὁ ἐρυθρὸς ἰχθύς.

Λιταρίθραι. Ἐν Κωνστ. Εἶδος ἀγρίων λαχάνων.
Λόγια. Ἡ Λόγια τοῦ ἀέρος, ἢ ἔπειτα πτερόεντα.
Καὶ ἡ Ἄλλα λόγια ἀγαπώμεθα, » ἐπὶ τῶν ἐγ-
καταλιμπανόντων τὸ προκείμενον ὡς δυσάρεστον.

Λοστέος. Ῥάβδος σιδερά ὀγκώδης, δι' ἧς τρυ-
πῶνται οἱ βράχοι καὶ ἀποκόπτονται. Λάατ καὶ Λατ
ὠνόμαζον οἱ Ἀττικοὶ τοὺς βράχους, καὶ τοὺς λίθους.
Πιθλὸν νὰ ἐγεννήθη ἐντεῦθεν ὁ λοστέος.

Λουφάρι. Εἶδος ἰχθύος.

Λουτροκοπαρίζομαι. Λούομαι καλῶς ὄλος.

Μ.

Μαγκόνω. Παρὰ τοῦ μάγκανον (vargon) τῶν ἀρ-
χαίων. « Ἐμάγκωσα τὸ χεῖρ μου καὶ ἐμάγκωσέ το. »

Μασουλιζῶ. Ἀργὰ καὶ μετὰ δυσκολίας μασσῶ,
Ἐπὶ γερνόντων καὶ τῶν μὴ ἐχόντων ὀδόντας. Παρὰ
τοῦ μασσῶ. Λέγεται δὲ καὶ μασμουρίζω. Ἄτ. Β.
σελ. 235.

Μαροῦνω, εἰς ἄκρον κρούω. Ὁ Κορ. (Ἄτ. Δ'.
σελ. 311.) τὸ ἐξηγεῖ ἀπλῶς engourdir.

Μαρινάτον. Λέγεται μόνον ἐπὶ τινος παρασκευα-
σίας ἰχθύων. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχεν ἰχθύς κα-
λούμενος μαρίνος.

Μάρω. Ὁγλ. Οὕτως ὀνομάζουσιν οἱ χωρικοὶ τὸν
ἀστὲρα τῆς Ἀφροδίτης.

Μαροῦλιον. Laitua, ἐν δὲ Ζακύνθῳ ῥομάνια,
roumaine.

Μασούκα κιάρα. Ἐν Μυκόνῳ. Ἐπιφώνημα κοινό-
τατον, οὕτως ὅμως οὐδ' αὐτὴ ἡ γράψῃ εἶναι γνοι-
στή. « Μασούκα κιάρα κ' ἐρθεύεν, » ἐπὶ ἀνθρώ-
που ἐλθόντος ἀφ' ἧς ἐνὸς ἐγένετο λόγος περὶ αὐτοῦ.
Ἐνὶ λόγῳ τὸ μασούκα κιάρα εἶναι ἄλλο ἄλλας ἀρτόου
πᾶν εἶδος ἐδέσματος. Ἡ χιμαίριος αὕτη σύνθεσις
μαὶ ἐθιμίζει τὸ τοῦ Στράβωνος λέγοντος περὶ Μυ-
κόνου (Γ'. § 9) ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ταῦτα ἄγουσιν
ὑπὸ μιαν ἐπιγραφήν τὰ διηροτημένα τῆ φύσει. »

Μαμμάκος. Ἐν Ζακύνθῳ. Τῶν ἀρχαίων ὁ μαμ-
μάκος.

Μαγιάτικον. Ὁ Οὐίνος, διότι ἀλιεῖσται τὴν
Μάιον. Ἰδε καὶ Ὁρχια.

Μαγιοβρα. Ῥάβδος κυρτὴ πρὸς τὰ ἄνω, δι' ἧς
οἱ ποιμένες ζωγοῦσι τὰ κτήνη. Ἄτ. Β'. σελ. 228,
ἐν λέξ. Μαγιοῦριον.

Μαξιλλήρι. Προσέφαλόν. Ἐκ τοῦ λατιν.

Μαγουλήθρα. Πρίξιμον τῶν μαγούλων.

Μαγουλίκα. Ἐν Κωνσταντιν. Δέσιμον περὶ τὰς
πάρσιδας.

Μαζούριον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Μαζούριον,
ὕποκορ. τοῦ μαζός. Robinet.

Ματραπάλης. Κατὰ διαφορὰν τοῦ μεταπράτης.

Μάστωρης. Παρὰ τοῦ ἀρχαίου μῆστωρ, τροπὴ
τοῦ η εἰ, α, ὡς μήτηρ, μήτηρ, φῆμη, φῆμα, κτλ.

Μάνη μάνη. « Κάμε μάνη μάνη, » τὰ χίστα, παρὰ
τοῦ ἰταλ. di mano in mano.

Μάστακας. Ἐν Ἠπειρῳ. Ἀκρίς. Ἐλλην. μάσταξ.

Μέγχιλος καὶ μέγχιλος. Ἐπὶ ἠλικιωμένου ἢ
καὶ ὑψηλοῦ τὸ ἀνάστημα.

Μερούσι. Ἐν Ἀθήναις. Μέτρον 750 ὀκ. ἐλαιῶν.

Λέγεται δὲ οὕτω, διότι τόσην προσέτηται δύναται
νὰ θλίψῃ εἰς ἐλαιόφυλλος εἰς μιαν ἡμέραν. Ἡμεροσίσιον.
Μετανοῶ. « Ἐμετανόησα ὡς τὸ σκυλίον, » διότι
ὁ κύων ἐπανερχεται εἰς τὸν ἴδιον ἕμετόν.

Μελαουόρι. Ὁ μελάουρος ἰχθύς τῶν ἀρχαίων.

Μελουνα. Ὁγλ. Ἐν Ἀθήναις. Εἶδος ἰχθύος.

Μεσόκαπος. πη. Ὡς καὶ οἱ ἀρχαῖοι, entre deux
âges.

Μελάτον. « Λύγόν μελάτον » πικτόν ὡπὴν τὸ
μέλι.

Μεθῶ. « Τὰ χωράριά μου ἐμέθωσαν ἀπὸ τὸ κό-
πρισμα, καὶ ἔδοσαν τὴ ἐλῆν τοῦ Θεοῦ. »

Μερούδια. Ἐν Ἀμοργῳ. Τὰ περὶ τὸ ἐπιστήθιον
λεπτὰ κορδόνια. Ὑποκορ. τοῦ ἀρχαίου ταῦτοςήμου
μέρισις.

Μεροδοῦλι, μεροδιάρι. Λέγεται πάντοτε ὁμοῦ,
ὅταν συνήθως θέλομεν νὰ παραστήσωμεν δι' εἰμεθὶ
ἄποροι. « Ἡ κατάστασις τοῦ δλη εἶναι μεροδοῦλι
μεροδιάρι » ἢ δηλαδή ὅ,τι κερδαίνει εἰς μιαν ἡμέραν
τὰ τρώγει τὴν αὐτὴν ἐπίσης ἡμέραν.

Μησεῶ. Ἄναχωρῶ. Ὁ Κορ. ἀναφέρει, ὡς καὶ
ἐγὼ, πολλαχῶ τὴν λέξιν ἀλλὰ δὲν τὴν ἐξηγεῖ.

Μοροδραμῆ. Ἐπίρ. Ἐν Ἀθήναις. Δρομικῶς, χω-
ρὶς διόλου νὰ σταθῆς τρέχων.

Μουδιάζω. Αἰμοδιάζω. Ὁ Κορ. (Ἄτ. Δ'. σελ.
332.) λέγει τὴν λέξιν ταύτην ἐπὶ μόνῳ τοῦ αἰ-
μαδιόσματος τῶν ὀδόντων (agacor). Τὴν μετα-
χειρίζομεθα ὁμοῦ καὶ ἀντὶ τοῦ engourdir, οἶον
ἐμοδιόσασαν τὰ χεῖρα μου, τὰ πόδια μου, κτλ.

Μουδιάζω. Ζήτει Ζαρόνω.

Μουσουριζῶ καὶ

Μουσουρίστω. Τὸ μυχιζῶ καὶ μῶζω τῶν ἀρ-
χαίων. Λέγεται δὲ βταν ἀναπνεύοντες διὰ τῶν ῥι-
θῶνων ποιῶμεν κράτον.

Μουσχάτα. Εἶδος σταφυλῆς ἐσώδους, ἐξ ἧς καὶ
κρᾶσιον μουσχάτων, ὁ ἀνοσμητίας.

Μουσκιδῶνω. Σκυθρωπάζω. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ νεφελώδους οὐρανοῦ λέγεται.

Μουσιλόνω. Τὸ ἀλλαχοῦ μουτζουρόνω. « Ἐμου-
ζιλώθηκα τὸ βιβλίον μου. » Λέγομεν καὶ τὴν μου-
τσούραν μουσιλιά, καὶ ἀμούσιλιά τὰ γρη' ἰ » Ἄτ.
Β'. σελ. 253.

Μορογάρω. Ἐν Ζακύνθῳ. Ἀργοπορῶ, παρὰ τοῦ
λατ. morog.

Μπαραλιάω. Ἐν Ἀθήναις. Θερίζω τὸν ἀραβό-
σιτον.

Μπουριλιῶ. Ἐν Ἀθήναις καὶ Μυκόνῳ. Κάδδω,
Ζήτει ἀνασῶρω.

Μπουριτζῶ. Βλέπε ἐγκῶνω.

Μουρομάς. « Τὰ ἔφαγε μονομάς, τὰ ἔφαγε μο-
νομάς, » ἐν συντόμῳ καὶ παρεμφῆς.

Μυροκοπῶ. Εὐωδιάζω ὑπερμέτρως.

Μυστρί. Τὸ ἐργαλεῖον δι' οὗ οἱ τέκτονες ἀλεί-
φουσι τὴν ἀσβεστον, καὶ Μυστρίω. Παρὰ τοῦ ἀρ-
χαίου μύστρος.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΘΗΚΟΝ
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ.

—οοο—

Διμοσιεύοντες κατά τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ἀντίτυπον εἰκόνας παριστάσας τὴν Θεομήτορα γαλακτοτροφῶσαν τὸν υἱὸν αὐτῆς, ἧς τὸ πρωτότυπον ἐξωγράφησεν ὁ πολὺς Ραφαήλ (*), σκοπὸν ἔχομεν νὰ ἐπενθμισώμεν πρὸς τὰς μητέρας τὸ πρότιστον αὐτῶν καθήκον. Πρώτιστον δὲ τῶν μητέρων καθήκον εἶναι τὸ νὰ θηλάξωσιν αὐτὰ μόναι τὰ ἴδια τέκνα, ὡς ἐπράξε καὶ ἡ Θεοτόκος, καθήκον πρὸς τοὺς ἄλλους γλυκὺ εὐφρόσυνον, ἐμποιοῦν ἡδονὴν ἀνεκλάλητον, ὅποιαν μόλις ἐκφράζουσι τὰ πολύστοργχ βλέμματα καὶ τὸ περιπαθεὲς μειδίαμα τῆς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν μητρὸς. « Θεμαλιούμενος, λέγει ὁ I. I. Ρουσσώ, (E. mile L. I.) ἐπὶ τῶν συμπερασματικῶν ἀτινὰ ἐπιγὰζουσι καὶ ἐκ τῶν ἀπλουστέρων συλλογισμῶν, καὶ ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων ἄς εἶδον ἐκάστοτε ἐπιχορημμένας ὑπὸ τῶν πραγμάτων, τολμῶ νὰ ὑποσχεθῶ πρὸς τὰς ἀξιοπαίνοους ἐκαίνας μητέρας ὅσαί θηλάξουσιν τοὺς καρποὺς τῆς ἰδίας γαστρὸς, ἀγάπην σταθεράν καὶ ἀδιάσειστον παρὰ τῶν συζύγων, στοργὴν μεγίστην παρὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, σέβας καὶ τιμὴν παρὰ τῶν ἄλλων, τοκετὸν ἀκίνδυνον, ὑγιαν ἀκλόνητον καὶ εὐτυχίαν ἧς θέλουσιν ἀπολαύει βλέπουσαι τὰς ἰδίας θυγατέρας μμουμένης τὸ παράδειγμα αὐτῶν.

Ἡ Ὅποία ἡ μήτηρ τοιοῦτο καὶ τὸ τέκνον. Τὰ πρὸς ἀλλήλους καθήκοντα εἰσὶν ἀμοιβαία· ἐάν ἡ μὲν ἐμπλήρωσῃ ταῦτα κακῶς, καὶ τὸ δὲ θέλει ἀμελήσει αὐτὰ. Τὸ τέκνον πρέπει ν' ἀγαπᾷ τὴν ἰδίαν μητέρα καὶ πρὶν ἢ μάθῃ ὅτι ὀφείλει νὰ τὴν ἀγαπᾷ. Ἐάν ἡ φωνὴ τοῦ αἵματος δὲν ἐνισχυθῇ καὶ ὑπὸ τῆς συνθηρίας καὶ τῶν φροντιστῶν, σβέννεται κατὰ τὰ πρώτα ἔτη, καὶ ἡ καρδία ἀποθνήσκει, οὕτως εἰπεῖν, πρὶν ἢ γεννηθῇ. Καὶ τότε παρεκτρεπόμεθα τῆς φυσικῆς ὁδοῦ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας. »

Περὶ τῆς ἀνάγκης, ἢ μᾶλλον περὶ τοῦ μεγίστου πλεονεκτήματος τοῦ νὰ γαλακτοτροφῶσιν αὐτὰ αἱ μητέρες τὰ ἴδια τέκνα, γράφει πάλιν καὶ πειστικώτατα ὁ Ρουσσώ ἐν τῷ περὶ ἀγωγῆς συγγραμματικῷ αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ κεφ. Α'. οὕτως τὴν μετὰ προσοχῆς ἀνάγνωσιν συνιστῶμεν πρὸς τὰς μητέρας.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ.

(Ἰδὲ φυλλάδ. 174. σελ. 143, καὶ 179, σελ. 283.)

—οοο—

Μεταξὺ τῶν παρὰ τῷ Κυρίῳ Σπυρίδωνι Κόμηνφ χειρογράφων ὑπάρχουσιν ἔτι δύο πραγματεῖαι ἕλης

(*) Ἐξωλογημένη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Π. Σμαδοπούλου.

φιλοσοφικῆς· ἡ μὲν Θεορίλου τοῦ Κορυθαλιῶς, Ὑπόμνημα εἰς τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους· ἡ ἕτερα δὲ συγγραμμῶς ἀγνώστου, ἐπιγράφεται Ὑπόμνημα καὶ ζητήματα εἰς τὸ δ' τῆς τοῦ Ἀριστοτ. φυσικῆς ἀκροάσεως· ἀλλὰ τὸ τεῦχος περιέχει ὑπομνηματισμοὺς καὶ τῶν λοιπῶν ἐφεξῆς βιβλίων μέχρι τοῦ ὀγδοῦ καὶ τελευταίου. Ἐκ τούτου ἐραυζόμεθα καὶ ἐκδίδομεν σήμερον ἀποσπάσματά τινα, ὡς ἐπράξαμεν καὶ ἐπὶ τοῦ Νικομάχου τοῦ Γερμανοῦ, καὶ πρότερον ἔτι ἐπὶ τῶν γραμματικῶν συνταγμάτων Μιχάιμου τοῦ Πλανοῦδη καὶ λοιπῶν. Εἴπομεν ὅτι εἶναι ἀγνώστου ὁ συντάκτης τῶν ὑπομνημάτων τούτων, φαίνεται δὲ ἀκμάσας μετὰ ἡ περὶ τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων, διότι ἀναφέρει οὐ μόνον τοὺς ἀρχαίους τοῦ Ἀριστοτέλους ὁπαδοὺς καὶ ὑπομνηματιστάς, αἷον τὸν φιλόπονον καὶ Θερίστιον καὶ Σιμπλικιον (ἐκ τοῦ τελευταίου μάλιστα τούτου καὶ ἀρῶνται συχνά) ἀλλὰ καὶ Ἀδερρόνην καὶ Ἀλγαζέλιον τῆς Ἀραβίας φιλοσόφους, καὶ ἀλλοχοῦ Ἀδερτον τὸν ἐπικαλούμενον Μέγα, ἀκμάσαντα περὶ τοῦ δωδέκατου αἰῶνα. Τὸ ὄφος τοῦ εἶναι κυριολεκτικῶν, σύντονον καὶ σαφὲς μετὰ γλαφυρότητος ἀπερίττου, τὸ δὲ τοῦ Κορυθαλιῶς μᾶλλον ἀνεμιμένον μεταφορικῶν καὶ ποιητικώτερον, κατὰ τοὺς Πλατωνικοὺς μᾶλλον ἢ τοὺς Ἀριστοτελικούς. Σημειοῦμεν δὲ ὅτι τὸ κείμενον τοῦ Ἀριστοτέλους ἔσπερ ὁ ὑπομνηματιστὴς παραθέτει ἐκάστοτε ἐν ἀρχῇ τῶν ὑπομνημάτων, περιέχει πολλαχοῦ διαφορὰς γραφῶν ἀξιολόγους, ὡς ἐβεβαιώθημεν παραβαλόντες αὐτὸ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκδοσιν τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων τὴν ὑπὸ Βεγκέρου καὶ Βρονδῆ. Ἄρα καὶ ἐκ τούτου φαίνεται ἡ ἀξιολογότης τῶν ἐν Ἀθήναις χειρογράφων, ἅτινα ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ δράξῃ ὡς κἀλλιστον ἐργασίον καὶ κοσμησῇ δι' αὐτῶν τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην.

I. ΚΑΡΑΧΟΥΤΣΑΣ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ Εἰς τὸ δ' τῆς τοῦ ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ.

Συμπληρώσας ἐν τοῖς τρισι προϋρηθείσι βιβλίοις τὸν περὶ τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἄλλων αἰτιῶν λόγον, καὶ ἔτι τῶν περὶ τὰς ἀρχὰς ὑποδυομένων, ἐφεξῆς λοιπὸν περὶ τῶν ἐξωθεν ὑπαρχόντων τοῖς φυσικοῖς σώμασι ἢ τοιαῦτα ζητεῖ τε καὶ παραδίδωσιν· οἷος ἐστὶν ὁ τε τόπος καὶ ὁ χρόνος. Πᾶν γὰρ φυσικὸν σῶμα ἐν τόπῳ ἐστὶ καὶ κατὰ τόπον κινεῖται, καὶ ἡρεμεῖ ἐν τόπῳ. Τὰ δὲ γε ἀπλά σώματα καὶ εἰδοποιεῖται τῇ ἐπὶ τοὺς οἰκείους τόπους διαφορᾷ. Ἐπει δὲ πᾶσα κίνησις ἐν χρόνῳ μετρεῖται, ἔδει καὶ περὶ χρόνου διδάξαι, εἴπερ ἀριθμὸς πᾶσις κινήσεως ὁ χρόνος. Εἰκότως δὲ πρότερον λέγει περὶ τόπου, προηγεῖται γὰρ ὁ τόπος τοῦ χρόνου ἔτι δὲ καὶ τῆς κινήσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος· ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν σῶμα ἐν τόπῳ, ἡ κίνησις ἐν τῷ σώματι, ὁ δὲ χρόνος ἐν τῇ κινήσει. Ἐπειδὴ δὲ τινες καὶ τὸ κενὸν ἐν ταῖς ἀρχαῖς τιθέντες ἔλεγον αὐτὸ τόπον τοῦ σώματος ἐ-

στερημένον, εικότως μετά τούς περί τόπου λόγους και περί κενού διαλαμβάνει, και ούτω περιεργά τὸ προκειμένον βιβλίον.

Κεφάλαιον α'. ὕψος α'.

« Ὁμοίως δ' ἀνάγκη και περί τόπου τὸν φυσικὸν ἄπειρον και περί ἀπειρου. »

Τὰ περί τόπου προβλήματα προτίθησι πρῶτον ὁ Ἀριστοτέλης καθ' ὁμοιότητα τῶν περί ἀπειρου ζητήσεων, ἀμέλει δὲ δει τὸν φυσικὸν περί τόπου διαλαβεῖν, και πρῶτον μὲν εἰ ἐστὶν ἡ μή, δεύτερον δὲ, τί ἐστὶ, και ἐφεξῆς, πῶς ἐστὶν, ἢ συγγενές ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον ζήτημα. ὡς φησι Σιμπλίκιος, ὁ δὲ Θεμιστιος και ὁ Ἀθερρόνης τῆ, πῶς ἐστὶ, δηλοῦσιν εἰ ἐστὶν οὐσία ἢ συμβεβηκός ὁ τόπος.

Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖς, διὰ τί τὸ πῶς ἐστὶ προέταξε τοῦ τί ἐστὶν;

Ἀποκρίνεται σοι Σιμπλίκιος, ὅτι πολλάκις ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος εὐρίσκουμεν, ὡσπερ και ἐπὶ τοῦ τόπου τὰ νῦν φανήσεται, και διὰ τοῦτο πρῶτον περί τοῦ πῶς ἐστὶ και ὑποκείμενον ἐστὶ διαλέγεται, εἶτα και περί τοῦ τί ἐστὶν.

« Τὰ δὲ γε ὄντα πάντες ὑπολαμβάνουσιν εἶναι που. »

Ἐφεξῆς διὰ δύο ἐπιχειρημάτων δεικνύσιν ὅτι ἀναγκαῖος ὁ περί τοῦ τόπου λόγος τῆ φυσικῆ, και πρῶτον μὲν οὕτως, τὰ γὰρ ὄντα πάντα εἰσὶ που ἄρα και περί τόπου δεῖ τὴν φυσικὸν διαλαβεῖν, και ὅτι εἰσὶ που δηλον. τὰ γὰρ μὴ ὄντα οὐδαμῶς εἰσὶν, ὡς ὁ τραγέλαφος και τὰ τοιαῦτα. ἄρα εἰσὶ που τὰ ὄντα.

Ἄλλ' εὐθὺς και ἡ ἀπορία πάρεστι, πῶς γε εἰσὶ που τὰ ὄντα.

Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος και Σιμπλίκιος ἀποκρίνονται τὸν Ἀριστοτέλην μὴ ἐξ ἰδίας γνώμης οὕτως εἰρηκέναι, ἀλλ' ἐκ τῆς δόξης τῶν μόνων τὰ πῶματα οἰκόμενον εἶναι, ἀπώματον δὲ και νοερὸν οὐδέν. Οὐτοι τοίνυν ἔλεγον πάντα τὰ ὄντα εἶναι που διὰ τὸ δοξάζειν πᾶν τὸ ὄν σῶμα εἶναι, τὸ δὲ σῶμα ἐν τόπῳ ἐστὶν ἄρα και τὸ ὄν πᾶν ἐν τόπῳ ἂν εἴη. Ἔξ ὧν και ἡ ῥηθῆσα τοῦ ἐπιχειρήματος ἀκολουθία ἐπιπταί, κατ' αὐτοῦς, ὅτι ἀμέλει τὸ μὴ ὄν οὐδαμῶς, ἄρα τὸ ὄν ἐστὶ που. Κατὰ δὲ τὴν κερύττουσαν ἀλήθειαν εἶναι τὰ νοερὰ και ἀσώματα, οὐχ ἐπιπταί ἡ ἀκολουθία αὕτη τοῦ λόγου, τὰ γὰρ πνεύματα εἰσὶ, και ἄρα οὐκ εἰσὶ που.

Δεύτερον δὲ ἐπιχειρεῖ οὕτως, ἡ γὰρ κίνησις ἡ κινή πάντων τῶν φυσικῶν σωμάτων και κυριωτάτη κατὰ τόπον ἐστὶ, και ἄρα λέγεται, ἀλλὰ μὴ τὸν φυσικὸν δεῖ περί κίνησις διαλαβεῖν, ἄρα και περί τόπου. Βιάσασε δὲ τὸν κατὰ τόπον κίνησιν κοινὴν, ἢ, ὡς φησι Σιμπλίκιος, ὑπὸ πάντων ὡς κοινὴν ὁμολογουμένην, ἢ ὅτι πᾶσιν ἐνυπάρχει τοῖς σώμασιν οὐ μόνον τοῖς ἀπλοῖς ἀλλὰ και τοῖς μικτοῖς, και αὐτοῖς γε τοῖς οὐρανοῖς, ἐν οἷς αἱ ἀλλὰ κινήσεις οὐκ ἐνυπάρχουσιν, ὅθεν και κυριωτάτη εικότως λέγεται ὡς πρεσβύτη και ἀρχηγικωτάτη κατὰ τὸν.

Ὑψος β'.

« Ἐγὼ δὲ πολλὰς ἀπορίας τί ποτε εἰσὶν ὁ τόπος. »

Δείξας ὅτι ἀναγκαῖος τῆ φυσικῆ ὁ περί τόπου λόγος, ἐφεξῆς λοιπὸν δεικνύσιν ὅτι και χαλεπὸν τὸ πρόβλημα, και διὰ τοῦτο συντόμου δέσμενον ἀντιλήψασαι, και συγγνώμης, εἰ μὴ τῆ αὐτοῦ ζητήσει και ἐξηγήσει ἀνασανεῖν τοῦ λόγου τὸ ἀκριβές. Τὸ δὲ χαλεπὸν τοῦ προβλήματος, διὰ δύο αἰτίας δηλοῖ, πρῶτον μὲν ὅτι δει τούς ὁρισμούς τῶν ζητούμενων πραγμάτων ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ ὑπαρχόντων αὐτοῖς συνάγειν, τὰ δὲ καθ' αὐτὰ τῆ τόπῳ ὑπάρχοντα μάλιστα πάντων εἰσὶ δύσληπτά τε και δυσχερῆ. ἄρα χαλεπὸν τὸ περί τόπου ὑπάρχει (α) πρόβλημα. Ὅτι δὲ δύσληπτα τὰ καθ' αὐτὰ τῆ τόπῳ ὑπάρχοντα ἐκ τῶν δε δηλον. ἄρα μὲν γὰρ τοῦτο ἄρα δ' ἐκείνο εἶναι τὸν τόπον δεικνύουσι. Τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν δεικνύουσι αὐτὸν ὡς εἶδος, καθὼ περιέχει και ὀρίζει τὸ ἐν τόπῳ, τὰ δ' αὐ πάλιν ἄλλο παρά τὴν ἕλην και τὸ εἶδος, ἢ πάντα δύσκολον αὐτοῦ ποιεῖ τὴν κατάληψιν. Δεύτερον δὲ τῆς αὐτοῦ χαλεπότητος αἰτίον ἂν εἴη τὸ μηδέν περί αὐτοῦ προσηπορήσαι (β) ἢ προσηπορήσαι. Παλλὴν γὰρ εὐπορίαν ἐργάζεται ἡ τῶν ἄλλων διδασκαλία ἐπὶ τῆς τῶν πραγμάτων ζητήσεως. Τοῦτο μάλιν δὲ ἀπορίαν μεγίστην τοῖς ζητοῦσι ποιεῖ τὸ μηδέν ἔχειν τῆς ζητήσεως κοινωγόνῃ ὁ πεπονθέναι φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῆ τοῦ τόπου ζητήσει, διὰ τοῦτο δυσχερῆ (γ) και δυσνόητον τὴν περί τοῦτοῦ ζητήσιν ἀποφαίνεται.

Ἔτερον ἀποσημα.

Ἑπόμνημα και ζητήματα εἰς τὸ ἄδρον (δ) τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους φυσικῆς ἀκροάσεως.

Κεφ. α'. ὕψος α'.

« Πότερον δὲ γέγονε ποτε κίνησις, οὐκ οὐσα πρότερον. »

Ἐνταῦθα μὲν διαλαμβάνει ὁ Ἀριστοτέλης περί τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς κινήσεως, και ποῖα γε ἐστὶν ἡ πρώτη κίνησις, και τὸ πρῶτως κινεῖν και τὸ πρῶτως κινούμενον. Πρῶτον δὲ ζητεῖ, πότερον, ἡ κίνησις ἔσχεν ἀρχὴν, ὡσπερ ἦν τις χρόνος ὅτε οὐκ ἦν κίνησις ὅποιον, και ἔξει τέλος, ὡσπερ ἔσται τις χρόνος, ὅτε οὐδὲν κινήσεται ἢ ἦν αἰ, και ἐστὶ, και ἔσται οὕτε ἀρχαμένη, οὕτε παυσομένη, ἀλλ' ἀθάνατος και ἀπαυστος ἐστὶ, ὑπάρχουσα οἷον ζωὴ τις τοῖς ὑπὸ σελήνην πᾶσι.

Και σημειῶσαι τὸν τρόπον τοῦ λέγειν (οἷον ζωὴ τις), ὅτι εἰ και μὴ ζωὴ ἐστὶ τοῖς καθ' ἕκαστα πᾶσι συννεστώσι φύσει, ὅμως τῆ σύμπαντι γενικῶς λεγόμεντι ζωὴ τις ἐστὶ, καθὼ δηλαδὴ τῶν ἐν αὐτῆ τὰ μὲν κινεῖ τὰ δὲ κινεῖται, ἀπλῶς δὲ οὐκ ἐστὶ ζωὴ τὸ πᾶν, οὐ γὰρ σύνθετόν τι ὡσπερ τὸ ζῶον. (ε)

Ζητεῖται παρά τῶν ἐξηγητῶν, περί ποίας διαλέ-

(α) τὸ χερσῆρ. ὑπάρχειν.
(β) τὸ χερσῆρ. προσηπορήσαι.
(γ) τὸ χερσῆρ. δυσχερῆς.
(δ) εἰς τοῦ Βικέρου τὴν ἐκδοσὴν τὸ βιβλίον τοῦτο ἐπιγράφεται ἐννεπτον.
(ε) τὸ χερ. τι ζῶον.

ΠΕΡΙ ΒΑΝΑΝΕΩΝ,

ΚΑΙ ἸΣΙΩΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΕΙΟΥ ΒΑΝΑΝΕΑΣ.

—οοο—

Κύρις Συνατάκτα τῆς Πανδώρας.

Εἰς τὸ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον ΡΗΑ δημοσιευθὲν φυλλάδιον τῆς Πανδώρας, εἶδον τὰ περιγραφόμενα οὐχὶ ἀκριβῶς ἡ Βανανέα, και μάλιστα ἀντὶ τῆς Βανανέας τὰ παρατίθεται κλάδος δένδρου ἐργατος φύλλα ὀδοιπότῶν ἢ περιετρυμημένα, και ὁμοίων ἐν εἶδος ἀρτοκαρπου, ὡσπερ τὸ βοτανικῶς λεγόμενον Artocarpus incisa.

Ἐθεώρησα λοιπὸν καλὸν τὰ σὺς πέμψω τῆν ἀληθῆ εικόνα τῆς Βανανέας, ἢν δύνασθε τὰ παραβάλετε μετὰ τὰς ἐν τῆ κήπῳ μου καλλιεργούμενας, και μικρὰν περιγραφὴν, ἂν οὐχὶ ἐντελεῖ τὸυλάχιστον ἀληθεύσαν τῆς δημοσιευθείσης.

Ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ Βανανέα ἦτο γνωστή, τινες φρονούσιν ὅτι αὕτη ἦτο τὸ ἀναφερόμενον ἐν τῆ κήπῳ τῆς Ἐδέμ δένδρον τῆς ζωῆς, τοῦ ὁποῦ οὐ καρπὸς ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος, ἢ τοῦλάχιστον ἡ Συκὴ διὰ τῶν φύλλων τῆς ὁποίας ἐξήτησαν ὁ Ἀδάμ και ἡ Εὔα, καὶ καλύψασαι μετὰ τὸ ἀμάρτημα τὴν γυμνότητα αὐτῶν. Ἄλλ' ἔως ὅτου δὲν ὀρίσθη ἀρχαιολογικῶς ἡ ὑπαρξὶς και ἡ ὀέσις τοῦ ἐπιγίαιου παραδείσου και δισσαφανισθῶσι τὰ περί Ἀδάμ και Εὔας, ἀπέχω γὰρ ἐγγυηθῶ περί τῆς ἀληθείας τῆς ιδέας ταύτης. Τὸ ἀληθές ἐστὶν ὅτι ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ φυλλώματος αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ, ὁ ὑπερμεγέθης ὄγκος τῶν εὐσάμων και εὐχόμενον καρπῶν του, και τὰ ὠφελήματα ἄρα χορηγεῖ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν θερμῶν κλιμάτων, ἐνέπνευσαν πάντοτε, πρὸς τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις, τὴν ἀγάπην και τὸ εὐσεβὲς τῶν λαῶν.

Φύονται δὲ αὐτομάτως, και καλλιεργοῦνται τὰ διάφορα εἶδη τῶν Βανανέων κατὰ τὰς νήσους και ἡπείρους τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς και Ἀμερικῆς εἰς ἅλα τὰ ἐντὸς τῆς διακεκομμένης ζώνης πλάτη. Βύδοκμοῦσι δὲ περισσώτερον ἐκεῖ ὅπου ἡ θερμότης συνοδεύεται διὰ τῆς υγρασίας, ἢ δὲ γὰ εἶναι μαλακῆ, παχέια και ἀργιλώδης. Οὕτως εἰς τὰ πεδία τῆς Ἰάβας και τὴν νῆσον Μαδαγασκάρην, ὡς λέγει ὁ Βερναρδίνος Σαμπιέρρος, βλαστάνουσιν αἱ ὀρυζιτέραι και ῥιζομυεότεραι Βανανέαι.

Τὸ φυτὸν τοῦτο ζῆ πολλά ἐτη, ἀλλ' εἶναι μονοκαρπιμον, τούτεστι ἡ καρποφοροῦτα ἀπᾶς Βανανέαι καταστρέφεται μετὰ τὴν καρποφορίαν γενεᾶ δὲ ἀπὸ τῆς βίβης τῆς βλαστοῦς ἄλλους οἷτινες τὴν διαδέχονται.

Και ἡ μὲν βίβη εἶναι βολβώδης, παχέια, ὑπομήκης, φέρουσα πλῆθος ἰσῶν.

Ὁ δὲ καυλὸς πάντοτε ἀπλοῦς και μὴ διακλαδόμενος, λαμβάνει ὕψος μὲν 6 ἕως 15 ποδῶν, πάχος δὲ πολλάκις τοῦ μικοῦ, δὲν εἶναι δὲ ζυλώδης.

γεται νῦν κινήσεως ὁ Ἀριστοτέλης. Καὶ ὁ μὲν Ἀραφ' Ἀθερρόνης φησὶν ὅτι διαλέγεται περί μιᾶς κινήσεως συνεχοῦς, ὅποια ἐστὶν ἡ πρώτη τοῦ οὐρανοῦ κίνησις, ἢ λέγεται και περιφορᾶ. Ὁ δὲ Σιμπλίκιος και οἱ λοιποὶ πάντες φασὶ τὸν Ἀριστοτέλην διαλαμβάνειν οὐ περί μιᾶς και μερικῆς κινήσεως, ἀλλὰ περί τῆς καθόλου φυσικῆς κινήσεως, και αὕτη ἡ δόξα δοκεῖ μοι κρείττων. Ἡ γὰρ ἀρίστη μέθοδος ἐκ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα προχωρεῖ. Ἔθεν και Ἀριστοτέλης ἐκ τῆς καθόλου ἀρχαίως ἐργεταί (ε) δειξῶν ἐν μέρει ὅτι μία ἐστὶν ἡ πρώτη αἰθὺς κίνησις.

« Εἶναι μὲν οὖν κίνησιν πάντες φασὶν οἱ περί φύσεως τι λέγοντες. »

Τοῦ ζητήματος προτεθέντος παρεσιάγει τὰς δόξας τῶν πάλαι, και πρῶτον μὲν προτίθησι τὴν τῶν φυσικῶν περί τοῦτο συμφωνίαν, εἶτα και τὰς διαφορίας αὐτῶν. Πάντες τοίνυν οἱ περί φύσεως τι λέγοντες ἐν τοῦτο ἡμυδοξοῦσιν, εἶναι τὴν κίνησιν, ὁ και δεικνύσι διὰ δύο τινῶν τεκμηρίων, και πρῶτον μὲν ὅτι κοσμοποιούσι, τούτεστι περί τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς διακλύονται, και τῆς αὐτοῦ συστάσεως, εἰ ἀμέλει ἐν χρόνῳ γέγονεν ἢ μὴ, ὅσπερ οὐκ ἂν ἐξήτουν, εἰ μὴ τὴν κίνησιν εἶναι διελούζοντο. Δεύτερον δὲ διαλέγονται περί γενέσεως και φθορᾶς, αἷτινες και μὴ ὄντι κινήσεις, ἀλλ' οὐκ ἀνευ κινήσεως γίνονται. Καὶ γὰρ αἱ κατὰ τόπον κινήσεις και ἀλλοιώσεις και ἀξήσεις και μειώσεις, τῶν γενέσεων προηγούνται και τῶν φθορῶν.

« Ἄλλ' ὅσοι μὲν ἀπείρους κόσμους τε εἶναι φασὶ, και τοὺς μὲν γίνεσθαι. »

Νῦν και περί τῆς διαφωνίας αὐτῶν διαλέγεται τρεῖς δόξαι προβάλλων, και ἡ μὲν πρώτη ἐστὶ τῶν λεγόντων ἀπείρους κόσμους εἶναι, ὡς οἱ περί Δημόκριτον και Λεύκιππον και Ἐπίκουρον. Οὗτοι γὰρ αἰθὺς ὑπέθετο τὴν κίνησιν, οὐ και τὸ αἷτιον δηλον. Ἐλεγον γὰρ ἄρα γεγενῆσθαι (ς), ἀλλὰ τοῦ μὲν γίνεσθαι, τοῦ δὲ φθείρεσθαι, ὡσπερ αἱ τὰς γενέσεις αὐτῶν και τὰς φθορὰς εἶναι, και ἐπομένως αἰθὺς εἶναι και τὴν αὐτῶν κίνησιν, αἱ γὰρ γενέσεις και φθοραὶ ἀνευ κινήσεως και ἀλλοιώσεως οὐκ ὑπάρχουσιν.

Ἡ δὲ δεύτερα δόξα ἐστὶ τῶν λεγόντων ἕνα κόσμον εἶναι, και τοῦτον ἀγέννητον και ἀφθαρτον ὅθεν και τὴν κίνησιν αἰθὺς ὑπετίθεντο, και ταύτης τῆς δόξης γέγονεν ὁ Ἀριστοτέλης ἀρχηγός και ἐφευρετής, και Σιμπλίκιος, λέγη και Πλάτων, περί οὐ οἱ πλείστοι τοῖναντιον φασὶ.

Ἡ δὲ τρίτη δόξα ἐστὶ τῶν λεγόντων ἕνα και μῆνον εἶναι τὸν κόσμον, οὐ μὴν δὲ αἰετ. Ὅθεν και τὴν κίνησιν ὑποτίθενται κατὰ λόγον, τούτεστιν ὡσπερ φασὶ τὸν κόσμον μὴ εἶναι αἰθὺς. Καὶ ταύτης τῆς δόξης γεγόνασιν ὅτε Ἀναξαγόρας και Ἐμπεδοκλῆς.

(*) τὸ χερσῆρ. ἀρχαίως.
(ς) ἴσως, οὐκ ἄρα γεγενῆσθαι.

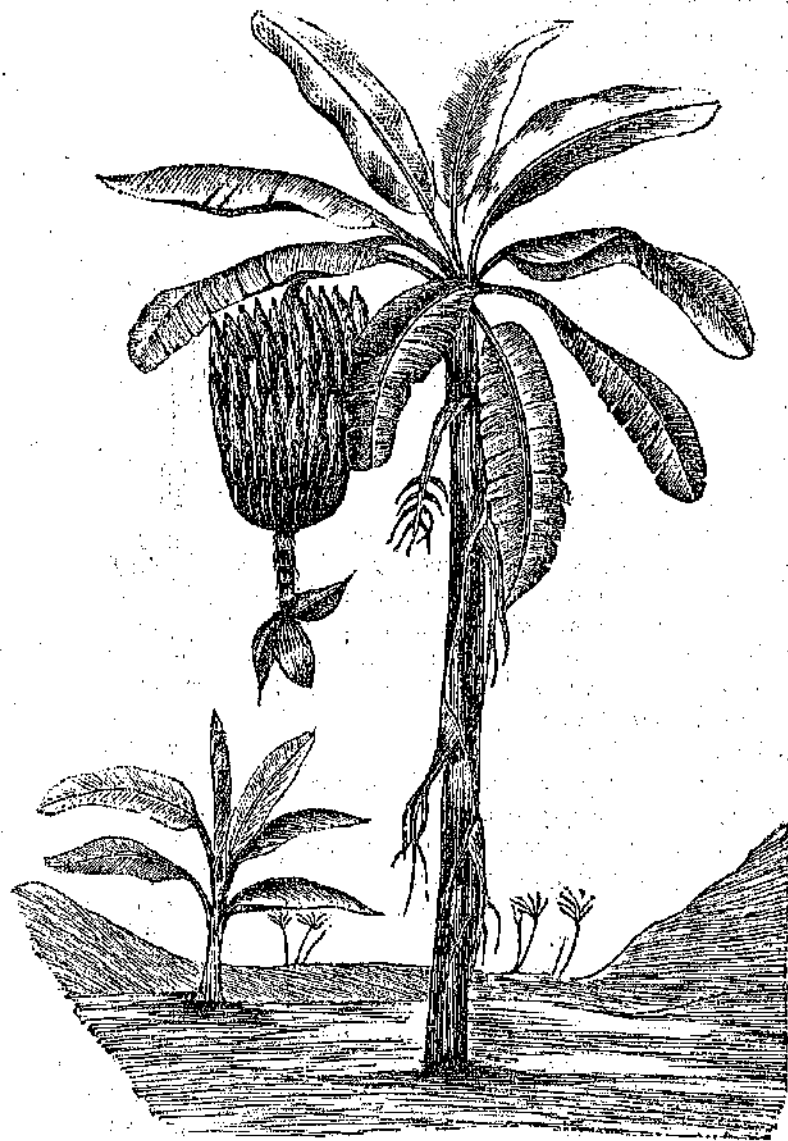
ἀλλὰ τρυφερὸς, καὶ τὸ πάχος τοῦ πιγάζει ἐκ τῆς ἐν εἰδει κολεῦ βάζου τῶν διαφόρων φύλλων, αἵτινες περιέχονται ἢ μία ἐντὸς τῆς ἄλλης ἀποραλλάκτως ὡς οἱ χιτῶνες τοῦ κρομμύου.

Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ γυμνοῦ τούτου στίπου φέονται τὰ φύλλα 8 ἕως 10 τῶν ἀριθμῶν, ἔχοντα μήκος μὲν 6—9 ποδῶν, πλάτος δὲ 1 μέχρι 2 ποδῶν. Τὰ μέγιστα ταῦτα φύλλα ἔχουσιν ἀκρα ἀκέραια, καὶ εἰσὶ λεῖα καὶ φαιδροπράσινα, τὸ δὲ ἐν τῷ κέντρῳ νεώτερον αὐτῶν κατὰ μήκος σπειροειδῶς τετυλιγμένον. Ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ φυλλώματος τούτου ἐξέρχεται μέγας ἀνθοφόρος ποδίσκος, ὅπως ὁ σκάπτος εἰς τοὺς Ἰακίνθους, φέρον πολυάριθμα ἀνθὰ ἐπιφύα κεκρυμμένα ὑπὸ σπαθοειδεῖς ἐπικλήλους, φολίδας, καὶ ἀποτελοῦντα στάχυν κωνικὸν φολιδωτὸν καὶ πορφυρόχρουν. Πᾶσα φολίς τοῦ στάχους τούτου, οὕσα ὡσειδῆς ὀξυκατάληκτος καὶ ξανθοκοκκίνου χρώματος, καλύπτει πέντε περίπου ἀνθὰ, καὶ καταπίπτει μετὰ τὴν ἀνάπτυξίν των.

Τὰ ἀνθὰ ταῦτα σύγκεινται ἐξ ἐνὸς περιανθίου βυθῆος διμεροῦς οὐτινος ὁ ἐξωτερικὸς καὶ μεγάλητος, λεβὴς διαιρεῖται κατακροῦρος εἰς πέντε ὀδόντας, ὁ δὲ ἐσωτερικὸς καὶ βραχύτερος εἶναι ἀκέραιος, κούλος, καὶ σχεδὸν σφηνοειδῆς. Ἐκ στήμονων ἕξ, ὧν οἱ ἀνδρῆς γραμμοειδεῖς· (ἐκ τούτων δὲ τῶν στήμονων πέντε μὲν ἐξαμβλοῦνται εἰς τὰ κατώτερα ἀνθὰ, εἰς δὲ μόνον εἰς τὰ ἀνώτερα, ὥστε τὰ μὲν πρὸς τὴν βᾶσιν ἀνθὰ ἔχουσιν ἕνα μόνον στήμονα, τὰ δὲ πρὸς τὴν κορυφὴν πέντε). Ἐκ μίαις ὠσθητικῆς κειμένης ὑπὸ τὸ περιάνθιον, ἐπιμήκους, τριγώνου, τριγώνου, φερούσης στέλιν κυλινδρικήν, τελευταίαν εἰς στίγμα ὡσειδῆς, ἀμυδροῦς ἐξέχωνον.

Ὁ καρπὸς τῆς Βανανίας εἶναι σαρκώδης ἔχων 5 μέχρις 8 δακτύλων μήκος, ὑπόκυρτος, ἀμβλύως τριγωνῶς, καὶ πρὸ μὲν τῆς ἀριστερῆς πλάτης κατὰ δὲ τὴν ὀπίσθιαν κύτρινος. Ἐκαστος δὲ στάχης φέρει 80 ἕως 100 βανάνας ἀπὸ 5—6 σπονδυλοῦσι ὡς πῶς κειμέναις.

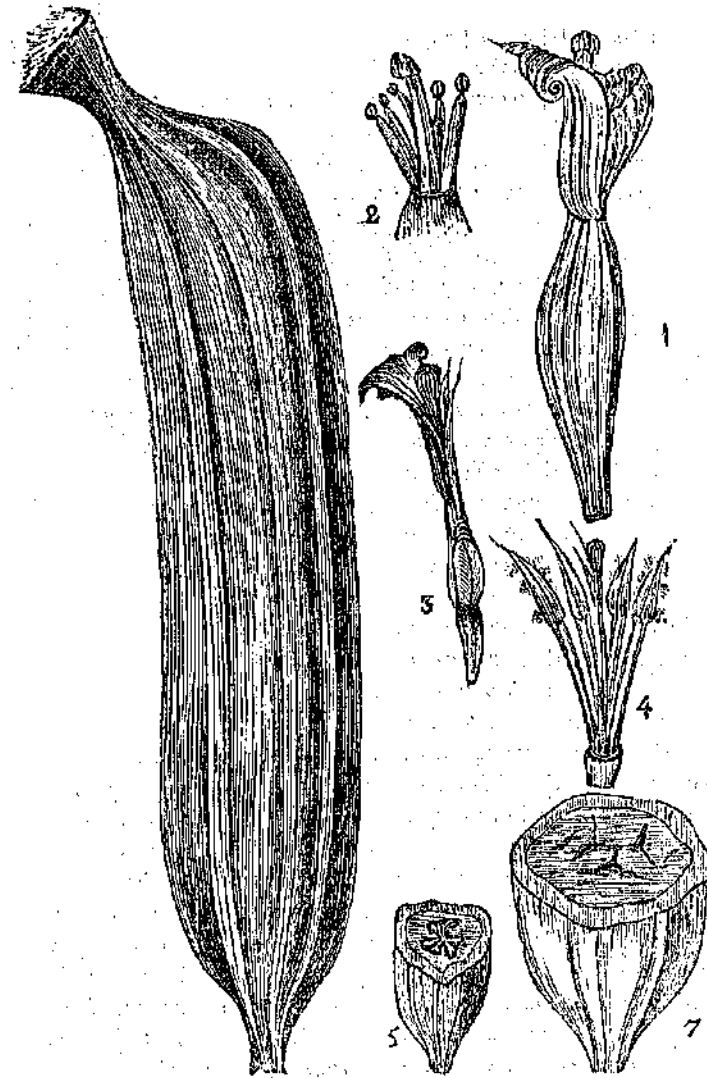
Αἱ βανάναι δυσκόλως ὠριμάζουσιν ἐπὶ τῆς Βανανίας, ἀλλὰ κόπτονται καὶ κρεμῶνται ἢ τίθενται ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς ἀχύρων· καὶ πρὸ μὲν τῆς ὠρι-

Βανανία ἢ Παραδεισιακὸς (Musa Paradisiaca Lin.) ἐν ἀνθήσει καὶ καρποφορία.

μάνσεως εἶναι ἀνούσιαι καὶ ἀμυλώδεις, ὥστε δὲν τρώγονται ἐκ δὲν ψθῶσι καὶ ἀρτυθῶν· ἔτι δὲ ὠριμάζουσι, τὸ ἐν αὐταῖς ἀμυλον μεταβάλλεται εἰς σάκχαρ, συγχρόνως δὲ ἀναπτύσσεται ἰδιόζον τι καὶ ἐξαίσιον ἀρωμα. Ὅλον τὸ ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἶναι ὡς μάζα τίς ὑποκύνειος βουτυρώδης, εὔχυμος, ἀνευ σπερμάτων, ἰνῶν, ἢ σακχαρότητος τινος, καὶ κατάλληλος πρὸς τροφήν, καὶ τῶν νεπίων ἄτινα δὲν ἀπέκτησαν ὀδόντας, καὶ τῶν γερόντων οἵτινες τοὺς ἔχουσιν· εἶναι τέλος εἰς τῶν περιζήτητων καρπῶν, ἐν τῶν λαμπροτέρων δῶρων τῆς φύσεως. Παρατηρήθη ὅτι ἡ γεῦσις τῶν καλῶς ὠρίμων βανανῶν εἶναι συγγενήουσα καὶ μετὰζουσα πρὸς ὅλα τὰ γνωστὰ εἶδη τῶν καρπῶν, ἰδίως δὲ τὰ καλὰ μήλα, τὰ ἄπικα, τὰ ροδάκινα καὶ τὰ ἀρμενιακὰ μήλα, ὥστε ὁ βανανοφάγος δύναται διὰ τῆς φαντασίας ν' ἀναπληρᾷ κάπως ὑλικῶς τὴν ἔλλειψιν τούτων τῶν καρπῶν.

Εἰς πολλὰς ἐντὸς τῶν τροπικῶν χώρας οἱ μὴ εἰς

Ἀνθὴ καὶ καρπὸς τῆς Παραδεισιακοῦ Βανανίας. (Ἐξογραμμήθησαν κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ φυσικοῦ μεγέθους).

ὅτι ὠριμοὶ καρποὶ τῆς Βανανίας κόπτονται εἰς λεπτὰ, καὶ ξηραίνουσι εἰς τὸν ἥλιον ἀλλήθοντα καὶ μεταβάλλονται εἰς ἄλευρον ἢ ξημένοι ἐντὸς ὕδατος διδουσι ὡς ἀποστάθμην ἐν ἀμυλον (νισστέ) ἐξαισίας ποιότητος, καὶ θρεπτικώτατον. Δι' αὐτοῦ τοῦ ἀμύλου καὶ τοῦ ἄλευρου τρέφονται ἑκατομύρια ἀνθρώπων, ὥστε ἡ Βανανία εἶναι εὐεργέτημα οὐ

- (1) Ἄνθος ἐμφερόμενον γόνιμον, φαίνεται δὲ κάτωθεν ἢ ἀρθήκει καὶ ἀνωθεν τὸ διμερῆς περιάνθιον.
- (2) Τὸ αὐτὸ, ἀφ' οὗ ἀρθήσει τὸ περιάνθιον ὅπου φαίνεται οἱ πέντε ἐξαμβλοῦντες στήμονες, ὁ στέλες, καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἐξέχωνον στίγμα.
- (3) Ἄνθος ἐμφερόμενον ἄγονον.
- (4) Τὸ αὐτὸ, ἀφ' οὗ ἀρθήσει τὸ περιάνθιον, φαίνεται δὲ οἱ πέντε γόνιμοι στήμονες καὶ ὁ στέλες.
- (5) Νέος καρπὸς ὀριζόμενος τετραμήμιος ὅπου φαίνεται οἱ τρεῖς τῆς ὠσθητικῆς χέρας.
- (6) Καρπὸς ἀκέραιος, ἄριμος.
- (7) Ὁριζόμενος τε τομῆ τοῦ ὠρίμου καρποῦ ὅπου αἱ καλοῦσθαι τῶν χέρων ἐπιλήρωσαν πόδων.

μικρὸν εἰς τὰς ἀγροίας καὶ νομαδικὰς φυλάς τῶν μερῶν ἐκείνων. Διὰ τοῦ ἄλευρου τούτου τρέφονται οἱ ταξιδεύοντες, δι' αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν Γροναδὴν κατασκευάζουσι ἄρτον, οὐτινος γίνεται μεγίστη χρῆσις. Εἰς τὰς Ἀντίλλαις (Ἀτλαντίδας) καὶ τὴν Καυδώνην κατασκευάζουσι ποτόν τι κελούμενον οἶνον Βανανίας, καὶ οἰνόπνευμά τι εὐωδέστατον.

Ἐκτὸς τούτου, ὁ καυλὸς καὶ αἱ σαρκώδεις ρίζαι χρησιμεύουσιν ὡς νομῆ τῶν ζώων, διὰ δὲ τῶν ἰνῶν καὶ τῶν τορχειῶν τῶν κορυφῶν καὶ τῶν φύλλων δύναται νὰ κατασκευασθῶσι ὑφάσματα καὶ σκιάδια ἐλαφρότατα, καὶ θραυλλίδες λυχνῶν προτιμότεροι τῶν ἐκ πάμβικου, ὡς μὴ ἀπανθρακούμενοι πρὸς τὴν κορυφὴν καὶ ἐλαττόνουσι τὸ φῶς. Ἐκτὸς τούτων ὁ ἐν τῷ καυλῷ καὶ τὰ φύλλα χυμὸς ἀναλυθεὶς ὑπὸ τοῦ Φουερκρά καὶ Βουκελίνο (Fourcroy et Vauquelin) ἐθεωρήθη ὡς στυπτικὸν ὠφέλιμον κατὰ τῶν διαρροῶν.

« Ἡ Βανανία (λέγει ὁ Βερνανδίνος Σκιμπιέρρος, ὁ ἐγγλωττότερον πάντων περιγράφας αὐτήν) ἀρκεῖ δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, διότι χορηγεῖ τὴν ὑγιεινέστην τροφήν διὰ τῶν ἐχόντων τὴν διάμετρον τοῦ ἀνθρώπου στόματος

καρπῶν τῆς. Εἰς μόνον βότρυς ἀποτελεῖ φορτίον ἐνὸς ἀνδρός· ἔχει τὸ φύλλωμα ὡς μεγαλοπρεπῆ καὶ φαιδροπράσινον σκιάδιον, ἕνεκα δὲ τοῦ εὐλυγίστου αὐτῶν παρέχει εἰς τοὺς Ἰνδοὺς διάφορα ἀγγεῖα δι' ὕδωρ καὶ τροφὰς· δι' αὐτοῦ σκεπάζουσι τὰς καλύβας τῶν, καὶ προμηθεύονται ἐν εἶδος νηματος· δύο ἐξ αὐτῶν τῶν φύλλων καλύπτουσι ἕνα ἀνθρώπον ἀπὸ κεφαλῆς· μέχρι ποδῶν ἐμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν. Ἡμέραν τινα ἐν ᾧ περιεπάτουσι μακρὰν τῆς πόλεως πλάσιον παραθαλάσσιον τινῶν βράχων εἶδον δύο μικρούς φερόντας ἐπὶ τῶν ὤμων των κορυμνὸν Βαμβούσθη (εἶδος κλάμου ἰσχυροῦ) ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐκρέματο δέμα τι περιτετυλιγμένον μετὰξὶν δύο φύλλων βανανίας· ἦτον τὸ νεκρὸν σῶμα ἐνὸς δυστυχοῦς συνδούλου των, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπήγαγον νὰ προσφέρωσι τὰ τελευταία χρῆσις εἰς τὴν μοναχικὴν ἐκείνου καὶ ἀπορμεμακρυμένον τόπον. Ὄβτως ἡ Βανανία χορηγεῖ εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνου τροφήν, κατωκίαν, ἐπιπλά, φαρμάκων, καὶ νεκρικὴν συνδύην. »

Ἡ Βανανία εἰσῆχθη εἰς τὰ θερμότερα τῆς Εὐ-

ρώπης πρὸ ἡμῶν αἰῶνας ὅπου δὲν καρποφορεῖ εἰμὴ μετὰ πριετιαν' ἀλλ' εἰς τὴν πατρίδα τῆς βλακτά- νουσα δωμακλιότερον καρποφορεῖ ἐντὸς τοῦ ἔτους καὶ καθ' ἕνα τὸ ἔτος.

Ἐν τῇ καλλιέργειᾳ ἀπαντῶνται πολλὰ εἶδη καὶ διαφοραὶ (varietés) Βανανέων, ἀπὸ τῆς χαμαιζή- λου καὶ νάνου ἐξουσίας ὕψος ὁ ποδῶν μέχρι τῆς γι- γαντιώδους τῆς φουμένης εἰς Μαδαγασκάρην ἧτις ἔχει 15 ποδῶν ὕψος. Τινὲς ἔχουσι καρποὺς μικροὺς καὶ κυρτοὺς καλουμένους κέρατα βοδῆς, ὡν εἰς ἀρκεῖ διὰ τὸ γεῦμα ἐνὸς ἀνθρώπου, τινὲς δὲ ἔχουσι καρ- ποὺς μετρίους ἢ καὶ μικροὺς. Ἀλλὰ ἡ Παραδείσιος Βανανέα (Musa Paradisiaca) τῆς ὁποίας τὴν εἰ- κῶνα δημοσιεύομεν εἶναι ἡ κοινωτέρα, βλακτάνοσα ἐπιτυχῶς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Μεσογείου, ἧτοι τὴν Ἀλεξάνδρειαν, Ἀλγερίαν καὶ Μελίτην. Ἐλαθὼν δὲ καὶ ὠρίμους καρποὺς καὶ φυτὰ Βανανέας παρὰ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ φίλου μου Κυρίου Καλλινίκου μετ' ἐ- πιτυχίας εἰς τὸ ὄμαλόν τῆς Ζακύνθου κλίμα καλ- λιεργουόντος αὐτάς. Ἐν Ἀθήναις ὑποφέρει καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ ὑπὸ τῶν ὁρμητικῶν ἀνέμων, ὅστινες διασχίζοντες τὰ φύλλα τῆς τὰς καταναγκάζουσιν εἰς ἀσθενεῖαν καὶ θάνατον.

Ἔτερον εἶδος Βανανέας εἶναι ἡ Musa Sapien- tum, διαφέρον τῆς Musa Paradisiaca διὰ τῶν πο- λυαριθμοτέρων, μικροτέρων καὶ ἀρωματικωτέρων καρπῶν τῆς καλουμένων ἐν Εὐρώπῃ baconés καὶ figuos-bananas καὶ παρατεθειμένων εἰς τὰς τρα- πέζας τῶν πλουσίων. Φύεται δὲ εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Γουινέαν, τὴν Βραζιλίαν καὶ τὰς Ἀντίλλας.

Ἔτερον εἶδος Βανανέας εἶναι ἡ τῶν Τρωγλοδυ- τῶν (Musa Troglodytiarum) διαφέρον ἐκ τοῦ μὴ κυρτοῦ καὶ κύπτοντος, ἀλλ' εὐθείας καὶ ὀρθοῦ στά- χυος καὶ διὰ τῶν μικροτέρων καὶ ἀνωμαλιωτέρων καρπῶν τῆς, μὴ κυτρίνων ἐν τῇ ὠριμάνσει, ἀλλὰ κοι- κίνων μετὰ μελανῶν γραμμῶν. Φύεται δὲ αὕτη εἰς τὰς Μολουκκῆς νήσους.

Ἔτερον εἶδος φύεται ἐν Κίνα, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὀ- νομα Musa Chinensis ἢ Musa Cavendishii.

Ἄλλα ἐξ ἄλλων εἶδη ἀναφέρονται εἰς τὰ βοτανι- κὰ συγγράμματα καὶ ἴσως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα μὴ εἰσέτι ἀνακαλυφθέντα· διότι πολλὰ τῶν θερμω- τέρων χωρῶν διατελοῦσιν εἰσέτι ἐπιστημικῶς ἀνε- ξέταστοι. Θ. Γ. Ο.

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ (*)

Ὁ Κολόμβος ἐνώπιον τοῦ ἐν Σαλαμάνχη Συλλόγου τῶν Σεφῶν.

Σύμπερα μὲν ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου εἶναι δραματικὴ καὶ περιέργως, ὑπάρχουσι ὅμως

(*) Ἐκ τοῦ μετ' ὀλίγου ἐκδοθησέμενου ποιήματος τοῦ ἐν Ἀθ- ῶν Σχολάρχου Κ. Γ. Ἀριστιδίου, περὶ τῆς ἀνακάλυψος τῆς Ἀμερικῆς, γνωστοῦ τοῖς ἀναγνώστῳ τῆς Η α ν θ ὁ ρ α ε ἔξ ἄλ- λων ἔργων αὐτοῦ.

καὶ σκηναὶ αὐτῆς τοσοῦτον γοητευτικαὶ καὶ εἰς τοι- οῦτον βαθμὸν κινεῖσαι τὸ διάφορον, ὥστε μόνος ὁ ἀβέλτερος καὶ ὁ ἄμοιρος τῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ δύνανται νὰ μὲν ἀπαθῆς εἰς τὴν λεπτομερεστέρην ἐξακρίβωσιν αὐτῶν. Τοιοῦτον ἐξιοσπούδατον μέ- ρος τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶναι βεβαίως καὶ ἡ ἐνώπιον τοῦ συλλόγου τῆς Σαλαμάνχης παράστασις αὐτοῦ.

Μετὰ πολυχρονίους καὶ ἐπιμύχλους ἀγῶνας, μετὰ τὴν ἀπόρριψιν τῶν προτάσεων τοῦ παρὰ τῆς Γε- νοῦσης, τῆς Βενετίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας, μετὰ ὀδυνηρῶν ἐν Ἰσπανίᾳ λιπαρίων κηδύσεων τέλος οἱ καθολικώτατοι βασιλεῖς τῆς Ἰσπανίας, ὁ Φερδι- νάνδος καὶ ἡ Ἰσαβέλλα, νὰ προσκλιέσων ἐνώπιόν των τὸν Κολόμβου καὶ νὰ ἀρρακθῶσι μετὰ προσο- χῆς τινος τὰς προτάσεις του. Καὶ ἤμην Ἰσαβέλλα, γυνὴ δξυδερκῆς καὶ μεγαλόφυη, ἀντελάβετο ἀμέ- σως τῆς μεγάλης ἰδέας τοῦ ξένου αὐτοῦ, οὗ τὸ φω- τεῖνον βλέμμα, τὸ ἔμψρον μέτωπον, ἡ πλήρης φυ- σικὴ ὕψους γλῶσσαι, καὶ τοὶ σφάλλουτα ἀκόμη κατὰ τὴν Ἰσπανικὴν προσφῶδιαν, ἐμπαύρουσαν ἐμβρί- θειαν πνεύματος ἐξόχου, καὶ ἐπέπνεον ἐμπιστοσύ- νην καὶ σέβας βελῶ. Διότι ἡ συνείδησις ἦν εἶχε περ- τοῦ μεγέθους καὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς ἀποστο- λῆς του ἀπέδιδεν αὐτῷ τοιαύτην ἀταραξίαν καὶ ἀ- ξιοπρέπειαν ἐν τῇ ἀπαγγελίᾳ καὶ τῇ στάσει ὥστε ὑπελάμβανε· αὐτὸν βασιλεῖα μετμηρισμένον διαλε- γόμενον πρὸς ὁμοίους ἐκντῶ καὶ ἴσου. Ὁ δὲ Φερ- δινάνδος κατενόησε μὲν καὶ αὐτὸς τὴν μεγάλην ἀ- ξίαν τῆς ἰδέας τοῦ Κολόμβου καὶ διείδεν ὅλον τὸ κράτος ὃ ἔσχεν αὐτὸς ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς Βασι- λίσσης, ἀλλὰ χαρακτηρὸς δυσπίστου καὶ ἐφεκτικοῦ, δὲν ἀπεφάνθη παραχρῆμα ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ καθυποβῆ προηγουμένως εἰς τὴν ἐπιστήμην τὴν ἐκτίμησιν τοῦ συστήματος τοῦ Κολόμβου. Ἐφ' ᾧ καὶ ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὸν μέγαν ἐν τῇ αὐτῇ ἀκούοντα ἐπιβόρον Φερνάνδον Ταλανέραν, ἠγούμε- νον τῆς Πανχίας τοῦ Πράδου (de Prado) καὶ πνευ- ματικὸν τῶν βασιλέων, νὰ συγκαλέσῃ ὑπὸ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πριεδρίαν σύνοδον σοφῶν, ἧτις ἀκούσασα τὰς προτάσεις τοῦ Κολόμβου καὶ σκεφθεῖσα ἐπ' αὐταῖς, νὰ καθυποβῆ εἴπειτα τὴν γνώμην τῆς εἰς τὴν βα- σιλικὴν ἐγκρισιν.

Ἀκτὶς χαρᾶς ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Χρι- στοφόρου ἄμα ἀκούσαντος τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ βασιλέως. Ἐνόμισεν ὅτι ἐγγὺς ἦτο ἤδη τὸ τέρμα τῶν ἀγῶνων του· μικρὸν ἔτι, καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ θριάμ- βου του λαμπρὰ ἔμελλε ν' ἀνατελεῖ. Ἐμπανυχθεὶς ἄχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν αὐλικῶν, θεωρηθεὶς ὡς μαρῶς καὶ φαντασιοκόπος ὑπὸ τοῦ ὄχλου καὶ τῶν ἀμαθῶν, ὑπελάμβανε ὅτι ἔμελλε τέλος νὰ εὐρεθῇ ἐν τῷ μέ- σῳ σπουδαίου συλλόγου συγκεροτημένου ἐκ πάν- των τῶν περωτισμένων καὶ πολυμαθῶν τῆς Ἰσπα- νίας ἀνδρῶν, φιλοσόφων, κοσμογράφων, ἀστρονόμων ἀνδρῶν πάσης προλήψεως καὶ παντὸς εὐτελοῦς συμ- φέροντος ἀνωτέρων, ἰσπανῶν νὰ κατανοήσῃσι κατὰ βάθος τὴν ἀληθῆ δύναμιν τῶν συλλογισμῶν αὐτοῦ. Αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς πρὸ καιροῦ διακωκῶς ἐπε- θύμει. Καὶ ὅμως πόσον ἠπατήθη εἰς τὰς προσδοκίας

του ὁ πολυπαθὴς Κολόμβος! Ἐπέπρωτο ἐξ ἰδίας πεύρας νὰ γνωρίσῃ μετὰ μικρὸν ὅτι ὁ ἐπενδύτης τοῦ Καθηγητοῦ δύνανται πολλάκις νὰ καλύπτῃ ἀισχρῶν ἀμάθειαν καὶ ἀνικρονοίαν.

Ἐν τούτοις οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἠδύνατο ἀρμοδιώτε- ρον νὰ συγκροτηθῇ ἡ παλινεργετικὴ Σύνοδος τῶν σο- φῶν ἢ ἐν τῇ Σαλαμάνχη, ὅπου κατ' ἐξέλιον τὸ ἔτος διεχειμάζεν ἡ πλανόβιος αὐτῆς τῆς Ἰσπανίας. Καὶ διὰ νὰ συλλαβῶμεν ἰδέαν τινὰ αὐτῆς, φέρε δια- γραφῶμεν τὴν φυσιογνωμίαν τῶν τόπων καὶ τῶν προσώπων ἅτινα μετέσχον τῆς περιόχου αὐτῆς συ- ζητήσεως καὶ λογαμαχίας μεταξὺ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ θεωρητικῶ πνεύματος καὶ τῆς δυσπιστίας τοῦ ἐμπειρικοῦ.

Σαλαμάνχα, ἡ παρὰ Ῥωμαίους Ἑλμαντικὴ ἢ Σαλμαντικὴ πόλις τῆς παλαιᾶς Καστίλλης, ἦν κα- τὰ τὸν ἸΔ' καὶ ΙΒ' αἰῶνα Μ. Χ. ἡ πρώτη ἐδρα αὐτῆς ἐπιστημῶν ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ. Τὸ Πανεπιστήμιον αὐτῆς ἐθεωροῦτο τότε ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων πρώτων Πανεπιστημίων τῆς Εὐρώπης. Περιελάμβανε δὲ ἡ πόλις ποικίλα καθιδρύματα ὀρθοκεντρικὰ καὶ ἐκ- παιδευτικὰ, καὶ πάντα σχεδὸν τὰ μοναστικὰ τάγ- ματα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας διετήρουν ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ σχολάς. Βικτὸς τῆς βασιλικῆς σχολῆς καὶ τῶν scho- λῶν τῶν Ταγματῶν τῆς Καλατραγῆς καὶ Ἀλκαν- τάρης, τῶν πόλεων Βούργου καὶ Ὀβιέδου, τῶν Ἰρ- λανδῶν, τῶν Ὀρφανῶν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, τοῦ Ἁγ. Πελαγίου, τοῦ Ἁγ. Μιχαήλ, τοῦ Ἁγ. Πέτρου, τοῦ Ἁγ. Πιπύλου, τοῦ Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, τοῦ Σταυ- ροῦ, τῆς Παναγίας τοῦ Ἁγ. Βαρθολομαίου, κτλ. διετήρουν ὡσαύτως σχολὴν ἰδίαν καὶ οἱ Δομινικανοί, οἱ Φραγκισκανοί, οἱ Λύγονιτρίνιοι, οἱ Βενεδικτινοί, οἱ Ἰερωνυμίται, οἱ Βερναρδίνιοι, οἱ πατέρες τοῦ Ἰε- λούς, οἱ Τριαδίται, οἱ τακτικοὶ Μοναχοὶ καὶ οἱ ἀ- νυπόδητοι Καρμηλίται. Τὰ διάφορα ταῦτα ἐκχι- δρύματα περιελάμβανον ὡς ἐγγύστα ἀπαντας τοὺς βαθμοὺς τῆς παιδείας, τὰ μὲν τούτων περιορι- ζόμενα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Λατινικῶν καὶ τῆς φιλολογίας, τὰ δὲ ἐκτείνοντα τὸν κύκλον τῶν σπου- δῶν μέχρι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῆς Νομικῆς καὶ τῆς Θεολογίας. Ἐν τοῖς Μοναστηρίοις ὅπου ἐ- διδάσκοντο τὰ ὑψηλὰ ταῦτα μαθήματα, αἰθουσαι δημόσιαι, ἐξωτερικῶς προσσηρημέναι εἰς τὴν Μονήν, ἠνοίγοντο καὶ προσεταί εἰνόντο εἰς τοὺς μαθητι- ῶντας νέους προσερχομένους εἰς ἀκρόασιν τῶν μα- θημάτων καὶ ὄρας ὠρισμένας, καθάπερ γίνεσθαι καὶ ἐν τοῖς σημερινῶν Πανεπιστημίοις.

Τὰ παλιόρισμα λοιπὸν φῶτα ἐκπαιδευτικὰ τῆς Σαλαμάνχης, ἐν οἷς ἡ παιδεία διεδίδετο καθ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς, διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀπολει- στικὴν διεύθυνσιν συμβουλίου καλουμένου Ἀκαδη- μία, ἧς προήδρευε κυριαρχικῶς Πρύτανις διοριζόμε- νος κατ' ἐκλογὴν ἐν τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου. Ὁ ἀνώτατος οὗτος Ἄρχων εἶχεν ὑπὸ τὰς διατα- γὰς τοῦ τεσσαράκοντα ὑπαλλήλων, γραμματέως, λογιστάς, ραβδόδούχους καὶ κλητῶρας, καὶ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἐθεωροῦντο τρεῖς ἐδρας, ὡν τὴν διατήρησιν ἐξασφάλιζε πόρος ἐπαρκῶν ὀκτα-

μισχίλιοι δὲ καὶ ἐπέκαινα μαθηταὶ ἐνεγράφοιτο εἰς τὰ Μητρώα τῆς ἰσχυρᾶς Ἀκαδημίας. Πάντα δὲ τὰ ἐκπαιδευτικὰ ὑπερέβλεπεν ἐνεκα καὶ τῆς πραγματι- κῆς ὑπεροχῆς καὶ τῆς κατετημένης φήμης ἡ ὑπὸ τὴν διαύθυνσιν τῶν Δομινικανῶν διατελοῦσα Σχολὴ τῶν ὑψηλῶν μαθησῶν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Ἁγ. Σεπάρου. Ἐν τῷ περιβόλῳ λοιπὸν τούτου τοῦ Μοναστηρίου συνήλθεν ὁ σύλλογος τῶν ἐπιστημόνων καὶ σοφῶν.

Ἀδύνατον εἶναι νὰ φαντασθῇ τις τὸν κρότον ὃν προξένησεν ἐν τῇ Σαλαμάνχη ἡ συγκαλέσις πα- ρομοίας συνόδου. Ἐν πρώτοις τὸ τοιοῦτον ἦτο γε- γονὸς καινοφανές, ἀνευ προηγουμένων· ἔπειτα τὸ παράδοξον τοῦ μέλλοντος νὰ συζητηθῇ ἀντικειμέ- νου διήγειρε τὴν περιέργειαν καὶ τῶν σπουδαίων πνευματιῶν. Περίστασις δὲ τις λίαν ἀλλόκοτος καὶ σχεδὸν κωμικὴ προστιθεμένη εἰς τὴν φήμην τοιοῦ- του συμβάντος κατέστησεν αὐτὸ περιλάλητον καὶ τοῖς πᾶσι γνωστὸν. Ἡ συντεχνία τῶν κυρίων τῆς Σαλαμάνχης εἶχε τὴν σημαίαν τῆς, τὴν ἐλαιολόχον πυξίδα, καὶ τὸ παρακαλῆσιόν της ἐν τῷ μοναστη- ρίῳ τοῦ Ἁγ. Σεπάρου. Ὅθεν ἐν τῇ κενωδόξῳ αὐ- τῶν χαρᾷ πάντες οὗτοι οἱ φλύαροι κουρευταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐφαίνοντο ὅτι συνεμερίζοντο τὴν ἀποδοθεῖσαν κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν μονὴν τῶν Δομινικανῶν τιμὴν. Κρίνατε λοιπὸν ἐὰν τὸ φύσι- ἀδόλεσχον καὶ λάλον τοῦτο γένος τῶν ἀνθρώπων ἄφινεν ἡσυχίαν τινὰ εἰς τοὺς προσερχομένους ὑπὸ τὸ ξυρῆριόν των, καὶ ἐὰν ἦτο συγκεχωρημένον εἰς ὀ- λύκληρον τὴν πόλιν ν' ἀγνοῇ τὴν ἐκτακτον συγκαθ- ῆσιν τῆς σοφῆς συνόδου. Καὶ αὐτοὶ οἱ ὀνηλάται, καὶ αὐταὶ αἱ τιθεαὶ ἐγνώριζον ταυλάχιστον ὅτι ἔ- βου τις δι' ἡσυχίας ν' ἀποδείξῃ τὴν γῆν στρωγγύ- λην ὡς μῆλον, ὅτι ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι βαδί- ζοντες μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ ὅτι ἐ- ξακολουθῶν τις νὰ πλῆθ' εἴηται πρὸς δυσ- μάς ἠθέλει ἐπαυεῖσθαι ἐξ ἀνατολῶν. Ὁ λαὸς ἠπό- ραι ἴσως πῶς ἐθεωρεῖτο πόσον σπουδαίως ἐν τοιοῦ- τον παραμύθιον.

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1486 ὁ σύλλογος, συγ- κείμενος ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων καθηγητῶν τῆς Ἀ- στρονομίας, Κοσμογραφίας καὶ Γεωμετρίας, ἐκ πολ- λῶν ἐκκλησιαστικῶν μεγιστάνων καὶ θεολόγων, καὶ ἐκ πολλῶν μελῶν σοφῶν ἑταιρειῶν, συνήλθε διὰ ν' ἀποφανθῇ περὶ τοῦ μεγίστου ἐπιστημονικοῦ καὶ γεωγραφικοῦ ζητήματος. Ποτὲ δικαστήριον δὲν ἐ- φάνη παρέχον πλειοπλάσιον ἐγγυήσεις σοφίας, συνέσεως καὶ εὐθύτητας. Ἀλλ' ὅμως οἱ πλείοται τῶν σοφῶν συνέδρων συνήλθον προκατελημμένοι ὑπὸ τῶν δυσ- ἀρέστων ἐκείνων προλήψεων, ἃς συμμερίζονται πάντες οἱ ἐν ἀξιώματι ἀπέναντι πτωχῶν τινος ἐκεί- του. Ἡ ἐξέτασις τοῦ δόγματος τοῦ Κολόμβου ἐφαί- νετο αὐτοῖς ὡς εἶδος τι προανακρίσεως, ἣν ἔσαν ἐ- πιπετραμμένοι νὰ ἐνεργήσῃσι κατ' αὐτοῦ ὅπως ἀνα- καλύψῃσι καὶ ἐξελέγξῃσι τὴν πλάγαν του. Ὅθεν ὁ Κολόμβος παρίστατο ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ ὑπὸ ἀπαισιωτέροις αἰωνοῦς. Πρώτον μὲν ἦτο ἐξ- ὄνος χαρακτηρ. προσεχθιστικὸς καὶ ἐπιβαρύνων τὸ ἔγκλημα του· ἔπειτα δὲ ἀσήμερος πλωρ.

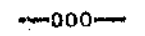
τήρ, εἰς οὐδεμίαν συγκραταλέγμενος σοφὴν ἐται-
 ρείαν, ἀνευ τίτλου, ἀνευ προηγουμένων, ἀνευ οὐ-
 δεμιᾶς ἰδιότητος ἐκδοκμοῦσός τὴν ἀμάθειαν ἦτο
 τέλος ἀνθρώπου μὴ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ ἄλλας συ-
 στάσεις· παρὰ μόνην τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐφυΐαν. Τι-
 γὲς τῶν τοῦ συλλόγου συνεμερίζοντο τὴν ἰδέαν τοῦ
 κοινοῦ ὄχλου θεωροῦντες αὐτὸν ὡς τυχοδιώκτην, ἢ
 μᾶλλον ὡς φαντασιόπλακτον· ἄλλοι κατείχοντο ὑ-
 πό τῆς νοσοποιῦ ἐκείνης ἡρμίας, ἣν πᾶν εἶδος νεο-
 τερισμού ἐρεθίζει, ἀσθενείας ἀναπτυσσομένης μά-
 λιστα ἐν τῇ νωγελαίᾳ καὶ ὀκνηρίᾳ τοῦ μοναστηρίου.
 Ἐν τῇ ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ ὁ Χριστόφορος Κολόμβ-
 ος προσῆλθεν ἐνώπιον τῶν δικαστῶν του μετὰ
 θυμικῆς ψυχικῆς γαλήνης, ἀπεικονιζομένης καὶ
 ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἐν ὄψει τοῦ σχήματός του.
 Ἡ αἰθουσα τῶν συζητήσεων παρίστατο ἐν τῇ μέσῃ
 κατωπλακτικῶν τάξεων διδασκῶν, ἐνώπιον τῶν
 ἐπιστημονεστέρων ἀνδρῶν τῆς Ἰσπανικῆς μοναρχίας.
 Μετ' ἀξιοπρεπείας πολλῆς καὶ εὐγλωττίας ἀπαρ-
 μίλλου ἤρξατο ἐκθέτειν τῆς θεωρίας τοῦ συστήμα-
 τός του, ἡρέμα καὶ μετὰ περισεύς προβαίνων
 εἰς τὴν λεπτομερῆ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Χθὲς ἀκόμη
 καὶ πρῶην ἢ αὐτὴ τῆς Πορτογαλλίας ἐπειράθη νὰ
 κλέψῃ τὸ μυστήριον τῶν σχεδίων του, καὶ διὰ τοῦ-
 το ἐκ πρώτης ἀφετηρίας δὲν ἤθελε νὰ παραδώσῃ
 εἰς τὴν ἀδιακρισίαν τοῦ δημοσίου τὴν πηγὴν τῆς
 ἐνδομύχου του πεποιθήσεως. Περιορίσθη λοιπὸν κα-
 τὰ πρῶτον εἰς γενικότητάς τινας, καὶ ὡς προτέρους
 λόγους παρίστα δευτερεύοντά τινα ἐπιχειρήματα.
 Ἀλλὰ καὶ οὕτω ἄπειρος ἦτο ἡ ἀπόστασις ἢ δια-
 χωρίζουσα τὰς ἰδέας ἐκατέρωθεν. Διότι οἱ μὲν τῶν
 σοφῶν ἐπρέσθεων σταθερῶς ὅτι ἡ γῆ ἦτο τὸ μέγι-
 στον σῶμα τῆς ἡράτης Κτίσεως, τὸ στερεὸν κέντρον
 τοῦ Σύμπαντος, ἐξ οὗ φυσικωτάτη συνέπεια ἦν ἡ
 περὶ αὐτὴν περιστροφή τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀ-
 στέρων· οἱ δὲ ἐδόξαζον ὅτι ἐσχημάτιζε κύκλον πα-
 πλωτισμένον, ἢ τετράπλευρον ἀπειρομέγεθος περι-
 ζωννόμενον ἀπὸ ὕδατος ἀκαταμετρήτου, ἑτε-
 ροὶ δὲ καίτοι παραδεχόμενοι τὸ τετραγωνικὸν ἢ
 κυκλοτερές σχῆμα τῆς γῆς, ἀλλὰ πάντοτε πεπλα-
 τυσμένον, περιώριζον ὅμως τὴν ἔκτασιν τῶν ὀχλα-
 σῶν εἰς τὸ ἕβδομον τοῦ στερεοῦ μέρους τοῦ κόσμου.
 Ἄλλοι τέλος μὴδὲ νὰ πλάσωσι σύστημα τι προαι-
 ρούμενοι, ἐθεώρουν ὡς ἄναιρον πᾶσαν ἰδέαν ἀντιβαί-
 νουσαν εἰς τὰς δόξας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Πολ-
 λοι δὲ ἀνεκάλυπτον ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ξένου τοῦ-
 του ἐπικίνδυνον νεωτερισμὸν περικλίσοντα ἰσως τὰ
 σπέρματά τινος αἰρέσεως.

Ἐἰ καὶ ὑπὸ τοιούτων κωλυμάτων παρεμποδιζό-
 μενος, ἐξέβητο ὅμως ὁ Κολόμβος μετ' εὐσταθείας
 τοῦς θεμελιώδεις λόγους, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν βά-
 σιν τοῦ συστήματός του. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἰδίως ὄραμα
 ἐκ συλλογισμῶν ὄλας ἐπιστημονικῶν, δυσπαρρηκο-
 λούθητος ἐγένετο ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ σχεδὸν ἀκα-
 τάλητος. Μόνον οἱ Δομινικανοὶ τοῦ Ἁγ. Στεφάνου
 ἤκουσαν τὸν Κολόμβον μετὰ προσοχῆς καὶ εὐνοίας.
 Οἱ δὲ ἄλλοι περιορίσθησαν εἰς συνετὴν τινα δυσπι-
 στίαν; διαλογιζόμενοι ὅτι ἀπ' οὗ τοσοῦτοι ἔμπειροι

θαλασσοπόροι πρῶτην τὰς ἐξερευνησεις των μέχρι
 τῶν περὶ τῶν τοῦ κόσμου, ἀπ' οὗ τοσοῦτοι βαθεῖς
 φιλόσοφοι ἐνησχολήθησαν εἰς γεωμετρικὰς θεωρίας;
 ἦτο τούλάχιστον μεγάλη οἴησις εἰς ἀνθρώπον κοι-
 νὸν νὰ υποθέτῃ ὅτι τοσοῦτον σπουδαῖαι ἀνακαλύ-
 ψεις ἐπεφυλάττοντο νὰ γίνωσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι
 ἔπρεπε αὐτὸς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ συλ-
 λάθῃ καὶ γνωστοποιήσῃ αὐτάς.

Πολλὰ τῶν προταθειῶν εἰς τὸν Χριστόφορον
 Κολόμβον ἀντιρρήσεων διασωθεῖσαι μέχρις ἡμῶν,
 ἔνθεν μὲν μᾶς τέρπουσι καθιστώσαι γελοῖαν τὴν
 σοβαρὰν καὶ σοφὴν Ἀκαδημίαν τῆς Σαλαμάγκης, ἔν-
 θεν δὲ ἀποδεικνύουσι τὴν τότε ἀτελεῖ κατὰστασιν
 τῆς ἐπιστήμης, ἣτις καίτοι ἐν τῇ ὀδῷ τῆς προόδου
 αὐτῆς, ἐκωλύετο ὅμως εἰς τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν
 ὑπὸ τῆς καχυπόπτου μισομαθείας τῶν μοναχῶν.
 Εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν συζητήσεων ἐπέπεσον κατὰ
 τοῦ Κολόμβου ὠπλισμένοι μετὰ μαρτυριῶν ἐξηγ-
 μένων ἐκ τῶν Γραφῶν καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκ-
 κλησίας. Ὅλα ταῦτα τὰ βιβλία ἀντέκρουον ἀπ' ἐν-
 θείας τὴν περὶ τοῦ σφαιροειδοῦς σχήματος τῆς γῆς
 ἰδέαν του. Βίς τοῦς φιλοσοφικοῦς συλλογισμοῦς ἀ-
 πῆντων διὰ θεολογικῶν δογμάτων καὶ ἡ ἀκριβε-
 στέρα καὶ σαφεστέρα μαθηματικὴ ἀπόδειξις ἦτο ἀ-
 παράδεκτος, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἀντέκειτο εἰς ἐδά-
 φιδόν τι τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, ἢ εἰς σχολιὸν τι τῶν
 θεολόγων. Ἡ πιθανότης ὑπάρξεως ἀντιπῶδων εἰς
 τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἀπεκρῦσθη ἀνελεημόνως ὑπὸ
 τῶν πλειοτέρων σοφῶν συμβούλων τῆς Σαλαμάγ-
 κης, στηριζομένων ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ Λακταν-
 τίου καὶ τοῦ ἱεροῦ Λύγουστίνου (α), τῶν δύο τούτων
 πρωστῆρων τῆς ἐποχῆς, ἣν καὶ ἐπιωνόμαζον χρυσοῦν
 κίωνα τῆς Ἐκκλησίας. « Τίς εἶναι τοσοῦτον μω-
 ρός, λέγει ὁ Λακτάντιος, ὥστε νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν
 ὑπαρξίν ἀντιπῶδων, ἀνθρώπων δηλ. ἐχόντων τοῦς
 πόδας ἐστραμμένους πρὸς τοῦς ἡμετέρους, ἢ λαοῦ
 βυθίζοντος με τοῦς πόδας μὲν πρὸς τὴν οὐρανὸν,
 τὴν κεφαλὴν δὲ ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ κόσμου, ἐν ᾧ τὰ
 πράγματά εἰσιν ἄνω κάτω, τὰ δένδρα φύονται
 με τοῦς κλάδους χαμηλὰ, ἢ βροχῆ, ἢ γῶν, ἢ γά-
 λαζα ἐξαικοντιζόνται εἰς τὸν ἀέρα; Ὁ γελοῖος αὐ-
 τος μῦθος, προσθέτει ὁ Λακτάντιος, πηγάζει ἐκ τῆς
 γνώμης, ἣτις παραδέχεται τὴν γῆν ὡς σφαίραν. Πα-
 ραδεχθέντες ἅπαξ οἱ φιλόσοφοι ταύτην τὴν πλάτην
 πρὸς ἡμᾶς ἐξ ἀτόπου εἰς ἄτοπον, ἠναγκασμένοι
 ὄντες νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸ ἐν διὰ τοῦ ἑτέρου. α

(Ἐπαταί τὸ τέλος.)

(α) Ἀμφοτέρω πατέρις τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας διάσημοι,
 ὃν ὁ μὲν Λακτάντιος ἐξ Ἁφρικῆς καταγόμενος ἤμας κατὰ τὴν
 ἰ. ἑκατονταετηρίδα Μ. Χ., ὁ δὲ Λύγουστιος Λύγουστιος γεννη-
 θὲς τὸ 354 ἀπέθανε τὸ 430 δικαίων ἐπίσκοπος Ἰπώνων ἐν τῇ
 Νουμβλίᾳ τῆς Ἁφρικῆς.